

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ
ΣΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ - ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Αθήνα 2022

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ομάδα σύνταξης:

Δαμάσκος Παναγιώτης
Κοινωνιολόγος Υγείας MPH

Θεοχαρίδου Βασιλική
Κοινωνική Λειτουργός, Δρ Κοινωνικής Εργασίας

Μπουλέκος Κωνσταντίνος
Ιατρός, MD

Πάπαρη Ιωάννα
Μαία MSc

Πουλακίδα Ελένη
Διεθνολόγος MSc Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές

Σπυρίδης Ιωάννης
Ψυχολόγος MSc στην Αγωγή και Προαγωγή Υγείας

Επιμέλεια¹ :

Δαμάσκος Παναγιώτης
Κοινωνιολόγος Υγείας MPH

¹ Κατά την επιμέλεια του παρόντος πρωτοκόλλου έχουν ακολουθηθεί οι συστάσεις του «Οδηγός χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας στα διοικητικά έγγραφα» σύμφωνα με την εγκύκλιο με Αρ. Πρωτ. ΔΙΑΔΙΠΥΔ/ΤΣΠΕΑΔ/Φ.18/οικ. 5748/25/02/2016 του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Μεταρρύθμισης και της Γραμματείας Ισότητας Φύλων με θέμα «Υπέρβαση του «γλωσσικού σεξισμού» και ένταξη της διάστασης του φύλου στα διοικητικά έγγραφα».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

«Η βία δεν προέρχεται από μια εσωτερική ανάγκη.

***Είναι απόκτημα της εκπαίδευσης και της κοινωνικής
πρακτικής»***

Françoise Héritier, (1933-2017), Γαλλίδα εθνολόγος

«Αν είσαι ουδέτερος σε καταστάσεις αδικίας,

έχεις επιλέξει την πλευρά του καταπιεστή»

Desmond Mpilo Tutu (1931-2021) Νοτιοαφρικανός θεολόγος - κληρικός

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

σελ.9

ΜΕΡΟΣ Α'

1.	Εισαγωγή	σελ.13
1.1.	Τι είναι έμφυλη βία - Βασικοί ορισμοί	σελ.13
1.2.	Άτομα που πλήττονται από την έμφυλη βία	σελ.15
1.3.	Έκταση του φαινομένου	σελ.16
1.4.	Η έμφυλη βία στο προσφυγικό πλαίσιο	σελ.17
1.5.	Η σημασία της διεπιστημονικής και διεπαγγελματικής συνεργασίας	σελ.18
2.	Σκοπός και στόχοι του πρωτοκόλλου	σελ.20
3.	Βασικές αρχές	σελ.22
4.	Θεσμικό πλαίσιο	σελ.25
4.1.	Διεθνές πλαίσιο	σελ.25
4.2.	Ευρωπαϊκό πλαίσιο	σελ.29
4.3.	Εθνικό πλαίσιο	σελ.31
4.4.	Εθνικές πολιτικές	σελ.35

ΜΕΡΟΣ Β'

Ο ρόλος των επαγγελματιών ανδρών και γυναικών

5.	Ιατρικές ενδείξεις-Κλινικά σημεία και συμπτώματα που συνηγορούν υπέρ κακοποίησης σε έδαφος έμφυλης βίας	σελ.39
5.1.	Αναγνώριση	σελ.40
5.2.	Ανήλικοι, ανήλικες	σελ.41
5.3.	Συνεργασίες	σελ.42
6.	Έμφυλη βία στην προγεννητική και περιγεννητική περίοδο – Ο ρόλος της μαίας και του μαιευτή	σελ.44
6.1.	Εντοπισμός βίας/ κακοποίησης	σελ.44

6.2.	Ανίχνευση/ Διαχείριση περιστατικών κακοποίησης κατά τον μαιευτικό/ γυναικολογικό έλεγχο	σελ.46
6.2.α.	Σωματική ή/ και σεξουαλική κακοποίηση	σελ.47
6.2.β.	Ενδοοικογενειακή βία/κακοποίηση	σελ.48
6.2.γ.	Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων	σελ.48
6.2.δ.	Καταναγκαστικός γάμος	σελ.49
6.3.	Πρόληψη	σελ.50
6.4.	Βασικές οδηγίες	σελ.50
7.	Ο ρόλος της/του κοινωνικού λειτουργού	σελ.52
7.1.	Εντοπισμός των επιζωσών, επιζώντων βίας	σελ.52
7.2.	Δείκτες που υποδεικνύουν έμφυλη βία	σελ.53
7.3.	Διαχείριση και μορφές έμφυλης βίας	σελ.54
7.3.α.	Ενδοοικογενειακή βία	σελ.54
7.3.β.	Ψυχολογική - συναισθηματική βία	σελ.55
7.3.γ.	Σεξουαλική βία και ανήλικα άτομα	σελ.56
7.4.	Τρόποι διαχείρισης περιστατικών έμφυλης βίας	σελ.57
7.4.α.	Βήματα στην διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας	σελ.59
7.4.β.	Συμπεριφορές που αποφεύγονται	σελ.64
7.5.	Πρόληψη για την έμφυλη βία σε ΚΦΠΜ και ΚΥΤ	σελ.65
8.	Ο ρόλος της/του ψυχολόγου	σελ.67
8.1	Εντοπισμός περιστατικών έμφυλης βίας	σελ.67
8.1.α..	Βασικά ψυχολογικά ψυχοσωματικά συμπτώματα	σελ.67
8.1.β.	Ειδικότερα ψυχολογικά ψυχοσωματικά συμπτώματα	σελ.68
8.1.γ	Βασικές συμπεριφορές	σελ.68
8.2.	Διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας - Ψυχική Υγεία και Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη επιζώντων επιζωσών έμφυλης βίας	σελ.69
8.3.	Παρέμβαση - παροχή υπηρεσιών	σελ.71
8.3.α.	Συμβουλευτική στην κρίση	σελ.73
8.3.β.	Εξασφάλιση ασφαλούς διαμονής	σελ.74
8.3.γ.	Μακροχρόνια ψυχοκοινωνική υποστήριξη και συμβουλευτική	σελ.74
8.4.	Πρόληψη της έμφυλης βίας σε δομές φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών	σελ.75

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΜΕΡΟΣ Γ'

9.	Όροι που σχετίζονται με την έμφυλη βία	σελ.81
10.	Υπηρεσίες για άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία	σελ.101
10.1.	Συμβουλευτικά κέντρα	σελ.102
10.2.	Τηλεφωνικές γραμμές	Σελ.110
11.	Βιβλιογραφία	σελ.111
12.	Επιπλέον πηγές για πληροφορίες, μελέτη αναζήτηση	σελ.119

ΜΕΡΟΣ Δ'

Παράρτημα Ι: Κοινωνικό Ιστορικό	σελ.123
Παράρτημα ΙΙ: φόρμα συναίνεσης	σελ.127

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Τμήμα Μετακινουμένων Πληθυσμών της Διεύθυνσης Ετοιμότητας και Απόκρισης του ΕΟΔΥ ανταποκρινόμενο στις ανάγκες της προσφυγικής κρίσης όπως αυτή προέκυψε την τελευταία δεκαετία λόγω των συνεχών ροών προσφύγων και μεταναστών από εμπόλεμες, αλλά και πληττόμενες από την φτώχεια περιοχές, υλοποιεί από το 2019 το πρόγραμμα «Philos» με σκοπό να αποκριθεί στις υγειονομικές και ψυχοκοινωνικές ανάγκες των πληθυσμών που διαβιούν στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και στα Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων και Μεταναστών (ΚΦΠΜ) και βρίσκονται στην Ελληνική επικράτεια.

Από την πρώτη στιγμή αναπτύχθηκαν πρωτοκόλλα διαχείρισης των διαφόρων περιστατικών που κλήθηκαν να διαχειριστούν τα διεπιστημονικά κλιμάκια του Philos, μεταξύ αυτών και πρωτόκολλο για την διαχείριση της έμφυλης βίας.

Έχοντας ως θέση, ότι το φαινόμενο της έμφυλης βίας δεν είναι στατικό, αλλά διαμορφώνεται συνεχώς από την δυναμική των κοινωνικο-πολιτισμικών παραγόντων που το ορίζουν και το πλαισιώνουν, θεωρούμε ότι ένα τέτοιο πρωτόκολλο δεν μπορεί κατ' αντιστοιχία να είναι στατικό, αλλά χρειάζεται να εξελίσσεται και να επαναδιατυπώνεται ανάλογα με τις εξελίξεις και τις ανάγκες που προκύπτουν από την διαχείριση των περιστατικών.

Λαμβάνοντας υπόψη την έξαρση του φαινομένου, τις μέχρι τώρα δυσκολίες διαχείρισης περιστατικών έμφυλης βίας, την ρευστότητα του πεδίου, τις ιδιαιτερότητες του μεταναστευτικού και προσφυγικού πληθυσμού, αλλά και τις εξελίξεις των επιστημονικών συζητήσεων στο ζήτημα αυτό, το Τμήμα Μετακινουμένων Πληθυσμών προβαίνει στην επικαιροποίηση και επανέκδοση του πρωτοκόλλου αυτού υπογραμμίζοντας την ανάγκη διεπιστημονικής προσέγγισης του ζητήματος.

Βασικό κλειδί για τον εντοπισμό και διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης βίας αποτελεί η προσβασιμότητα. Άτομα που έχουν υποστεί βία δυσκολεύονται να αναζητήσουν τις κατάλληλες υπηρεσίες, αλλά και να εμπιστευθούν τα άτομα που τις στελεχώνουν. Η προσβασιμότητα σε αυτή την περίπτωση αποκτά μια διττή έννοια, τόσο ως προς την εύκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες, όσο και ως προς την δεξιότητα του κάθε επαγγελματία άνδρα και γυναίκας να είναι «ανοιχτός» και «ανοιχτή» στο να δεχτεί και να υποδεχτεί τέτοια περιστατικά και να δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα επαγγελματισμού, ασφάλειας και εμπιστοσύνης μέσα στο οποίο το κακοποιημένο άτομο θα νοιώσει ότι μπορεί

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

να ακουστεί η φωνή του, θα αισθανθεί ότι κατανοούνται οι ανάγκες του και θα του παρασχεθεί η κατάλληλη στήριξη και φροντίδα.

Το παρόν εγχειρίδιο λειτουργεί κατευθυντήρια και εκπαιδευτικά. Διασαφηνίζει τον ρόλο των επιστημόνων ανδρών και γυναικών που συμμετέχουν ανάλογα με την ειδικότητα τους στην διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας, παράλληλα όμως, προάγει την διεπιστημονική και διατομεακή συνεργασία. Με αυτό τον τρόπο δεν αποτελεί μόνο βοηθό και οδηγό για τον κάθε επαγγελματία υγείας άνδρα και γυναίκα, αλλά και για τις συντονίστριες και τους συντονιστές, δίνοντας τους μια σαφή εικόνα της λειτουργίας της διεπιστημονικής ομάδας για την επιτυχή έκβαση διαχείρισης τέτοιων περιστατικών.

Από την θέση αυτή θα ήθελα να ευχαριστήσω την Διοίκηση του Οργανισμού και την οικεία Διεύθυνση για την στήριξη στο παρόν εγχείρημα, αλλά ιδιαίτερα την κ. Ε. Πουλακίδα και τον κ. Π. Δαμάσκος από το επιστημονικό προσωπικό του Τμήματος Μετακινουμένων Πληθυσμών, την κ. Β. Θεοχαρίδου, την κ. Ι. Πάπαρη και τον κ. Ι. Σπυρίδη από την επιστημονική ομάδα του προγράμματος Philos και τον ιατρό του ΕΟΔΥ κ. Μπουλέκο, που συνέβαλλαν στην δημιουργία του παρόντος εγχειριδίου.

Μήτηρου Κων/νος

Προϊστάμενος Τμήματος Μετακινούμενων Πληθυσμών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΜΕΡΟΣ Α'

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

(Π. Δαμάσκος, Β. Θεοχαρίδου, Ε. Πουλακίδα)

1.1. Τι είναι έμφυλη βία - Βασικοί ορισμοί

Το παρόν πρωτόκολλο βασίζεται στους ορισμό της έμφυλης βίας και στις μορφές της έτσι όπως έχουν διατυπωθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης

Έμφυλη βία ή βία με βάση το φύλο: Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης², η βία με βάση το φύλο αναφέρεται σε οποιοδήποτε είδος βλάβης που διαπράττεται εναντίον ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων λόγω του πραγματικού ή αντιληπτού φύλου, του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου. Η βία με βάση το φύλο βασίζεται σε μια ανισορροπία δυνάμεων και πραγματοποιείται με σκοπό να ταπεινώσει και να κάνει ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων να αισθάνεται κατώτερο ή/και υποδεέστερο. Αυτό το είδος βίας είναι βαθιά ριζωμένο στις κοινωνικές και πολιτισμικές δομές, κανόνες και αξίες που διέπουν την κοινωνία και συχνά δικαιώνεται από μια κουλτούρα άρνησης και σιωπής. Η βία με βάση το φύλο μπορεί να συμβεί τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια σφαίρα και επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες.

Η βία με βάση το φύλο μπορεί να είναι σεξουαλική, σωματική, λεκτική, ψυχολογική (συναισθηματική) ή κοινωνικοοικονομική και μπορεί να λάβει πολλές μορφές, από λεκτική βία και ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μέχρι βιασμό ή φόνο. Μπορεί να διαπράττεται από οποιονδήποτε: νυν ή πρώην σύζυγος/σύντροφος, μέλος της οικογένειας, συνάδελφος από την εργασία, συμμαθητές, φίλοι, άγνωστο άτομο ή άτομα που ενεργούν για λογαριασμό πολιτιστικών, θρησκευτικών, κρατικών ή ενδοκρατικών ιδρυμάτων. Για να γίνουν κατανοητές οι βασικές της αιτίες πρέπει να εξεταστούν μέσα στο πλαίσιο των έμφυλων κανόνων, αξιών και πεποιθήσεων που στηρίζουν σχέσεις εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά ακόμη και μεταξύ ανδρών ή μεταξύ γυναικών. Αυτές οι ιεραρχίες δεν καθιστούν απλώς δυνατή την έμφυλη βία, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου αυτή γίνεται ανεκτή ή θεωρείται ακόμα και αποδεκτή. Δράστες άνδρες και γυναίκες μπορεί να είναι μέλη της οικογένειας ή της κοινότητας, καθώς και άτομα που ενεργούν εκ μέρους πολιτισμικών, θρησκευτικών ή κρατικών θεσμών. Η έμφυλη βία επηρεάζει τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, αλλά πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια, αντανakλώντας την υποδεέστερη θέση τους στην κοινωνία. Διαφορετικές ομάδες ανδρών και

² Council of Europe <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

γυναικών, όπως όσοι και όσες ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες, είναι επίσης πιθανό να επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία.³

Μορφές έμφυλης βίας⁴: Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους διεθνώς αναγνωρισμένους οργανισμούς, οι μορφές της έμφυλης βίας μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε σωματική βία, λεκτική βία (συμπεριλαμβανομένης της ρητορικής μίσους), ψυχολογική βία, σεξουαλική βία, κοινωνικοοικονομική βία. Υπάρχουν επίσης δύο άλλες κατηγορίες βίας: η ενδοοικογενειακή βία και η (σεξουαλική) παρενόχληση, που και οι δύο μπορεί να είναι συνδυασμός και των πέντε τύπων βίας που αναφέρονται παραπάνω. Τα τελευταία χρόνια έχει αναγνωρισθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης η βία μέσω διαδικτύου (κυβερνοβία) ως μορφή έμφυλης βίας. Στην πραγματικότητα, ορισμένες ή πολλές μορφές βίας μπορεί να υπάρχουν ταυτόχρονα, ιδιαίτερα σε καταχρηστικές σχέσεις. Όλες οι μορφές μπορούν να εμφανιστούν τόσο στην ιδιωτική σφαίρα (σε οικογένειες και στενές σχέσεις) όσο και στη δημόσια σφαίρα, που διαπράττονται από (άγνωστα) άτομα στο δημόσιο χώρο ή από οργανισμούς, ιδρύματα και κράτη. Τα τοπικά και εθνικά νομικά συστήματα μπορούν να ορίζουν διαφορετικά ή /και να έχουν κι άλλες νομικά αναγνωρισμένες μορφές έμφυλης βίας

Θύμα, επιζώσα, επιζών: Σύμφωνα με τους Δρούγα κ.α. (2001) ⁵ οι έννοιες θύμα και επιζώσα ή επιζών αποτελούν περισσότερο σχετικά εύπλαστες κοινωνικές κατασκευές και όχι προσδιορισμένους ρόλους.

Η έννοια θύμα εστιάζει κυρίως στις ψυχολογικές επιπτώσεις της κακοποίησης και θεωρεί ότι το άτομο που έχει βιώσει συχνά επεισόδια έντονης βίας αναπτύσσει σε γνωστικό, συναισθηματικό και συμπεριφορικό επίπεδο μία αντίδραση μαθημένης αβοηθησίας, όπου εκτιμά ότι η κατάσταση δεν επιδέχεται αλλαγή και ότι το ίδιο δεν έχει τη δυνατότητα ελέγχου της. Το «θύμα» δεν μπορεί να αντιληφθεί δυνατότητες αντίδρασης και αποδέχεται παθητικά την κατάσταση προσπαθώντας σε κάποιες περιπτώσεις να μετριάσει το κίνδυνο.

Συνεκτιμώντας πέρα από την ψυχροσυναισθηματική κατάσταση του ατόμου (φόβος μπροστά στην μοναξιά, αίσθημα αβοηθησίας ή η χαμηλή αυτοεκτίμηση κλπ) και τους εξωτερικούς παράγοντες (οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς, διαπροσωπικούς) που μπορεί να κρατούν ένα άτομο σε μια κακοποιητική σχέση, μπορούμε να το αντιληφθούμε ως ένα

³ <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1227?lang=el>

⁴ <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/types-of-gender-based-violence>

⁵ Δρούγα, Κ, Παπαθανασίου, Μ, Τσονίδης Α. (2001)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

άτομο το οποίο συνεκτιμά ρεαλιστικά τους κινδύνους που ενέχει η παραμονή ή η φυγή από την κακοποιητική σχέση, μπορεί να αναπτύξει τεχνικές επιβίωσης αλλά και την ψυχική δύναμη ώστε να κάνει κινήσεις που θα διακόψουν αυτήν την σχέση.

Η έννοια της επιζώσας ή του επιζώντα αντιλαμβάνεται το κακοποιημένο άτομο όχι ως παθητικό αποδέκτη της βίας αλλά ως άτομο που σε συνθήκες δύσκολες και εχθρικές προσπαθεί να προστατεύσει τον εαυτό του με στρατηγικές που δεν συνδέονται αυτόματα και μόνο με την φυγή από την σχέση.

Οι ρόλοι θύματος και επιζώσας επιζώντα μπορεί μερικές φορές και ανάλογα των περιστάσεων να εναλλάσσονται.

Στο παρών πρωτόκολλο θέλοντας να εστιάσουμε τόσο στους κοινωνικούς παράγοντες της βίας όσο και στην εσωτερική δύναμη του ατόμου χρησιμοποιούμε κυρίως τους όρους επιζών και επιζώσα. Ήδη από τη στιγμή που το κακοποιημένο άτομο έχει προσέλθει στην υπηρεσία και αναγνωρίζει την θέση του και την κατάσταση του, απεκδύεται οποιαδήποτε παθητική στάση και έχει κάνει το πρώτο, και ίσως το μεγαλύτερο βήμα, για να αντιμετωπίσει μια βίαιη συμπεριφορά ακόμα και αν δεν είναι σε θέση να εγκαταλείψει άμεσα οποιαδήποτε κακοποιητική σχέση. Ο όρος θύμα χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα άτομα τα οποία δεν έχουν αντιληφθεί ή δεν έχουν αναγνωρίσει την βία που υφίστανται και εντοπίζεται από τον επαγγελματία υγείας άνδρα, γυναίκα κατά την διάρκεια μια συνεδρίας.

Για περισσότερα σχετικά με την ορολογία που διέπει την έμφυλη βία βλέπε κεφάλαιο «Όροι που σχετίζονται με την έμφυλη βία»

1.2. Άτομα που πλήττονται από την έμφυλη βία

Οποιοσδήποτε και οποιαδήποτε μπορεί να είναι θύμα έμφυλης βίας: γυναίκες, άνδρες, κορίτσια, αγόρια, μικρά παιδιά, έφηβοι έφηβες, ηλικιωμένοι ηλικιωμένες, άτομα με αναπηρία, αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών ανεξάρτητα την φυλή, την θρησκεία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, το μορφωτικό και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Οι γυναίκες και τα κορίτσια πλήττονται από την έμφυλη βία, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων. Οι γυναίκες μπορεί να υποστούν έμφυλη βία, ανεξάρτητα από την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την κοινωνική τάξη και την εθνικότητά τους. Ωστόσο, οι άνεργες, οι επισφαλώς εργαζόμενες, οι φτωχές

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

γυναίκες οι γυναίκες με αναπηρία και οι μετανάστριες, είναι πιο ευάλωτες, αφού δεν έχουν οικονομική ανεξαρτησία και κοινωνική στήριξη, με αποτέλεσμα να φοβούνται ακόμη περισσότερο να ζητήσουν βοήθεια.

Η έμφυλη βία στρέφεται και εναντίον των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, τρανς, ιντερσέξ). Χρησιμοποιείται ως τιμωρία απέναντι σε όσους και όσες αψηφούν τις νόρμες του κοινωνικού φύλου.

1.2. Έκταση του φαινομένου

Η έμφυλη βία έχει τραγικό αντίκτυπο στην ασφάλεια των ατόμων που την υφίστανται και συνιστά ξεκάθαρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επηρεάζει και καταβάλλει διαρκώς και καθημερινά τα θύματα, τις επιζώσες και τους επιζώντες και συναντάται σε όλους τους κύκλους της ανθρώπινης ζωής τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο βίο.

Η έμφυλη βία παρότι είναι παγκόσμιο, καθημερινό φαινόμενο παραμένει αόρατη, καθώς το ποσοστό καταγγελιών της είναι μικρό.

Η βία κατά των γυναικών καταλαμβάνει μεγάλο μέρος της έμφυλης βίας. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)⁶ στην Ευρώπη 1 στις 10 γυναίκες έχει υποστεί κάποια μορφή βίας από την ηλικία των 15 ετών και άνω ενώ 1 στις 5 γυναίκες έχει υποστεί σωματική και/ή σεξουαλική βία από νυν ή πρώην σύντροφο ενώ 1 στις 20 γυναίκες έχει πέσει θύμα βιασμού από την ηλικία των 15 ετών και άνω, ενώ σύμφωνα με έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πενήντα γυναίκες χάνουν τη ζωή τους κάθε εβδομάδα λόγω της ενδοοικογενειακής βίας⁷. Σε παγκόσμια κλίμακα σύμφωνα με τον ΟΗΕ 243 εκατ. γυναίκες υπέστησαν κάποια μορφή βίας το 2019 όμως μόλις το 40% το ανέφερε.

Κατά την διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 παρατηρείται παγκοσμίως μια έξαρση του φαινομένου της έμφυλης βίας. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) κατά περίπου 60% αυξήθηκαν οι κλήσεις για περιστατικά ενδοοικογενειακής/ενδοσυντροφικής βίας τον Απρίλιο του 2020 σε σχέση με το 2019, σε κάποια από τα κράτη μέλη του⁸, ενώ σύμφωνα με δηλώσεις του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Filippo Grandi. «Οι άνευ προηγουμένου κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας

⁶ [Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή έρευνα FRA](#) (2021)

⁷ European Parliament, Directorate General for Internal Policies (2017)

⁸ <https://unric.org/en/who-warns-of-surge-of-domestic-violence-as-covid-19-cases-decrease-in-europe/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

θέτουν πολλές ζωές σε κίνδυνο. Βλέπουμε μια εξαιρετικά ανησυχητική αύξηση στις αναφορές για περιστατικά έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, των αναγκαστικών γάμων, της παιδικής εργασίας και της εφηβικής εγκυμοσύνης»⁹

Η έμφυλη βία που σχετίζεται με ΛΟΑΤΚΙ άτομα είναι σχεδόν αόρατη. Από τα λίγα υπάρχοντα στοιχεία προκύπτει ότι παρόλα αυτά υπάρχει και μάλιστα σε υψηλό βαθμό. Σύμφωνα με έκθεση της οργάνωσης Colour Youth, από την 1η Απριλίου 2014 έως και την 30η Νοεμβρίου 2015 καταγράφηκαν συνολικά εκατόν ένα (101) περιστατικά βίας ή διακρίσεων, λόγω ταυτότητας φύλου, έκφρασης φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού, με εκατόν σαράντα (140) θύματα και τουλάχιστον 21 εκατόν ενενήντα τέσσερις (194) θύτες.¹⁰

1.4. Η έμφυλη βία στο προσφυγικό πλαίσιο

Στο προσφυγικό πλαίσιο, διαμορφώνονται ιδιαίτερες και πολύπλοκες συνθήκες σε ότι έχει να κάνει με τα βιώματα των ανθρώπων που καλούμαστε να υποστηρίξουμε ως επαγγελματίες άνδρες, γυναίκες. Αυτές οι συνθήκες διαμορφώνονται και ακολουθούν μία διαδρομή που ξεκινά από τη χώρα καταγωγής των προσφύγων, συνεχίζει στο ταξίδι και στους σταθμούς προσωρινής διαμονής τους σε χώρες ενδιάμεσους σταθμούς και καταλήγει στην άφιξη των προσφύγων ανδρών γυναικών στην Ελλάδα. Σε κάθε στάδιο από τα προαναφερθέντα, επιδρούν συνθήκες που έχουν να κάνουν με το κοινωνικο-πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο και συνδέονται με επικρατούσες μορφές εξουσίας. Για παράδειγμα, πολλοί άνθρωποι μεταναστεύουν από τις χώρες καταγωγής τους λόγω βίαιων και περιοριστικών καταστάσεων που βιώνουν. Κατά το ταξίδι, αναγκάζονται να βασιστούν για τη διέλευση των συνόρων σε παράνομα δίκτυα διακινητών ενώ κατά την άφιξη στη χώρα εισόδου έρχονται αντιμέτωποι με διαδικασίες ασύλου που ενισχύουν τον επανατραυματισμό τους.

⁹ <https://www.unhcr.org/gr/18541-covid-19-pandemic-worsening-gender-inequalities-refugee-women-girls.html>

¹⁰ Ο αριθμός περιστατικών και θυμάτων είναι ιδιαίτερα ανησυχητικός αν ληφθεί υπόψη ότι οι υπηρεσίες του Έργου (καταγραφή, νομική ή/και ψυχολογική στήριξη) ήταν προσβάσιμες μόνο σε ανθρώπους που διέμεναν μόνιμα ή έστω προσωρινά εντός Περιφέρειας Αττικής και ότι τα περιστατικά που κατήγγειλαν έλαβαν χώρα στη συντριπτική τους πλειοψηφία – ενενήντα οχτώ (98) από τα εκατόν ένα (101) - εντός της Περιφέρειας αυτής.²² Από το σύνολο των περιστατικών, τα ενενήντα έξι (96) καταγράφηκαν από τα ίδια τα θύματα, ενώ τα πέντε (05) από αυτόπτες μάρτυρες Θεοφιλόπουλος Θ. (2015) Ομοφοβική, τρανσφοβική βία και διακρίσεις στην Ελλάδα: Έκθεση αποτελεσμάτων Έργου «Πες το σ' εμάς» 01/04/2014 - 30/11/2015 Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας Αθήνα,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Αν και γίνεται αντιληπτό ότι άντρες, αγόρια, έφηβοι υποφέρουν εξίσου από τις διακρίσεις λόγω φύλου, το παρόν πρωτόκολλο εστιάζει περισσότερο στις γυναίκες και τα κορίτσια¹¹, οι οποίες αποτελούν την πλειονότητα των περιστατικών που υπόκεινται σε διάφορες μορφές έμφυλης βίας, ενώ λαμβάνονται υπόψη και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, δεδομένου ότι είναι μία ομάδα που υφίσταται έμφυλες διακρίσεις αλλά δεν είναι ορατή στο προσφυγικό πλαίσιο.

1.5. Η σημασία της διεπιστημονικής και διεπαγγελματικής συνεργασίας

Το φαινόμενο της έμφυλης βίας είναι πολύπλευρο, πολυσχιδές και πολυπαραγοντικό. Άτομα τα οποία έχουν υποστεί έμφυλη βία πολλές φορές όταν αναζητούν βοήθεια υπόκεινται σε μια δευτερογενή κακοποίηση όταν αναγκάζονται να επαναλάβουν την ιστορία τους και να αναβιώσουν το τραύμα. Πολλές φορές αυτή η επανάληψη τα οδηγεί στην απογοήτευση και στην βεβαιότητα ότι δεν μπορούν να ξεφύγουν από τον φαύλο κύκλο της βίας. Αισθάνονται εξαντλημένα ματαιωμένα και αποδυναμωμένα έχοντας την αίσθηση ότι κανείς και καμία δεν μπορεί να τα βοηθήσει με αποτέλεσμα να επανακάμπτουν σε μια παθητική στάση του οικειοποιώντας τον ρόλο του θύματος και όχι της επιζώσας ή του επιζώντα.

Τα μέχρι τώρα συστήματα υγείας λειτουργούν συνήθως πολυεπιστημονικά δηλαδή ο κάθε επαγγελματίας άνδρας και γυναίκα εργάζεται ανεξάρτητα και εκ του παραλλήλου φροντίζοντας μια διαφορετική ανάγκη του εξυπηρετούμενου και της εξυπηρετούμενης.

Απαραίτητη στις περιπτώσεις έμφυλης βίας είναι η εφαρμογή μια ολιστικής προσέγγισης που απαιτεί τον συνδυασμό γνώσεων και υπηρεσιών διαφορετικών επιστημονικών γνωστικών αντικειμένων την αποφυγή των αλληλοεπικαλύψεων κατά την παροχή των υπηρεσιών και ει δυνατόν την συγκέντρωση των υπηρεσιών σε ένα σημείο.

Σε αυτήν την περίπτωση η διεπιστημονική/διεπαγγελματική προσέγγιση και συνεργασία κρίνεται απαραίτητη. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας περιγράφει την διεπιστημονική συνεργασία (IPCP) ως την πλήρη παροχή υγειονομικών υπηρεσιών από πολλούς επαγγελματίες στον τομέα της υγείας, με διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο που επιδιώκουν να συνεργαστούν

¹¹ UNFPA & East European Institute for Reproductive Health (2015)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

με ασθενείς, οικογένειες, παρόχους φροντίδας και κοινότητες, ώστε να παρέχουν την υψηλότερη ποιότητα φροντίδας.

Κατά την συνεργασία αυτή, οι επαγγελματίες άνδρες κα γυναίκες προσφέρουν εργασία ως ομάδα συνενώνοντας τις γνώσεις τις δεξιότητες αλλά και την εμπειρία τους για την εξασφάλιση του καλύτερου αποτελέσματος. Σύμφωνα με τους Xyrichis, and Lowton,¹² με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται μεγαλύτερη αποδοτικότητα και βελτίωση των πόρων φροντίδας αφού μειώνονται οι επαναλήψεις και τα κενά στην παροχή υπηρεσιών.

Η διεπιστημονική και διεπαγγελματική συνεργασία επιτρέπει την βέλτιστη αξιοποίηση των πληροφοριών, την εμβάθυνση στο πρόβλημα, την αξιολόγηση πιθανών λύσεων, τον καθορισμό των προτεραιοτήτων, τον συντονισμό των ενεργειών και τον προγραμματισμό των δράσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του εξυπηρετούμενου και της εξυπηρετούμενης και θα οδηγήσουν στην αποτελεσματική έκβαση της παρέμβασης. Παράλληλα εστιάζει στον άνθρωπο και λειτουργεί προστατευτικά και θεραπευτικά για το άτομο που προσέρχεται αναζητώντας τις κατάλληλες υπηρεσίες.

¹² Xyrichis, A. and Lowton, K. (2008)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

2. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

(Π. Δαμάσκος, Β. Θεοχαρίδου)

Η έμφυλη βία είναι ένα φαινόμενο που επηρεάζει τις ζωές των ανθρώπων που καλούνται οι εργαζόμενοι άνδρες, γυναίκες του PhilosII να εξυπηρετήσουν. Το παρόν πρωτόκολλο δημιουργήθηκε ως απόκριση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι επαγγελματίες άνδρες γυναίκες στο πρόγραμμα Philos II που προκύπτουν καθημερινά στην εργασία τους και απορρέουν από τις έμφυλες διακρίσεις που έχουν υποστεί ή υφίστανται άτομα που διαβιούν σε Κέντρα Φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών (ΚΦΠΜ) και Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ).

Έχει σχεδιαστεί ώστε να αποτελέσει έναν οδηγό με προτεινόμενες προσεγγίσεις εκτίμησης και αντιμετώπισης και πρόληψης του φαινομένου της έμφυλης βίας στο μεταναστευτικό/προσφυγικό περιβάλλον. Είναι ένα μεθοδολογικό-τεχνικό εργαλείο το οποίο αποσκοπεί στην παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών από τη διεπιστημονική ομάδα στους πρόσφυγες και μετανάστες άνδρες γυναίκες που διαμένουν στις δομές και αντιμετωπίζουν ζητήματα έμφυλων διακρίσεων και βίας.

Το παρόν πρωτόκολλο θεωρεί ότι το θέμα της έμφυλης βίας οφείλει να προσεγγίζεται με διεπιστημονικότητα καθώς με αυτό τον τρόπο απαντά σε πραγματικές ανάγκες της κοινότητας, μέλη της οποίας είναι οι εξυπηρετούμενοι και εξυπηρετούμενες και οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες στο χώρο των δομών. Οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες αναλαμβάνουν την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών που τους επιτρέπει όμως παράλληλα να προσεγγίζουν ολιστικά πολυπαραγοντικά, διαθεματικά και απαιτητικά ζητήματα όπως η έμφυλη βία.

Σκοπός του πρωτοκόλλου είναι να υποστηρίξει τις προσπάθειες των επαγγελματιών ανδρών και γυναικών στο πεδίο και να προσφέρει επιπλέον γνώση ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση και διασύνδεση των θυμάτων, των επιζωσών και επιζώντων με κατάλληλες υπηρεσίες. Παρέχει προτάσεις και οδηγίες σε επαγγελματίες όπως ιατρούς άνδρες γυναίκες, μαιές, μαιευτές, νοσηλεύτριες, νοσηλευτές, διασώστριες, διασώστες, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους άνδρες γυναίκες και συντονίστριες, συντονιστές ομάδων που εργάζονται σε προσφυγικές δομές.

Συνοπτικά, οι **στόχοι** του πρωτοκόλλου διαχείρισης περιστατικών έμφυλης βίας συνοψίζονται ως εξής:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Να ενισχύσει τις προσπάθειες για αποτελεσματικό εντοπισμό των ατόμων που υφίστανται έμφυλη βία
- Να διασφαλίσει την προστασία και ασφάλεια των θυμάτων των επιζώντων και επιζωσών έμφυλης βίας σε όλα τα στάδια των παρεμβάσεων, κατά τον εντοπισμό, τη διαχείριση και παραπομπή των περιστατικών.
- Να περιγράψει τον μηχανισμό παραπομπών περιστατικών έμφυλης βίας που υφίσταται κατά την παρούσα φάση και ακολουθείται από τους φορείς που εμπλέκονται, καθώς επίσης, να αναδείξει τα δυνατά σημεία του υπάρχοντος μηχανισμού παραπομπών αλλά και τις ελλείψεις, δυσκολίες που εντοπίζονται κατά την εφαρμογή του.
- Να προτείνει στους επαγγελματίες άνδρες ,γυναίκες ιδέες για παρεμβάσεις/δράσεις πρόληψης στις δομές σχετικά με πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

(B. Θεοχαρίδου)

Οι βασικές αρχές που οφείλουν να διέπουν την εργασία με άτομα που υφίστανται έμφυλη βία χρησιμεύουν στην αποτελεσματική χρήση καλών πρακτικών κατά τη διαχείριση τέτοιων περιστατικών. Βασιζόμενοι σε αυτές, οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες έχουν έναν κοινό άξονα στην προσέγγιση του φαινομένου της έμφυλης βίας, ο οποίος ενσωματώνει δεοντολογικές αρχές, ώστε να αντιμετωπίζουν και να διαχειρίζονται υπεύθυνα και με αποτελεσματικότητα τις ενέργειες και παρεμβάσεις και να είναι σε θέση να προτείνουν ένα οργανωμένο σχέδιο φροντίδας και προστασίας στους ανθρώπους που το έχουν ανάγκη.

1. **Προσέγγιση ευαισθητοποιημένη προς τα ζητήματα που αφορούν στις έμφυλες διακρίσεις.** Η παροχή υπηρεσιών στις δομές (ΚΦΠΜ και ΚΥΤ) οφείλει να ενσωματώνει προσέγγιση ευαισθητοποιημένη προς τις δυναμικές και επιδράσεις που αναπτύσσονται βάση των έμφυλων διακρίσεων, αλλά και των συνεπειών που αυτές έχουν στις ζωές των εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών.
2. **Αρχή της μη-διάκρισης.** Οι υπηρεσίες παρέχονται χωρίς διακρίσεις ώστε να δίδονται ίσες ευκαιρίες και ίση πρόσβαση σε υπηρεσίες και παροχές που είναι διαθέσιμες στα θύματα στους επιζώντες και στις επιζώσες έμφυλης βίας εντός και εκτός δομών.
3. Οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες λειτουργούν με **αμεροληψία και ισοτιμία, παραμερίζοντας οποιεσδήποτε πεπτοιθήσεις** απορρέουν από πολιτισμικά, κοινωνικά και θρησκευτικά πλαίσια ενώ παράλληλα έχουν επίγνωση των επίγνωση των δικών τους στερεοτύπων και προκαταλήψεων
4. **Αποφυγή δευτερογενούς κακοποίησης.** Οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες ακούν με προσοχή πως αξιολογεί το θύμα η επιζώσα και ο επιζών την κατάσταση τους, σέβονται του φόβους τους και κάνουν ερωτήσεις με ευαισθησία. Οποιοσδήποτε ερωτήσεις περιορίζονται μόνο στις απαραίτητες για την διαχείριση του περιστατικού.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

5. Οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες καλούνται να διασφαλίσουν ότι οι πρόσφυγες άνδρες και γυναίκες και ιδιαίτερα οι ευάλωτες ομάδες (π.χ. παιδιά, γυναίκες, ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρίες, κ.α.) θα πρέπει να είναι ενήμεροι και ενήμερες εξ αρχής, για τις διαδικασίες και τον σκοπό των οποιονδήποτε ενεργειών και να εμπλέκονται ενεργά σε όλα τα στάδια του πλάνου υποστήριξής τους. Η **εν επιγνώσει συναίνεσή** τους είναι απαραίτητη για την εμπλοκή των επαγγελματιών ανδρών και γυναικών σε διαδικασίες που τους αφορούν, όπως επίσης, και η **ενημέρωση** τους για τον λόγο, την έκβαση και το αποτέλεσμα των ενεργειών στις οποίες προβαίνουν οι επαγγελματίες άνδρες, γυναίκες. **Έγγραφη συναίνεση** των θυμάτων και επιζώντων και επιζωσών έμφυλης βίας θα πρέπει να συνοδεύει κάθε φάκελο περιστατικού.
6. Οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες οφείλουν να τηρούν το **απόρρητο** και να διασφαλίζουν την **εμπιστευτικότητα** ως προς τα προσωπικά δεδομένα κάθε εξυπηρετούμενου και εξυπηρετούμενης, όπως ορίζεται από τον κώδικα δεοντολογίας του κάθε επαγγέλματος.
7. Οι ψυχοκοινωνικές δράσεις και παρεμβάσεις θα πρέπει να συνοδεύονται πρωτίστως από **επιστημονική αξιολόγηση και εκτίμηση των αναγκών**.
8. **Συντονισμένος μηχανισμός παραπομπών** που θα λειτουργεί με σεβασμό στα δικαιώματα των θυμάτων επιζωσών επιζώντων. Οι παραπομπές θα πρέπει να διενεργούνται λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές δεοντολογίας και τα πρωτόκολλα εμπιστευτικότητας και τήρησης του απορρήτου ¹³.
9. Ακολουθείται η **αρχή της μη- βλάβης**. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι ενδέχεται να υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στους πρόσφυγες και μετανάστες άνδρες και γυναίκες από τις δράσεις και παρεμβάσεις που

¹³ In 2015, United Nations agencies called for a coordinated set of essential services, including health, justice and policing, and social services for survivors of GBV.⁴³ This includes a functioning, confidential referral system between providers.
see: WHO (2017) Ethical and Safety Recommendations for Researching, Documenting and Monitoring Sexual Violence in Emergencies.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

στόχο έχουν να βελτιώσουν την ψυχοκοινωνική υγεία των εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών. Σε αυτό το πλαίσιο καλούνται όλοι οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες, υγειονομικοί και ψυχοκοινωνικοί, να διασφαλίζουν ότι δεν ακολουθούνται πρακτικές οι οποίες μπορεί να είναι βλαβερές για την ψυχοκοινωνική υγεία των εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών.

10. Οι επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες οφείλουν είναι ενήμεροι και ενήμερες για της άμεσες ενέργειες που πρέπει να ακολουθήσουν προκειμένου να διαφυλάξουν την **ασφάλειά** της σε **περίπτωση κρίσης** μέσα στο χώρο που εργάζονται και μπορεί να κριθεί απειλητική για τη ζωή της.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

4. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

(Ε. Πουλακίδα)

Παρατίθενται παρακάτω οι σημαντικότεροι νομικοί σταθμοί σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Αναφερόμαστε σε διατάξεις και νόμους που έχουν να κάνουν με την κατοχύρωση ή διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων που έχουν υποστεί έμφυλη βία. Καθίσταται αναγκαία μετά την πανδημία του covid 19 η εφαρμογή από τα κράτη πολιτικών για πρόληψη και καταπολέμηση της βίας, της ενδοοικογενειακής βίας, της προστασίας των θυμάτων και της τιμωρίας, ευρέως προσβάσιμων σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα στη ζωή, στην ευημερία, στην προστασία όλων των ευάλωτων ομάδων. Δίνεται έμφαση της γυναίκας, καθώς έχει διαπιστωθεί¹⁴ ότι τα περισσότερα θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας είναι γυναίκες και κορίτσια.

4.1. Διεθνές πλαίσιο

1951- Σύμβαση « Για το καθεστώς των προσφύγων» Γενεύη 28 Ιουλίου

Είναι το βασικό νομικό κείμενο που αποτελεί τη βάση για το έργο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, καθώς είναι η πρώτη διεθνής συμφωνία που καλύπτει νομικά τις πιο ουσιαστικές πλευρές της ζωής των προσφύγων. Η Σύμβαση βασίζεται στο άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948, η οποία αναγνωρίζει το δικαίωμα των ατόμων να ζητήσουν άσυλο από διώξεις στις χώρες. Προσδιορίζει τον ορισμό του πρόσφυγα και τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα αυτού, περιλαμβάνοντας ελευθερίες όπως η ελευθερία, η θρησκεία, η κατοχή ταξιδιωτικών εγγράφων κ.α. Καταγράφει ρητά τις υποχρεώσεις του πρόσφυγα στην χώρα υποδοχής. Αναγνωρίζει ότι οι προσφυγικές κρίσεις λαμβάνουν χώρα διεθνώς και συνέπεια αναγνωρίζει την ανάγκη της διεθνούς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της από κοινού συμμετοχής των κρατών στη διευθέτηση του προβλήματος των προσφύγων.

Η Σύμβαση του 1951 προέκυψε από την ανάγκη αντιμετώπισης και διαχείρισης των συνεπειών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τη μαζική φυγή ανθρώπων. Μπορεί η φύση των συγκρούσεων και της μετανάστευσης να άλλαξε στο πέρασμα των χρόνων (υβριδικοί πόλεμοι, κλιματικοί πρόσφυγες), όμως η Σύμβαση αποδείχθηκε ικανή και αναγκαία για την αντιμετώπιση και των πρόσφατων προσφυγικών κυμάτων. Όταν οι πολίτες του κράτους δεν

¹⁴Βλέπε έκθεση FRA, 2014 σχετικά με την αύξηση περιστατικών έμφυλης βίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

μπορούν να απολαύσουν προστασία από το κράτος και μεταναστεύουν η Σύμβαση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την εντολή προστασίας από τα κράτη υποδοχής και φιλοξενίας.

Μια σημαντική διάταξη της Σύμβασης ορίζει την μη -επιστροφή του πρόσφυγα. Ο νομικός όρος είναι η μη επαναπροώθηση (non refoulement), σε χώρα όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 33.1: “Ουδεμία συμβαλλόμενη χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθή, καθ’ οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγα, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.”

Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 145 κράτη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, η οποία την επικύρωσε το 1959.

Κυριότεροι σταθμοί:

1979 «Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης κατά των Γυναικών» (CEDAW), γνωστή ως Παγκόσμια Χάρτα Της Ισότητας

Έχει επικυρωθεί από περισσότερες από 185 χώρες - μέλη του ΟΗΕ. Σκοπός της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι «η διασφάλιση της ισότητας γυναικών και ανδρών χωρίς καμίας μορφής διάκριση, που σημαίνει χωρίς διαχωρισμό, εξαίρεση ή περιορισμό που βασίζεται στο φύλο και που έχει ως αποτέλεσμα ή σκοπό να βλάψει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση από τις γυναίκες, ανεξαρτήτως της οικογενειακής τους κατάστασης» (Άρθρο 1). Οι διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης ισχύουν επομένως για όλες τις γυναίκες που ζουν στην επικράτεια ανεξαρτήτως της νομικής τους κατάστασης.

Το άρθρο 3 ορίζει ότι τα Κράτη μέλη λαμβάνουν σε όλους τους τομείς, ιδίως στον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό τομέα, όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για να εξασφαλίσουν την πλήρη ανάπτυξη και πρόοδο των γυναικών και να τους εξασφαλίζουν την άσκηση και απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών με βάση την ισότητα με τους άνδρες. Η σύμβαση αυτή αποτελεί παγκόσμιο πρότυπο και την επικύρωσε και η Ελλάδα με τον Νόμο 1342 του 1983.

Σήμερα τα περισσότερα δικαιώματα του γυναικείου φύλου έχουν αποκτήσει νομική και θεσμική μορφή, εφαρμόζονται στην πλειοψηφία των δυτικών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

κοινωνιών και έχουν αναιρεθεί αρκετές επιβλαβείς ή ανάρμοστες ή παλαιών αρχών πρακτικές.

Ο λόγος που η Σύμβαση CEDAW είναι σημαντική και απαραίτητη είναι επειδή όχι μόνο εξειδικεύεται στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και επικεντρώνεται στην εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης κατά των γυναικών και των κοριτσιών, καθώς επίσης εγγυάται τα δικαιώματά τους σε όλους τους τομείς της ζωής τους και της καθημερινότητάς τους, αλλά και γιατί είναι ένα νομικό διεθνές εργαλείο για την διεκδίκησή αυτών των δικαιωμάτων¹⁵.

1995- «Διεθνής Διάσκεψη του ΟΗΕ για τις γυναίκες»- Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου

Στην 4^η Παγκόσμια Διάσκεψη για το Διεθνές έτος της γυναίκας που διοργανώθηκε από τον ΟΗΕ στην πόλη του Μεξικού τον Σεπτέμβριο του 1995 εγκρίθηκαν η Διακήρυξη και η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου και ορίστηκε Πρόγραμμα Δράσης για τους εξής δώδεκα τομείς: τη φτώχεια, την εκπαίδευση και κατάρτιση, την υγεία, τη βία, τις ένοπλες συγκρούσεις, την οικονομία, την εξουσία και τη λήψη των αποφάσεων, τους θεσμικούς μηχανισμούς, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα μέσα ενημέρωσης, το περιβάλλον και τα κορίτσια.

Η Διακήρυξη και η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου υιοθετήθηκε από 189 χώρες- Μέλη του ΟΗΕ μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Αποτελεί βασικό διεθνές έγγραφο που αφορά την ισότητα των φύλων, τονίζοντας ότι η ισότητα μεταξύ των φύλων αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα και προϋπόθεση για την ισότητα, την ανάπτυξη και την ειρήνη.

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών αποτελεί βασικό εμπόδιο για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, ενώ στην παράγραφο 118 αναγνωρίζεται ότι «Η βία κατά των γυναικών είναι η έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις κατά των γυναικών, με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους». Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναθεωρεί σε ετήσια βάση την πρόοδο που σημειώνεται σε σχέση με την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν το 1995. Το 2000 δεσμεύτηκαν να επιταχύνουν την εφαρμογή της τα επόμενα δέκα χρόνια¹⁶.

¹⁵ Διαθέσιμο στο: <https://unric.org> Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης κατά των γυναικών

¹⁶ Βλέπε στο: <http://www.unwoman.gr>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

2000- «Απόφαση 1325 (S/RES/1325/2000)»

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ με την Απόφαση 1325 (S/RES/1325/2000) και θέμα τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια, αναγνώρισε ότι οι επιπτώσεις του πολέμου επηρεάζουν ποικιλοτρόπως τις γυναίκες και επαναβεβαίωσε την ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος των γυναικών στην διαδικασία λήψης αποφάσεων για την πρόληψη και την επίλυση των συγκρούσεων.

Το ψήφισμα 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια εγκρίθηκε ομόφωνα από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών στις 31 Οκτωβρίου 2000 και αναγνώρισε τον δυσανάλογο και πρωτόγνωρο αντίκτυπο των ένοπλων συγκρούσεων στις γυναίκες και τα κορίτσια. Ζητά να υιοθετηθεί μια προοπτική για το φύλο ώστε να εξεταστούν οι ειδικές ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, του επαναπατρισμού και της επανεγκατάστασης, της αποκατάστασης, της επανένταξης και της ανασυγκρότησης μετά τη σύγκρουση.

Το ψήφισμα 1325 είναι το πρώτο επίσημο και νόμιμο έγγραφο του Συμβουλίου Ασφαλείας που απαίτησε από συμβαλλόμενα μέρη σε μια σύγκρουση να αποτρέψουν παραβιάσεις των δικαιωμάτων των γυναικών, να υποστηρίξουν τη συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και την ανασυγκρότηση μετά τη σύγκρουση και να προστατεύσουν τις γυναίκες και τα κορίτσια από τη σεξουαλική βία κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Είναι επίσης το πρώτο ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών που αναφέρει ρητά τον αντίκτυπο των συγκρούσεων στις γυναίκες. Το ψήφισμα έχει μετατραπεί σε οργανωτικό πλαίσιο για το θεματολόγιο πολιτικής «Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια», το οποίο επικεντρώνεται στην προώθηση των συνιστωσών του ψηφίσματος 1325¹⁷.

2000- «Πρωτόκολλο του Παλέρμο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών» (12-15 Δεκεμβρίου)

Συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος μαζί με τα πρωτοκόλλα «Ενάντια στην λαθρεμπορία των μεταναστών, αέρα και θάλασσας για την πρόληψη, την καταστολή και την τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαιτέρως γυναικών και παιδιών». Επεκτείνεται με το «Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, την

¹⁷ Διαθέσιμο στο: <https://peacewomen.org/sites/default/files>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με σκοπό τη Σεξουαλική και Οικονομική Εκμετάλλευση, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών» (εφεξής: Πρωτόκολλο του Palermo), το οποίο ολοκληρώθηκε το Νοέμβριο του 2000 και τέθηκε σε ισχύ το 2003¹⁸.

4.2. Ευρωπαϊκό πλαίσιο

Τα κράτη μέλη ενσωματώνουν στα νομοθετικά τους εργαλεία, διατάξεις για την αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου της έμφυλης βίας, αλλά σε διαφορετικό βαθμό. Η βία κατά των γυναικών και η ενδοοικογενειακή βία είναι διάχυτες σε ολόκληρη την ΕΕ.¹⁹ Ειδικά εν μέσω της τρέχουσας παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών και συγκεκριμένα των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας²⁰. Ακόμη, το Συμβούλιο της Ευρώπης χαρακτήρισε ως «Σκιώδη Πανδημία» την περαιτέρω έκθεση των γυναικών σε κάθε μορφής κακοποίηση στη συγκεκριμένη φάση της ιστορίας. Τέθηκαν μέτρα από τα κράτη μέλη όπως οι γραμμές υποστήριξης, τα κέντρα φιλοξενίας κ.λ.π. Επίσης, υπάρχουν ήδη νομοθετικές πράξεις της ΕΕ που συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου

2017-«Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της βίας κατά των Γυναικών και την Ενδοοικογενειακή Βία» - Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης

Υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2011, τέθηκε σε ισχύ το 2014 και υπογράφηκε από την ΕΕ από το 2017. Είναι το πρώτο διεθνές νομικά δεσμευτικό κείμενο για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Τα κράτη που την επικυρώνουν πρέπει να ακολουθούν αναλυτικά, δεσμευτικά κριτήρια για την πρόληψη της έμφυλης βίας, την προστασία των θυμάτων και την τιμωρία των αυτουργών. Τομή αποτελεί το άρθρο 44 της Σύμβασης που προβλέπει διεθνώς την επέκταση της ποινικής δικαιοδοσίας των κρατών-μελών, αλλά και την ίδρυση του μηχανισμού παρακολούθησης εντός του οποίου εντάσσεται και η GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and

¹⁸ Διαθέσιμο στο: <http://www.ohchr.org/EN/Prof>

¹⁹ European Commission “Striving for a Union of Equality (The gender Equality Strategy 2020-2025)”. Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/.

²⁰ European Parliamentary Research Service Blog “Coronavirus and the Shadow Pandemic of Violence Against Women” Διαθέσιμο στο: http://epthintank.eu/2021/11/24/coronavirus_and_the_shadow_pandemic_of_violence_against_women/

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Domestic Violence-Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας). Η GREVIO αποτελεί ένα ανεξάρτητο όργανο τεχνοκρατών που αξιολογεί τις ενέργειες των κρατών αναφορικά με την επίτευξη των σκοπών της σύμβασης. Τα κράτη μέλη

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν τα σχετικά μέτρα και σε περιπτώσεις που θύματα της βίας δεν είναι γυναίκες ή κορίτσια, αλλά και άνδρες ή αγόρια.

Στο άρθρο 3 της Σύμβασης, επεκτείνεται ο ορισμός τους φύλου και αναφέρεται ότι «ως «φύλο» νοούνται οι κοινωνικά δημιουργημένοι ρόλοι, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες που μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί κατάλληλα για τους άνδρες και τις γυναίκες».

Ως προς τη θεματική της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, το έτος 2020 αποτέλεσε το έτος έναρξης της εφαρμογής του Ν. 4531/2018 με τον οποίο κυρώθηκε η «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης», ενώ ακολούθησε η αξιολόγηση της χώρας για την ορθή εφαρμογή της Σύμβασης από την εντεταλμένη Ανεξάρτητη Αρχή Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης (GREVIO), τον Σεπτέμβριο του 2021. Η αξιολόγηση επαναλαμβάνεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

Οδηγίες Συμβουλίου της Ευρώπης

Με τις συστάσεις **Rec/79/17**, για την προστασία των Παιδιών, **Rec /85/4** για τη βία στην οικογένεια και **Rec/2002/ 5**, σχετικά με την προστασία των γυναικών από τη βία, το Συμβούλιο της Ευρώπης καλεί τα κράτη – μέλη να εκδηλώσουν ενέργειες και να καταρτίσουν εθνικά σχέδια δράσης, για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών.

2012/29/EU- «Οδηγία για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012»

Είναι σημαντική καθώς δίνει από την μία μεγάλη σημασία στις ευάλωτες ομάδες -όπως είναι οι γυναίκες- από την άλλη αποτελεί ένα σημαντικό νομοθετικό εργαλείο διασφαλίζοντας το δικαίωμα πρόσβασης των θυμάτων σε υπηρεσίες στήριξης και σε νομική προστασία.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

4.3. Εθνικό πλαίσιο

Παρακάτω αναφέρονται τα κυριότερα νομοθετήματα που σκοπό έχουν να διαφυλάξουν τα δικαιώματα των ενηλίκων και ανηλίκων ατόμων που υφίστανται διάφορες μορφές έμφυλης βίας.

1975- Σύνταγμα της Ελλάδας Αναγνωρίζεται η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, σύμφωνα με το Άρθρο 4.2 «Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις»

1986- Νόμος 1609. Αφορά στην νομιμοποίηση των αμβλώσεων. Ειδικότερα επιτρέπεται η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης όταν η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης (άρθρο 2 παρ δ)²¹.

2002-Νόμος 2064. Αφορά στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης, της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων»²².

2010-Νόμος 3875. Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις²³

2013-Νόμος 4198- «Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προστασία των θυμάτων αυτής»²⁴

Μηχανισμός εποπτείας

Σημειώνεται ότι η εμπορία ανθρώπων απαγορεύεται ρητά από το άρθρο 5 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000). Η «Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων» (01.02.2008) εγκαθίδρυσε ένα ανεξάρτητο μηχανισμό εποπτείας για την αξιολόγηση της εφαρμογής των διατάξεών της.

²¹ Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/n-1609-1989>

²² Διαθέσιμο στο: <https://e-nomothesia.gr/kat-egklema/organomeno>

²³ Διαθέσιμο στο: <https://e-nomothesia.gr/kat-egklema/organomeno>

²⁴ Διαθέσιμο στο: <https://e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Αυτός ο μηχανισμός εποπτείας, ο οποίος θεωρείται ως μία από τις βασικές δυναμικές της, αποτελείται από δύο πυλώνες δράσης: α)

- GRETA «Ομάδα Εμπειρογνομόνων για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων» που είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της εφαρμογής της Σύμβασης από τις χώρες που την έχουν επικυρώσει
- Επιτροπή των Συμβαλλόμενων Μερών

2006-Νόμος 3500- «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις»²⁵

Ο νόμος για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και εφαρμογή της αρχής της Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών, αποτελεί το βασικό εθνικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς ορίζει την αυτεπάγγελτη δίωξη των αξιόποινων πράξεων που θεωρεί επαρκή και μόνο την απλή αναφορά, καταγγελία ή είδηση, σχετικά με τη διάπραξη αξιόποινης πράξης που αναφέρεται στον εν λόγω νόμου, από την παθούσα ή τον παθόντα ή και από οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο.

Στον νόμο αυτό προβλέφθηκαν για πρώτη φορά καινοτόμες ρυθμίσεις, όπως η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και θεσπίστηκαν ειδικότερες διατάξεις, όπως η ενημέρωση για παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής και νομικής υποστήριξης και η υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας.

2010-Νόμος 3896- «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης – Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006 και άλλες συναφείς διατάξεις»²⁶.

Με τον νόμο αυτό ορίζεται ότι σεξουαλική παρενόχληση είναι : «Όταν εκδηλώνεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος».

Εκτός από τις αστικές και διοικητικές περιλαμβάνει και ποινικές κυρώσεις (εγκλεισμός και φυλάκιση από 6 μήνες έως 3 χρόνια και χρηματική ποινή

²⁵ Διαθέσιμο στο: <https://e-nomothesia.gr%3ediethneis-suntheke><https://e-nomothesia.gr%3ediethneis-suntheke>

²⁶ Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr>n-3896-2010>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

τουλάχιστον 1000 ευρώ). Ορίζεται δε ως αρμόδιος φορέας για διακρίσεις λόγω φύλου ο Συνήγορος του Πολίτη.

Νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με την κακοποίηση - εκμετάλλευση ανήλικων

Ανήλικος θεωρείται το άτομο που διανύει την παιδική ή την εφηβική ηλικία και το οποίο, ανάλογα με την ισχύουσα νομοθεσία, δεν έχει φθάσει ακόμη σε συγκεκριμένη ηλικία, ώστε να θεωρείται ενήλικος, ευρισκόμενο σε στάδιο όπου η σωματική και πνευματική ανάπτυξή του δεν έχει ολοκληρωθεί. Στη χώρα μας η παιδική ηλικία τελεί, κατ' αρχήν, υπό την προστασία του Συντάγματος ενώ σύμφωνα με τον Ποινικό μας Κώδικα άρθρο 121, με τον όρο ανήλικοι νοούνται αυτοί που κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης, έχουν ηλικία μεταξύ όγδοου και δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένου.

Νόμος 4267/2014 «Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας»

Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2011/93/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα άρθρα 1,2,3,12,13

Νόμος 4837/ 2021 - ΦΕΚ 178/Α/1-10-2021 «Πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων»

Σημαντικά άρθρα:

Άρθρο 3:β) «Κακοποίηση ανηλίκου»: όλες οι μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής κακοποίησης, παραμέλησης, αμελούς θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς ή άλλους σκοπούς. δ) «Φορείς Παιδικής Προστασίας»: οι φορείς κοινωνικής πρόνοιας δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, οι οποίοι παρέχουν οργανωμένες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας για την προστασία του ανηλίκου, συμπεριλαμβανομένου του ανηλίκου με αναπηρία,

Άρθρο 4. Υποχρέωση αναφοράς περιστατικών κακοποίησης ανηλίκων. 1.Οι Φορείς Παιδικής Προστασίας υποχρεούνται να μεριμνούν για την έγκαιρη αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης των ανηλίκων που τελούν υπό την προστασία τους, τα οποία είτε καταγγέλλονται είτε υποπίπτουν στην αντίληψη των απασχολούμενων σε αυτούς.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

2.Ειδικότερα, οι Φορείς Παιδικής Προστασίας, δια του Υπεύθυνου Προστασίας Ανηλίκων του άρθρου 5, υποχρεούνται να γνωστοποιούν χωρίς χρονοτριβή στις αρμόδιες αρχές.

Ο κώδικας Ποινικής Δικονομίας επιτάσσει όλοι οι δημόσιοι λειτουργοί/επαγγελματίες γυναίκες και άνδρες που εργάζονται με ανήλικα άτομα (μόνιμοι και συμβασιούχοι) υποχρεούνται να αναφέρουν πιθανά εγκλήματα, που τελούνται εις βάρος ανηλίκων και για τα οποία ενημερώνονται κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους, στον/στην Εισαγγελέα (Αρ.27, παρα.2).

2018-Νόμος 4531 – «Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας»

Χαρακτηριστικό της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης είναι η έμφαση που αποδίδει στην πρόληψη. Ήδη η εφαρμογή της Σύμβασης έχει συμβάλει στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σχετικά με την βία που βασίζεται στο φύλο. Έχει οδηγήσει σε αλλαγές στην νομοθεσία και προσφέρει πρακτικά εργαλεία για την διασφάλιση της προστασίας των κοριτσιών και γυναικών. Επίσης έχει οδηγήσει σε περισσότερες καταρτισμένες ομάδες επαγγελματιών όπως νομικοί, σώματα ασφαλείας, επαγγελματίες υγείας κλπ.

Ο Νόμος 4531 είναι πολύ σημαντικός γιατί στο άρθρο 2 τροποποιεί τον Ν.3500/2006 ως :

- Στην περίπτωση α' της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3500/2006, μετά τη λέξη «συζύγους» προστίθεται η φράση «ή πρόσωπα που συνδέονται με σύμφωνο συμβίωσης».
- Η περίπτωση γ' της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3500/2006 αντικαθίσταται ως εξής: «γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στους μόνιμους συντρόφους και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, στους τέως συζύγους, στα μέρη συμφώνου συμβίωσης που έχει λυθεί, καθώς και στους τέως μόνιμους συντρόφους».

Στον Νόμο 4531 με τα άρθρα 61 και 62 προστατεύονται τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας που ζουν στην Ελλάδα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα από το μέτρο της διοικητικής απέλασης (αρχή μη επαναπροώθησης). Η ίδια προστασία αναφέρεται και στα άρθρα 36,37,38,39.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Με την κύρωση της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης, γίνεται νόμος του κράτους η πρώτη διεθνής συνθήκη που ορίζει και κατονομάζει την έμφυλη βία, ήτοι τη βία με βάση το φύλο. Δίνεται έτσι το εναρκτήριο λάκτισμα για την ποινικοποίηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών.

2021 -Νόμος 4808- Κύρωση της Σύμβασης 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας «Για την εξάλειψη της βίας και της παρενόχλησης στον χώρο της εργασίας». Σε αυτόν τον νόμο για πρώτη φορά αναφέρεται στην ελληνική νομοθεσία η έννοια της ηθικής παρενόχλησης (mobbing) και διευρύνει το πεδίο των προστατευόμενων ατόμων περιλαμβάνοντας και αιτούσες, αιτούντες εργασία και εθελοντές, εθελόντριες.

4.4. Εθνικές πολιτικές

Η Ελλάδα εφαρμόζει τις παρακάτω πολιτικές :

Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ισότητας των Φύλων (2021-2025) της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ) με στόχο την διαμόρφωση συνολικών πολιτικών ενσωμάτωσης του φύλου σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Άξονες προτεραιότητας:

- Πρόληψη και καταπολέμηση έμφυλης και ενοδοικογενειακής βίας (αφορά μέτρα προστασίας των γυναικών από κάθε μορφή βίας, επιμόρφωση και κατάρτιση στελεχών, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων μερών
- Ισότιμη συμμετοχή γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων /ηγετικούς ρόλους
- Ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας
- Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε τομεακές πολιτικές

Τέσσερις στόχοι:

- Εφαρμογή των προβλέψεων της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (N.4531/2018)
- Καταπολέμηση της βίας στην εργασία
- Ενίσχυση και αναβάθμιση του Δικτύου Δομών για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών
- Καταπολέμηση άλλων μορφών βίας

Σήμερα παρά τους πολυετείς αγώνες, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, λόγω πολιτικό-πολιτισμικό-κοινωνικών διαφορών, εξακολουθεί να υπάρχει ανισότητα σε πολλά επίπεδα, όπως η βία κατά των γυναικών, οι εργασιακές

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ευκαιρίες και η εκπαίδευση, επιτάσσοντας μία ολιστική στρατηγική εξάλειψής της.

Η Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων 2020-2025 της Ε.Ε., αποσκοπεί στη δημιουργία μιας κοινότητας ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων στην ατομική ανέλιξη ανεξαρτήτως φύλο, δημιουργώντας ίσες ευκαιρίες. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα με τη διαμόρφωση του νομικού πλαισίου επιχειρεί να κινηθεί προς την εξάλειψη των διακρίσεων να κάνει γρηγορότερα βήματα απαλείφοντας σεξιστικές διακρίσεις και στερεότυπα, για να επιτευχθεί πρόοδος στην επίτευξη της ισότητας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΜΕΡΟΣ Β΄
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

5. ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ- ΚΛΙΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥΝ ΥΠΕΡ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΕΔΑΦΟΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

(Κ. Μπουλέκος)

Στις περιπτώσεις ατόμων που υφίστανται έμφυλη βία είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί η αναγκαιότητα της εύκολης πρόσβασής τους στο ιατρονοσηλευτικό προσωπικό. Αυτού του είδους η πρόσβαση εξασφαλίζεται όταν η συμπεριφορά του προσωπικού διέπεται από προθυμία, ευγένεια και ενσυναίσθηση.

Αυτού του είδους η επικοινωνία όχι μόνο διευκολύνει και ενισχύει τη σχέση επαγγελματιών υγείας και εξυπηρετούμενης/εξυπηρετούμενου, επιτρέποντας έναν ανοιχτό διάλογο μεταξύ των δυο μερών, αλλά συμβάλλει σημαντικά και στην ενημέρωση του πληθυσμού σε επίπεδο πρόληψης.

Σημαντική παράμετρος της ιατρικής εξέτασης είναι η ενημέρωση του ασθενούς-θύματος, άνδρα ή γυναίκας, για κάθε είδους εξέταση που θα ακολουθήσει καθώς και η διαβεβαίωση ότι βρίσκεται σε ένα φιλικό, υποστηρικτικό περιβάλλον που διέπεται από τις αρχές της ασφάλειας, της εμπιστευτικότητας και της εχεμύθειας.

Φράσεις όπως «εδώ είσαι ασφαλής», «είμαστε εδώ για σένα», «ό,τι μας πεις, θα μείνει μεταξύ μας», «δεν θα κάνουμε τίποτα χωρίς την έγκριση σου» μπορούν να καθησυχάσουν το θύμα την επιζώσα ή τον επιζώντα και να ενδυναμώσουν την σχέση του/της με το προσωπικό υγείας.

Ο ιατρός οφείλει να μπορεί να αντιληφθεί την πιθανότητα έμφυλης βίας, ακόμα κι αν δεν υπάρχει κλινική σημειολογία και να συμβουλεύσει κατάλληλα το άτομο που έχει υποστεί έμφυλη βία, ώστε εκείνο με τη σειρά του να αξιολογήσει τα σημεία, να αναγνωρίσει το γεγονός και να αναζητήσει την ανάλογη βοήθεια.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

5.1. Αναγνώριση

Κλινικά και εφόσον πλέον υπάρχει συμβάν, είναι αναγκαίο να επισημάνουμε συγκεκριμένα στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν στην αναγνώριση αυτού. Τέτοια στοιχεία είναι:

Η στάση του σώματος

Το άτομο που έχει υποστεί έμφυλη βία, όταν προσέρχεται, βρίσκεται συνήθως σε αμυντική στάση. Το σώμα του είναι κλειστό, “κλειδωμένο”, τα γόνατα ενωμένα, ο βραχίονας εφάπτεται του κορμού και το βλέμμα του είτε βρίσκεται σε συνεχή κίνηση, χωρίς να εστιάζει κάπου, είτε είναι “παγωμένο”.

Συμπτώματα-σημεία όπως:

- Ταχυκαρδία
- Δύσπνοια
- Ταχύπνοια
- Οιδήματα ως αποτέλεσμα κάκωσης
- Εκχυμώσεις
- Εκχυμώσεις με διαφορετικά χρώματα (δεικνύουν πολλαπλά επεισόδια βίας σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα)
- Μαλλιά με διαφορετικό μήκος τα οποία δεν παραπέμπουν σε κάποιο είδος κόμμωσης
- Κοιλιακό άλγος
- Δυσουρία με συνοδό αιματουρία (συμπτώματα που μπορεί να εμφανιστούν σε περίπτωση κάκωσης νεφρού, σπληνός, ήπατος).
- Κολπική αιμόρροια

Ο βαθμός υποψίας για σωματική κακοποίηση εξαρτάται άμεσα από τη μορφή των τραυμάτων, καθώς επίσης και την εντόπισή τους.

Τραύματα και εκχυμώσεις σε περιοχές όπως:

- Μηροβουβνικά
- Περιπρωκτικά
- Καρποί
- Περιγεννητική περιοχή
- Έσω επιφάνεια γονάτων
- Λαιμός, πρόσωπο, μάτια, αυτιά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Τα παραπάνω συμπτώματα-στοιχεία πρέπει πάντα να αναζητούνται και να γίνεται η ανάλογη εκτίμηση.

Παράλληλα, γίνεται συνεκτίμηση και των υπολοίπων στοιχείων που παρουσιάζει ένας ασθενής, άνδρας ή γυναίκα, τόσο από το ιατρικό όσο και το κοινωνικό ιστορικό, έτσι ώστε να υπάρξει σωστή κλινική κρίση που θα στοιχειοθετήσει τη βαρύτητα της υποψίας.

Άλλο σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και να αξιολογηθεί κατάλληλα είναι το περιβάλλον του εξυπηρετούμενου/εξυπηρετούμενης. Για παράδειγμα, άτομα με αναπηρίες, με συγκεκριμένες ανάγκες και συμπεριφορές δεν είναι σπάνιο να φέρουν εκχυμώσεις σε συγκεκριμένα σημεία του σώματός τους, όπως και οι φροντιστές -άνδρες και γυναίκες- ανθρώπων με άνοια, οι οποίοι δεν είναι σε θέση να περιορίσουν ή και να ελέγξουν τις αντιδράσεις και τις κινήσεις τους. Τέτοια συμπτώματα-σημεία θα πρέπει να αξιολογούνται διαφορετικά απ' ότι τα σημάδια έμφυλης βίας.

5.2. Ανήλικες, ανήλικοι

Σε περίπτωση υποψίας έμφυλης βίας κατά ανηλίκων, ακολουθείται ο ίδιος τρόπος παρατήρησης, επισκόπησης και κλινικής εξέτασης, όπως και στους ενήλικες άνδρες και γυναίκες. Σε σχέση με τους ανήλικους και τις ανήλικες θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη μια σημαντική μεταβλητή, η οποία μπορεί να επηρεάσει κατά πολύ τόσο τη διαδικασία όσο και το αποτέλεσμα της. Αυτή είναι η παρουσία ενήλικα άνδρα ή γυναίκας (π.χ. φροντιστή, γονέα, συγγενή άλλου συνοδού προσώπου) που μπορεί να καθοδηγήσει τη συμπεριφορά των ανηλίκων κοριτσιών και αγοριών, με αποτέλεσμα τη δυσκολία εξαγωγής κανόνων στοιχείων για τη στοιχειοθέτηση τυχόν ύπαρξης βίας.

Βλάβες αντίστοιχες με του ενήλικα άνδρα και γυναίκας μπορούν να εντοπιστούν και στα παιδιά.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε βλάβες που προκαλούνται κυρίως από τυχαία χτυπήματα των παιδιών, βλάβες όπως εγκαύματα, εκδορές, εκχυμώσεις και τραυματισμοί που συμβαίνουν συχνά στο παιχνίδι και είτε μπορούν να υπερεκτιμηθούν είτε να υποτιμηθούν.

Όπως και στους ενήλικες άνδρες και γυναίκες η εκτίμηση στην περίπτωση των ανηλίκων κοριτσιών και αγοριών θα πρέπει να γίνεται εξίσου άμεσα, ώστε να ακολουθεί ιατροδικαστική έρευνα μέσα σε διάστημα 72 ωρών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ο ιατρός διεξάγει σωματική εξέταση και λαμβάνει ολοκληρωμένο ιστορικό τόσο του παιδιού όσο και της οικογένειας.

Όταν το ίδιο το ανήλικο κορίτσι ή αγόρι αναφέρει κακοποίηση, το πλαίσιο διαχείρισης είναι διαφορετικό. Σε αυτή την περίπτωση ενημερώνεται η αρμόδια εισαγγελική αρχή και η συμμετοχή του ιατρού έχει να κάνει μόνο στην περιποίηση πιθανών τραυμάτων, ενώ η ιατρική διάγνωση της κακοποίησης γίνεται από τον αρμόδιο ιατροδικαστή.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε πάντα κατά την επαφή μας, τόσο με τα ανήλικα αγόρια και κορίτσια, όσο και με τους ενήλικες άνδρες και γυναίκες, προβλήματα συμπεριφοράς όπως :

- Διαταραχές συναισθήματος
- Εκρήξεις θυμού
- Αντιδραστική συμπεριφορά
- Υπερκινητικότητα
- Νωχελικότητα

Οι ενδείξεις αυτές υποδηλώνουν σαφώς την παρουσία κάποιου προβλήματος και είναι απαραίτητη η συνεργασία με το ψυχοκοινωνικό κλιμάκιο.

5.3. Συνεργασίες

Γενικά, σε όλη τη διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας ο ρόλος της ψυχοκοινωνικής υπηρεσίας του πεδίου είναι θεμελιώδης, αφού καλείται να συντονίσει και να συνεργαστεί με τις επί μέρους κοινωνικές, ιατρικές, δικαστικές και άλλες υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαχείριση ενός περιστατικού έμφυλης βίας που θα οδηγήσουν στην προστασία και στήριξη του κακοποιημένου ατόμου.

Δεν είναι σπάνιο το θύμα κατά την προσέλευσή του στο ιατρείο προς εξέταση να συνοδεύεται είτε από ψυχολόγο, είτε από κοινωνικό λειτουργό του πεδίου μετά από μαρτυρία για επεισόδιο έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια συνεδρίας που είχε μαζί του. Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται μόνο αντιμετώπιση τραυμάτων σε επίπεδο πρωτοβάθμιας περίθαλψης, καθώς έχει ήδη προηγηθεί μαρτυρία και το κλιμάκιο θα έχει κινήσει, ως οφείλει, τις απαραίτητες διαδικασίες.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ιδιαίτερη επίσης προσοχή θα πρέπει να δοθεί τόσο από το ψυχοκοινωνικό, όσο και το ιατρονοσηλευτικό κλιμάκιο, στην αναγνώριση χειριστικών συμπεριφορών των καταγγελλόντων ανδρών και γυναικών που τις χρησιμοποιούν προς όφελός τους, ώστε να τραβήξουν την προσοχή, τόσο του κλιμακίου, όσο και των ανθρώπων μέσα στον οικογενειακό και φιλικό τους κύκλο, εξάγοντας ευεργετήματα από τη θέση αυτή.

Εφόσον έχουν ακολουθηθεί όλες οι περιγραφείσες διαδικασίες, ανάλογα την περίπτωση, η εξυπηρετούμενη ή ο εξυπηρετούμενος συνοδεύεται στην αντίστοιχη υπηρεσία για τη νομική καταγραφή, καθώς και την ιατροδικαστική εξέταση, που είτε θα επιβεβαιώνει, είτε θα αποκλείει οποιαδήποτε υποψία.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

6. ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ-Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΜΑΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΙΕΥΤΗ²⁷

(Ιωάννα Πάπαρη)

Σύμφωνα με τα βιβλιογραφικά δεδομένα, το μεγαλύτερο ποσοστό προσφυγισσών και μεταναστευτριών που υπέστησαν βία στη χώρα καταγωγής συνεχίζουν να υφίστανται ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική βία και στη χώρα υποδοχής. Η βία κατά των γυναικών πολλές φορές αποκαλύπτεται κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης.

Οι μαίες δύνανται να εντοπίζουν έγκαιρα τα σημάδια κακοποίησης και να παρεμβαίνουν άμεσα για τη διατήρηση τόσο της υγείας των γυναικών όσο και του εμβρύου.

Η μαία λόγω της φύσης του επαγγέλματος, του ενεργού της ρόλου στη προγεννητική φροντίδα και της σχέσης εμπιστοσύνης που αναπτύσσει με την εξυπηρετούμενη, είναι σε θέση²⁸:

- να εντοπίσει τα σημάδια κακοποίησης και να υποστηρίξει τη γυναίκα
- να βοηθήσει τις προσφύγισσες ώστε να αποκαλύψουν τη κακοποίησή τους, να παρέχει υποστήριξη και να κάνει παραπομπή σε αρμόδιους φορείς
- να ενθαρρύνει τις προσφύγισσες να παρακολουθούν προγράμματα ενημέρωσης κατά της βίας που διεξάγονται στα ΚΦΠΜ/ΚΥΤ

6.1. Εντοπισμός βίας/ κακοποίησης

Η μαία έρχεται καθημερινά σε επαφή με τις προσφύγισσες και τις μεταναστρίες στη διάρκεια της εγκυμοσύνης, στον τοκετό και τη λοχεία. Κατά τη λήψη του καθιερωμένου ιστορικού η μαία χρειάζεται να ελέγχει και για

²⁷ Το παρών πρωτόκολλο αναγνωρίζει ότι τόσο οι μαίες όσο και οι μαιευτές έχουν τον ίδιο ισότιμο ρόλο και δυνατότητες στον εντοπισμό, διαχείριση και πρόληψη της έμφυλης βίας. Στην περίπτωση προσφυγισσών και μεταναστευτριών που διαμένουν στα ΚΥΤ και ΚΦΠΜ κατά συντριπτική πλειοψηφία η θέση της μαίας ή του μαιευτή καταλαμβάνεται από γυναίκες εξαιτίας της πολιτισμικής προσαρμογής της σύνθεσης του κλιμακίου στις ανάγκες των προσφυγισσών και μεταναστευτριών. Για τον λόγο αυτό και το παρόν κείμενο αναφέρεται στις μαίες χωρίς όμως να αποκλείει τους μαιευτές.

²⁸ International Confederation of midwives (2008).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

σημεία κακοποίησης, τα οποία μπορεί να υποδεικνύουν δυσμενή εξέλιξη της εγκυμοσύνης λόγω βίας που υπέστη η γυναίκα.

Προσέχουμε για σημάδια βίας και κατά την αναπαραγωγική ηλικία μιας γυναίκας και πριν και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, αλλά και μετέπειτα στη λοχεία

Τα πλέον συνήθη σημάδια βίας που μπορούν να παρατηρηθούν κατά την προγεννητική και περιγεννητική περίοδο είναι τα εξής:^{29 30}

- Καθυστερημένη επίσκεψη στο ιατρείο για τον προβλεπόμενο προγεννητικό έλεγχο/ ραντεβού
- Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη
- Αναφορά συνεχόμενων ατυχημάτων
- Συνεχόμενες αποβολές
- Γυναικολογικά προβλήματα κυρίως Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα (ΣΜΝ)
- Πρόωρος τοκετός
- Εμβρυϊκός τραυματισμός
- Επίμονοι πονοκέφαλοι
- Χρόνιος πυελικός πόνος
- Σωματικά τραύματα (μώλωπες, ουλές από μαχαιρώματα ή άλλα αντικείμενα)
- Φόβος, άγχος
- Κατάθλιψη
- Κατάχρηση ουσιών (ναρκωτικά, αλκοόλ)
- Ιστορικό βίας που έχει υποστεί
- Χαμηλό βάρος γέννησης νεογνού
- Δυσκολία στον θηλασμό
- Έκθεση του βρέφους σε περιβάλλον κακοποίησης
- Επιλόχειος κατάθλιψη
-

²⁹ Donna E. Stewart, Anita J. Gagnon, Lisa A. Merry, Cindy-Lee Dennis., (2012)

³⁰ Martin, S, L., Arcara, J, Pollock, Mc.L., (2013)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

6.2. Ανίχνευση και διαχείριση περιστατικών κακοποίησης κατά τον μαιευτικό/ γυναικολογικό έλεγχο

Η εγκυμοσύνη και η γονεϊκότητα, ιδιαίτερα η πρόωρη, είναι μια ευκαιρία ώστε οι επιζώσες να έρθουν σε επαφή με τις υπηρεσίες υγείας. Στο σημείο αυτό, η μαία χρειάζεται να λάβει υπόψη πως πολλές φορές είτε λόγω του οικογενειακού περιβάλλοντος, είτε εξαιτίας του πολιτισμικού της υποβάθρου, η γυναίκα ενδεχομένως να μην έχει πραγματοποιήσει ποτέ γυναικολογικό / προγεννητικό έλεγχο. Η μαία αξιοποιώντας την επίσκεψη της γυναίκας στο ιατρείο είτε για προγεννητικό έλεγχο, είτε για γυναικολογικό έλεγχο, έχει την ευκαιρία να κάνει κάποιες ερωτήσεις με σκοπό την ανίχνευση κακοποίησης.

Στη περίπτωση αυτή, οι παρακάτω ερωτήσεις εντάσσονται στη λήψη του ιστορικού:³¹

- Αισθάνεστε ασφαλείς στο σπίτι σας;
- Υπάρχει βία από τον σύζυγο/ σύντροφο μέσα στη σχέση σας;
- Σας έχει κλωτσήσει ή χτυπήσει ή σας έχει τραυματίσει κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης κάποιος τον τελευταίο καιρό ή από τότε που μέινετε έγκυος;
- Έχει προσπαθήσει κάποιος να σας προσεγγίσει ερωτικά, χωρίς να το θέλετε η ίδια;
- Είναι ασφαλή τα παιδιά σας (εφόσον υπάρχουν) και υπάρχει μέρος που μπορεί να είναι ασφαλή;
- Πως είναι η σχέση σας με το σύζυγο/ σύντροφο/ την οικογένεια σας;
- Πως είναι η σχέση σας με την οικογένεια του συζύγου/συντρόφου σας;
- Είστε χαρούμενη για το μωρό σας; Είναι χαρούμενος ο σύζυγος/ σύντροφος;
- Ο σύντροφος σας, σας αφήνει να κάνετε ό,τι θέλετε, όταν το θέλετε;

Η μαία που ασχολείται με περιστατικά κακοποίησης χρειάζεται να γνωρίζει τη νομοθεσία που ισχύει στην Ελλάδα σχετικά με την έμφυλη βία

³¹ Deshpande NA, Lewis-O'Connor A.,(2013)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

6.2. α. Σωματική ή/ και σεξουαλική κακοποίηση^{32, 33}

Ρωτάμε τη γυναίκα εάν έχει υποστεί βία κατά το παρελθόν και της εξηγούμε με ήρεμο τρόπο ότι είναι μέρος του προγεννητικού/ μεταγεννητικού ελέγχου να ρωτάμε και να ενημερώνουμε τη γυναίκα σχετικά με τη σωματική και σεξουαλική κακοποίηση.

Στη περίπτωση σωματικής κακοποίησης γίνεται εκτίμηση κινδύνου σωματικής βλάβης και άμεση παραπομπή στο νοσοκομείο για κλινική εξέταση από τον θεράποντα ιατρό.

Ελέγχουμε την τελευταία ημερομηνία εμμήνου ρήσεως ώστε να αποκλειστεί η πιθανότητα προϋπάρχουσας εγκυμοσύνης και, εάν κριθεί απαραίτητο, μπορεί να γίνει χορήγηση επείγουσας αντισύλληψης με σκοπό την πρόληψη ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης

Στη περίπτωση σεξουαλικής κακοποίησης παραπέμπουμε για:

- χορήγηση αντιρετροϊκής αγωγής (PEP) εντός 72 ωρών από την πιθανή έκθεση της γυναίκας, με στόχο την πρόληψη μετάδοσης του HIV/AIDS από τη θετική μητέρα στο έμβρυο/ νεογνό κατά τη διάρκεια της κύησης, του τοκετού και του θηλασμού,
- προληπτική θεραπεία (σύφιλη, χλαμύδια, γονόρροια), καθώς και άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (ΣΜΝ),
- άμεσο εμβολιασμό για ηπατίτιδα Β, εάν η γυναίκα δεν έχει ήδη εμβολιαστεί και
- περαιτέρω κλινική εξέταση από τον ιατρό άνδρα και γυναίκα

Εάν η γυναίκα είναι έγκυος, ελέγχουμε ώστε να αποκλειστούν τυχόν επιπλοκές για τη μητέρα και το έμβρυο (καταγραφή ζωτικών σημείων, ακρόαση εμβρυικών παλμών) και παραπέμπουμε στις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας για περαιτέρω μαιευτική φροντίδα εκτός δομής.

- Παραπέμπουμε για ψυχοκοινωνική εκτίμηση και συμβουλευτική στο ψυχοκοινωνικό κλιμάκιο.
- Παρακολουθούμε την εξέλιξη του περιστατικού (follow up) σε συνεργασία με το υπόλοιπο κλιμάκιο.

³² WHO, (2017)

³³ Chamberlain, L., Levenson, R., (2013)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

6.2. β. Ενδοοικογενειακή βία/κακοποίηση³⁴

- Επαναλαμβάνουμε τις ερωτήσεις που έγιναν κατά τη λήψη του ιστορικού τουλάχιστον μια φορά σε κάθε τρίμηνο της εγκυμοσύνης, μετά τον τοκετό, όπως και κατά τον γυναικολογικό έλεγχο.
- Είμαστε σε επαγρύπνηση για να εντοπίσουμε τα σημεία ψυχολογικής, σεξουαλικής ή σωματικής βίας (βλέπε οδηγίες παραπάνω).
- Εάν χρειάζεται προσθέτουμε επιπλέον ραντεβού, ώστε να δημιουργήσουμε κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας και να δοθεί χρόνος στη προσφύγισσα να αποκαλύψει την κακοποίηση της.
- Στη περίπτωση που η γυναίκα έχει και άλλα παιδιά, προσπαθούμε να την ενδυναμώσουμε και παραπέμπουμε για περαιτέρω ψυχοκοινωνική στήριξη.
- Δίνουμε πληροφορίες για το που μπορεί να μας βρει, διευκολύνοντας την ασφάλεια της.
- Σε περίπτωση που κρίνουμε ότι η γυναίκα βρίσκεται σε κίνδυνο, κάνουμε άμεσες ενέργειες ώστε να απομακρυνθεί τον θύτη σε συνεργασία με τον Κοινωνικό Λειτουργό και από κοινού της προτείνουμε να ετοιμάσει μια τσάντα με ρούχα και είδη υγιεινής καθώς και με όλα τα απαραίτητα έγγραφα και πιστοποιητικά.
- Παραπέμπουμε για ψυχοκοινωνική εκτίμηση και συμβουλευτική στο ψυχοκοινωνικό κλιμάκιο.
- Παρακολουθούμε την εξέλιξη του περιστατικού (follow up) σε συνεργασία με το υπόλοιπο κλιμάκιο.

6.2.γ. Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων³⁵

Ρωτάμε εάν η γυναίκα έχει υποστεί ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων εξηγώντας ότι είναι μέρος της λήψης του ιστορικού.

Η χρήση όρων όπως «κοπή» και «παραδοσιακή» γυναικεία περιτομή είναι ακατάλληλη. Προτιμάμε να ρωτάμε την γυναίκα ποιος είναι ο όρος που προτιμά και είναι περισσότερο εξοικειωμένη. Χρησιμοποιούμε απλό λεξιλόγιο, το οποίο είναι εύληπτο και κατανοητό.

³⁴ NICE., (2010)

³⁵ NHS, (2018)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Αναμένουμε δυσκολία συζήτησης με τις γυναίκες που έχουν υποστεί ακρωτηριασμό και για αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στην ενημέρωση κατά την προγεννητική περίοδο και την προετοιμασία για τη γέννα, διότι σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί οι ίδιες να μη θυμούνται ότι έχουν υποστεί ακρωτηριασμό.

Χρειάζεται να είμαστε εξοικειωμένες στη παροχή φροντίδας και στη διαχείριση πιθανών επιπλοκών του ακρωτηριασμού.

Ο έλεγχος ακρωτηριασμού σε περίπτωση εγκυμοσύνης γίνεται από εξειδικευμένη μαία ή γυναικολόγο άνδρα και γυναίκα.

Ο τοκετός σε τέτοιες περιπτώσεις είναι δύσκολος, επομένως οφείλουμε να αντιμετωπίζεται με ευαισθησία (συνήθως δεν επιχειρείται διάνοιξη στη περίπτωση του τοκετού, αλλά εφαρμόζεται καισαρική τομή).

Παραπέμπουμε στις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας για περαιτέρω κλινική εξέταση και, εάν κριθεί απαραίτητο, θεραπευτική αντιμετώπιση από εξειδικευμένο γυναικολόγο άνδρα και γυναίκα.

Παραπέμπουμε στο ψυχοκοινωνικό κλιμάκιο για εξειδικευμένη στήριξη.

Παρακολουθούμε την εξέλιξη του περιστατικού (follow up) σε συνεργασία με το υπόλοιπο κλιμάκιο.

6.2.δ. Καταναγκαστικός γάμος³⁶

Ο καταναγκαστικός γάμος είναι μια μορφή έμφυλης βίας. Για αυτόν τον λόγο θα πρέπει να τον αντιμετωπίζουμε ως τέτοια. Κατά τη λήψη του ιστορικού χρησιμοποιούμε επιπρόσθετα τις εξής ερωτήσεις:

- Τον τελευταίο χρόνο έχει προσπαθήσει ο σύζυγος/ σύντροφος/ κάποιο μέλος της οικογένειάς σας, να σας προσβάλει, να σας μειώσει και να έχει τον έλεγχο στο τι μπορείτε και τι δε μπορείτε να κάνετε;
- Θέλετε βοήθεια σε αυτό;

³⁶ HM Government., (2017)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

6.3. Πρόληψη

Μέτρα πρόληψης τα οποία μπορούν να εφαρμοστούν είναι τα εξής:

- Ενημέρωση για το δικαίωμα των γυναικών στην αυτοδιάθεση του σώματός τους.
- Ανίχνευση των ενδείξεων της βίας κατά την πρώτη επίσκεψη της γυναίκας στο ιατρείο για μαιευτικό ή γυναικολογικό έλεγχο.
- Υλοποίηση δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για μεθόδους αντισύλληψης, ασφαλείς σεξουαλικές επαφές και σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.
- Συμβουλευτική σχετικά με τη βία και τις συνέπειες της στην υγεία της μητέρας και του εμβρύου/ νεογνού πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά την εγκυμοσύνη.
- Συνεργασία μαιών με άλλους φορείς και οργανώσεις που ασχολούνται με την καταπολέμηση της έμφυλης βίας αλλά και της βίας γενικά.
- Υλοποίηση δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για θέματα ισότητας των φύλων

6.4. Βασικές οδηγίες:

- Ελέγχουμε όλες τις γυναίκες που προσέρχονται στο ιατρείο για πιθανή κακοποίηση.
- Γίνεται λεπτομερής καταγραφή στοιχείων σωματικής, σεξουαλικής και ψυχολογικής κακοποίησης στο ιστορικό της γυναίκας.
- Ο προγεννητικός έλεγχος συνίσταται για όλες τις γυναίκες ανεξάρτητα από τους παράγοντες κινδύνου.
- Προσθέτουμε επιπλέον ραντεβού για υποστήριξη και στη περίπτωση που δεν προσέλθει η γυναίκα στο ραντεβού, την επισκεπτόμαστε στο χώρο διαμονής της.
- Ενημερώνουμε για διαθέσιμα τηλέφωνα επικοινωνίας υγειονομικής περίθαλψης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης καθώς και για διαθέσιμες ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες.
- Αντιμετωπίζουμε κάθε περιστατικό βίας εξατομικευμένα και σύμφωνα με το βέλτιστο συμφέρον της γυναίκας.
- Αποφεύγουμε κάθε ενέργεια εάν δεν έχουμε εξασφαλίσει την σύμφωνη γνώμη της γυναίκας.
- Δίνουμε χρόνο να επεξεργαστεί οποιεσδήποτε νέες πληροφορίες. Κάτι που για εμάς φαίνεται αυτονόητο για την προσφύγισα ή την

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

μετανάστρια μπορεί να είναι πρωτάκουστο και εκτός πολιτισμικού πλαισίου.

- Προτιμάμε να συνεργαζόμαστε με γυναίκα διερμηνέα. Σε περίπτωση που δεν είναι εφικτό, τουλάχιστον χρησιμοποιούμε κάποιο οπτικό εμπόδιο (π.χ. παραβάν) ώστε να αποφεύγεται η άμεση οπτική επαφή του άντρα διερμηνέα με τη γυναικολογική εξέταση

Για οποιαδήποτε αμφιβολία ή δυσκολία επικοινωνούμε με την υπεύθυνη ή τον υπεύθυνο μας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

7. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ, ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

(Β.Θεοχαρίδου)

7.1.Εντοπισμός των επιζώσων επιζώντων από έμφυλη βία

Σύμφωνα με τον WHO το 1/3 των γυναικών και κοριτσιών παγκοσμίως έχουν υποστεί φυσική ή σεξουαλική βία, είτε εντός, είτε εκτός συντροφικής σχέσης. Εάν αναλογιστούμε τις διαστάσεις, συνθήκες και δυναμικές που επικρατούν σε καταστάσεις εκτοπισμού τότε το πρόβλημα γίνεται ακόμη πιο έντονο. Κυρίως οι γυναίκες και τα κορίτσια βρίσκονται αντιμέτωπες συνεχώς με απειλητικές και ριψοκίνδυνες καταστάσεις, οι οποίες προϋπάρχουν στις χώρες καταγωγής, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, σε μεταβατικές χώρες αλλά και κατά την άφιξη τους στα σημεία εισόδου. Οι καταστάσεις αυτές συνδέονται με διάφορους παράγοντες, όπως οι εμπόλεμες συγκρούσεις, η φτώχεια και η ανέχεια, η έλλειψη ασφάλειας, η διαμονή σε επισφαλής συνθήκες, η αναγκαστική εμπιστοσύνη σε άγνωστα άτομα προκειμένου να διαφύγουν τον κίνδυνο, η διαμονή σε ενδιάμεσους σταθμούς, camps κλπ. Επιπλέον, η έλλειψη υποστηρικτικού δικτύου, όπως συγγενείς, φίλοι, αλλά και ο φόβος για το τι θα συμβεί αν εγκαταλείψουν το άτομο που τις κακοποιεί, τις εγκλωβίζουν μέσα στη βίαιη σχέση.³⁷

Η αναγνώριση των επιζώντων και επιζώσων από έμφυλη βία είναι το στάδιο εκείνο κατά το οποίο μπορεί να μην παρουσιάζει ιδιαίτερες προκλήσεις για τους επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες, που παρέχουν υπηρεσίες, μπορεί όμως να είναι ιδιαίτερα δύσκολο κυρίως όταν τα άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία δεν βρίσκουν τον τρόπο να ζητήσουν υποστήριξη, είτε γιατί είναι πολύ επώδυνο να επικοινωνήσουν ότι είναι αποδέκτες βίαιων συμπεριφορών, είτε γιατί διατηρούν φόβο για τη δική τους ζωή ή τη ζωή των παιδιών τους, είτε γιατί δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν αυτό που τους συμβαίνει.

Η έμφυλη βία είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να εκδηλωθεί σε οποιοδήποτε κοινωνικό πλαίσιο, στον δημόσιο ή ιδιωτικό βίο, εκεί που επικρατούν «εστίες εξουσίας». Το προσφυγικό πλαίσιο, θεωρείται ιδιαίτερα επιβαρυντικό πλαίσιο λόγω κάποιων χαρακτηριστικών και εξωγενών παραγόντων³⁸. Οι πληθυσμοί που διαβιούν σε δομές όπως ΚΦΠΜ και ΚΥΤ ίσως παρουσιάζουν περιορισμένη αυτοδιάθεση στο να λαμβάνουν αποφάσεις μόνοι τους και πιθανό να εξαρτώνται περισσότερο από τρίτα πρόσωπα για την επιβίωσή τους. Επίσης, οι φωνές των προσφύγων και μεταναστών ανδρών και γυναικών είναι συχνά αποδυναμωμένες σε ότι έχει να κάνει με τη συμμετοχή τους στην κοινότητα. Ενδεικτικά, κάποιες από τις ομάδες που διαβιούν στο

³⁷ Αρτινοπούλου Β, κ.α. (2003)

³⁸ RHRC, (2004)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

προσφυγικό πλαίσιο και θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτοι ή ευπαθείς πληθυσμοί είναι οι παρακάτω:

- Ασυνόδευτα ανήλικα
- Γυναίκες μόνες, αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών
- Άτομα με αναπηρία
- Άτομα με ψυχικές παθήσεις
- Ηλικιωμένα άτομα
- Άτομα από τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα
- Ανήλικα παιδιά

7.2. Δείκτες που υποδεικνύουν έμφυλη βία

Στα ΚΦΠΜ και ΚΥΤ διαβιούν κοινότητες ανθρώπων, που προέρχονται από ποικίλα πολιτισμικά πλαίσια και με διαφοροποιήσεις σε ότι αφορά την ηλικία, το φύλο, την εθνικότητα κλπ. Για να εντοπίσουμε ως επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες περιστατικά που έχουν υποστεί έμφυλη βία είναι ιδιαίτερα σημαντικό να έχουμε υπόψη τους παρακάτω παράγοντες, που μπορεί να παραπέμπουν σε πιθανή κακοποίηση.

- Εμφανή σημάδια στο σώμα, π.χ. μώλωπες, γδαρσίματα, κοκκινίλες που παραπέμπουν σε άσκηση φυσικής βίας.
- Κορίτσια-γυναίκες, που έχουν κάνει, είτε υπάρχει πιθανότητα να εξαναγκαστούν σε καταναγκαστικούς γάμους.
- Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη και πρώιμη μητρότητα.
- Περιπτώσεις εγκληματικών πράξεων για λόγους τιμής.
- Άρνηση παροχής υπηρεσιών ή έκδηλη επιφυλακτικότητα να δεχθούν υπηρεσίες.
- Συστολή και εσωστρέφεια με συνοδεία άγχους κατά την επαφή με την ή τον κοινωνικό λειτουργό και αποπροσανατολισμένη ροή λόγου
- Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.
- Παραμέληση ή κακοποίηση παιδιών.
- Παιδιά που επωμίζονται πρώιμα την γονική ευθύνη για μικρότερα αδέρφια.
- Παραμέληση και μη συνέπεια σε προγραμματισμένα ραντεβού, π.χ. ιατρικά, με φορείς εκπαίδευσης των παιδιών, ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες κλπ.
- Κοινωνική απομόνωση, απόσυρση.
- Απουσία από κοινοτικές δράσεις και εκδηλώσεις στην κοινότητα
- Έντονες ψυχοσυναισθηματικές διακυμάνσεις.
- Εξαρτήσεις - κατάχρηση ουσιών - αλκοόλ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Έντονες οικονομικές δυσκολίες που ενισχύουν την εξάρτηση σχέσεων με τρίτους, οι οποίοι παρουσιάζουν εξουσιαστική συμπεριφορά με σκοπό τη χειραγώγηση.
- Εύρεση παράτυπων τρόπων για την εξοικονόμηση χρημάτων για λόγους επιβίωσης.
- Διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου (άτομα από ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα).
- Γυναίκες που συνοδεύονται από άνδρες, οι οποίοι δεν τις επιτρέπουν να συνομιλούν μόνες με επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες.

7.3. Διαχείριση και μορφές έμφυλης βίας

7.3.α. Ενδοοικογενειακή βία

Συχνά τα περιστατικά που χρήζουν υποστήριξης είναι στην πλειονότητά τους γυναίκες ή κορίτσια που έχουν υποστεί κακοποιητικές συμπεριφορές από ανθρώπους με τους οποίους συνδέονται και ζουν μαζί κάτω από την ίδια στέγη. Αυτό διαπιστώνεται τόσο από την εμπειρία που έχει καταγραφεί από το πεδίο, όσο και από βιβλιογραφικές αναφορές.³⁹ Η βία που ασκείται στα πλαίσια μίας σχέσης, είτε είναι συζυγική, είτε είναι συντροφική, ορίζεται ως «ενδοοικογενειακή».

Με τον όρο «ενδοοικογενειακή βία» εννοούμε «κάθε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο, ή σύντροφο, ή άλλα μέλη της οικογένειας»⁴⁰. Το φαινόμενο αυτό είναι διαχρονικό και δεν συνδέεται απαραίτητα με ένα συγκεκριμένο κοινωνικό-πολιτικό-οικονομικό σύστημα. Μπορεί να συμβεί σε οποιοδήποτε άτομο ανεξαρτήτου εθνικότητας, ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου, οικονομικού επιπέδου και κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Παρόλα αυτά δυσμενείς κοινωνικό-οικονομικές, και πολιτικές συνθήκες επιδρούν και στην εμφάνιση του φαινομένου. Για παράδειγμα, παρατηρείται ενίσχυση του φαινομένου σε περιοχές και κοινότητες που πλήττονται από συγκρούσεις, σε περιοχές όπου επικρατεί αστάθεια, ανασφάλεια και μεταβλητότητα σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης όπως π.χ. σε άτυπες δομές και σε κέντρα φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών⁴¹.

Η ενδοοικογενειακή βία συνδέεται άμεσα με την άνιση κατανομή ισχύος και εξουσίας ανάμεσα στα φύλα, δηλαδή με τη δύναμη και εξουσία του θύτη που

³⁹ Μπεχλιβάνη, Ν., (2007); Κακλειδάκη, Ε., (2012)

⁴⁰ Κακλειδάκη, Ε. (2012)

⁴¹ MDM, (2018)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

επιβάλλεται και ασκείται στο θύμα και ασκείται συνήθως από τον άνδρα προς τη γυναίκα και η τα παιδιά και από τη γυναίκα εις βάρος των παιδιών. Μπορούμε να ορίσουμε ως επιζών ή επιζώσα ενδοοικογενειακής βίας, το άτομο που υφίσταται κατ' επανάληψη και συστηματικά βίαιη συμπεριφορά από την ή τον σύντροφό του, με σκοπό τον εξαναγκασμό του σε πράξεις ακούσιες και καταπατώντας συστηματικά τα δικαιώματά του⁴²(βλέπε και κεφάλαιο «Όροι που σχετίζονται με την έμφυλη βία»).

Η ενδοοικογενειακή βία είναι έγκλημα, διώκεται από τον Νόμο και τον ποινικό κώδικα και αποτελεί αυτεπάγγελτο διωκόμενο αδίκημα. Έχει προεκτάσεις όχι μόνο στο άτομο, αλλά και σε όλα τα μέλη της οικογένειας και στο κοινωνικό σύνολο, σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο. Προκαλεί βαθιά τραύματα και επιδρά δυσανάλογα στη λειτουργικότητα και υγεία του ατόμου, ψυχροσυναισθηματική και σωματική.

7.3. β. Ψυχολογική – συναισθηματική βία

Η συγκεκριμένη μορφή έμφυλης βίας είναι αρκετά δύσκολη στο να γίνει αντιληπτή από τους επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες. Ωστόσο υπάρχουν περιστατικά που ακόμη και αν αδυνατούν να ορίσουν ότι αυτό που τους συμβαίνει είναι ψυχολογική βία, παρουσιάζουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που μας οδηγούν στο να διερευνήσουμε περισσότερο την πιθανή εκδήλωση ψυχολογικής και συναισθηματικής βίας.

Αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να είναι:

- η συναισθηματική κατάπτωση μιας γυναίκας
- η οικονομική της εξάρτηση από έναν άντρα
- οι δυσλειτουργίες στη σχέση με πιθανές εκρήξεις λεκτικής βίας
- απειλές
- ύβρις
- εξαναγκασμοί και χρησιμοποίηση των παιδιών από τους συντρόφους/συζύγους ως 'εργαλεία' για την χειραγώγηση των γυναικών

Επίσης, όταν έχουμε ενδείξεις ότι γυναίκες ή παιδιά αποθαρρύνονται ή εμποδίζονται να κάνουν πράγματα που είναι θετικά για την ψυχοκοινωνική τους εξέλιξη, όπως είναι η πρόσβαση στην εκπαίδευση και την εργασία, τότε πρέπει να διερευνήσουμε περισσότερο μήπως αυτό συμβαίνει στο πλαίσιο της εκδήλωσης έμφυλης βίας.

⁴² Walker, (1989)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Σε περίπτωση που προσέλθουν στην υπηρεσία περιστατικά με αυτά τα χαρακτηριστικά, αυτό που πρέπει να κάνουμε αρχικά είναι να δημιουργήσουμε ένα θετικό κλίμα εμπιστοσύνης με τη γυναίκα μέσα από το οποίο θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε σε μία εμπεριστατωμένη εκτίμηση αναγκών, η οποία θα μας υποδείξει να βάλουμε σε προτεραιότητες στις ανάγκες της γυναίκας και να σχεδιάσουμε από κοινού ένα πλάνο υποστήριξης, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες, στις επιθυμίες και στους μηχανισμούς αντιμετώπισης της γυναίκας.

Επίσης είναι σημαντικό στο πλάνο υποστήριξης να συμπεριληφθούν οπωσδήποτε συνεδρίες με ψυχολόγο άνδρα και γυναίκα με τον οποίο η γυναίκα θα έχει τη δυνατότητα να δουλέψει περισσότερο και να ενδυναμώσει τους μηχανισμούς αντιμετώπισης και διαχείρισης που διαθέτει απέναντι σε συνθήκες δυσλειτουργικές και κακοποιητικές για την ίδια. Τέλος η διασύνδεση με νομικό άνδρα και γυναίκα κρίνεται απαραίτητη καθώς θα βοηθήσει σημαντικά στην ενημέρωση της γυναίκας για τα δικαιώματά της και πιθανές ενέργειες που μπορεί να κάνει προκειμένου να απεγκλωβιστεί από μία σχέση όπου βιώνει ψυχολογική βία.

7.3. γ. Σεξουαλική βία και ανήλικα άτομα

Ο/Η κοινωνικός λειτουργός όταν έχει υποψία για πιθανή σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκου, παρατηρεί τα εξής:

- Ο επαγγελματίας άνδρας και γυναίκα εντοπίζει ή αναγνωρίζει σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης ή ενημερώνεται από άλλα άτομα για υπόνοιες σεξουαλικής κακοποίησης.
- Γίνονται ενέργειες για συνεργασία με τους γονείς και διερεύνηση του περιστατικού. Σε αυτό το στάδιο της «υποψίας» συλλέγονται όσες παραπάνω πληροφορίες είναι δυνατό από τα μέλη της οικογένειας, τον περίγυρο και άλλους επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες που έχουν ασχοληθεί με το περιστατικό.
- Διενεργούνται συνεδρίες με τα μέλη της οικογένειας και τους συγγενείς-γειτόνες με σκοπό την αποτύπωση μιας ολοκληρωμένης εικόνας για το περιστατικό.
- Ο/Η κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με την/τον ψυχολόγο ή εάν υπάρχει παιδοψυχίατρος άνδρας και γυναίκα και ανταλλάσσουν πληροφορίες καθώς η/ο ψυχολόγος πραγματοποιεί κλινικές συνεντεύξεις με το παιδί ή τα παιδιά και μπορεί να χορηγήσει και ψυχομετρικά τεστ. Επίσης, συνεργάζεται με τον παιδίατρο άνδρα και γυναίκα που έχει εξετάσει κλινικά το παιδί.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Εάν η άποψη της/του κοινωνικού λειτουργού μετά τη διερεύνηση που έχει ακολουθήσει συγκλίνει προς την σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού, τότε γίνεται αναφορά του περιστατικού στην εισαγγελία ανηλίκων με προτάσεις για ενέργειες και παρεμβάσεις για την προστασία του παιδιού.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί άνδρες και γυναίκες είναι υποχρεωμένοι να αναφέρουν περιστατικά κακοποίησης ανηλίκων σε φορείς που μεριμνούν για την ασφάλεια και προστασία των παιδιών χωρίς να χρονοτριβούν, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου δεν μπορεί να αποδειχθεί στο στάδιο της διερεύνησης πλήρως η κακοποίηση.

Όταν πρόκειται για ανήλικα για τα οποία υπάρχει υποψία κακοποίησης και παραμέλησης ο κοινωνικός λειτουργός άνδρας και γυναίκα οφείλει άμεσα να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες, να διερευνήσει το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον και εάν το συμπέρασμα τείνει σε πιθανή κακοποίηση ή παραμέληση οφείλει να ενημερώσει την εισαγγελία ανηλίκων της περιοχής

7.4 Τρόποι διαχείρισης περιστατικών έμφυλης βίας

- Διασύνδεση περιστατικού έμφυλης βίας με το πρόσωπο αναφοράς (focal point) που έχει οριστεί από τον φορέα υπεύθυνο για θέματα διαχείρισης έμφυλης βίας.
- Παραπομπή του περιστατικού εφόσον κριθεί απαραίτητο σε άλλες υπηρεσίες/φορείς για άμεση υποστήριξη και αντιμετώπιση.
- Ενημέρωση και ετοιμότητα για χρήση των γραμμών 24ωρης υποστήριξης των επιζώντων και επιζωσών έμφυλης βία π.χ. Γραμμή SOS 15900, κλπ.
- Λήψη ιστορικού χρησιμοποιώντας τη φόρμα κοινωνικού ιστορικού του Ε.Ο.Δ.Υ. (βλέπε παράρτημα)
- Προγραμματισμός και υλοποίηση συνεδριών (όσες απαιτούνται σύμφωνα με τις ανάγκες των επιζώντων και επιζωσών) με σκοπό τον από κοινού σχεδιασμό πλάνου ασφάλειας και υποστήριξης του περιστατικού.
- Σε περίπτωση που το περιστατικό αντιμετωπίζει ζητήματα ασφάλειας για τη ζωή του, ο/η κοινωνικός λειτουργός οφείλει να διασφαλίσει την ασφάλεια του θύματος, της επιζώσας και του επιζώντα και να προβεί σε ενέργειες διασύνδεσης με την κοινότητα ώστε να μεριμνήσει για την

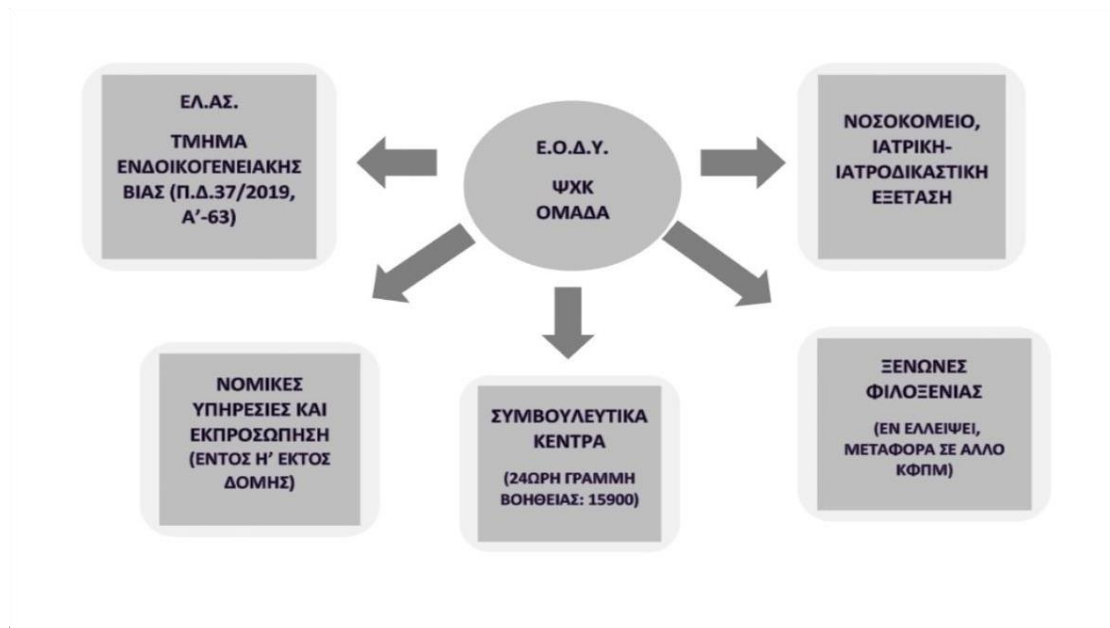
Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- άμεση μετακίνησή του θύματος σε ασφαλή στέγη διαβίωσης και εφόσον ο θύτης άνδρας και γυναίκα διαμένει στη δομή.
- Οφείλει να παρέχει συνεδρίες συμβουλευτικής και ψυχосоυναισθηματικής υποστήριξης και σε συνεργασία με τον/την ψυχολόγο του κλιμακίου, εάν κριθεί απαραίτητο. Ιδιαίτερα χρήσιμες είναι οι συνεδρίες σε περιστατικά που έχουν υποστεί ψυχολογική/συναισθηματική και οικονομική βία και δεν χρήζουν άμεση μετακίνηση από τη δομή.
 - Οφείλει να προγραμματίσει συνεδρίες με σκοπό την ενημέρωση των περιστατικών για τα δικαιώματά τους και την ενδυνάμωσή τους ώστε να είναι να σε θέση να διασυνδεθούν με άλλες υπηρεσίες, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες, π.χ. να τηλεφωνήσουν σε άλλες υπηρεσίες κλπ.
 - Αρχαιοθέτηση εμπιστευτικών αρχείων και αποθήκευση σε ασφαλές χώρο στο γραφείο.
 - Αποτύπωση των περιστατικών έμφυλης βίας στις εβδομαδιαίες και μηνιαίες αναφορές.

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ/ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

7.4. α Βήματα στην διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας

Ως επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες ερχόμενοι αντιμέτωποι με άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία, είναι πιθανό να βιώσουμε έντονο άγχος σχετικά με τη διαχείριση και υποστήριξη των θυμάτων, των επιζωσών και των επιζώντων έμφυλης βίας κι αυτό γιατί η έμφυλη βία είναι μία τραυματική και απειλητική συνθήκη για τη ζωή του ατόμου, γεγονός που κάνει επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης κατάλληλων τρόπων διαχείρισης. Παρακάτω, παρουσιάζονται κάποια βήματα, τα οποία βοηθούν στη **διαχείριση των περιστατικών έμφυλης βίας** :

Ενέργειες Γνωριμία, πρώτη επαφή και δέσμευση

1^η φάση:

Στάση επαγγελματία άνδρα γυναίκα και ενέργειες

- Διαβεβαιώνουμε τον άνθρωπο που έχουμε απέναντί μας, ότι βρίσκεται σε ένα ασφαλές και προστατευμένο περιβάλλον και ότι υπάρχει μεταξύ μας εχεμύθεια και εμπιστευτικότητα.
- Η διαχείριση πάντοτε ξεκινά με τη συναίνεση του ατόμου (έγγραφο εάν είναι δυνατόν) για συνεργασία και την ενημέρωσή του για τις δικές μας ενέργειες.
- Εμπνέουμε ηρεμία και εμπιστοσύνη, ακούμε προσεκτικά και ακολουθούμε τον ρυθμό του ατόμου στη ροή του λόγου.
- Εκτίμηση 1^{ης} φάσης και λήψη απόφασης για διαχείριση περιστατικού ή παραπομπή σε άλλη υπηρεσία/φορέα/επαγγελματία.

Ενέργειες

2^η φάση:

Εκτιμούμε την κατάσταση του ατόμου:

Αν βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, αν είναι ασφαλές, αν υπάρχουν απειλητικές καταστάσεις για τη ζωή του. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Λήψη ιστορικού χρησιμοποιώντας τη φόρμα Κοινωνικού Ιστορικού του Ε.Ο.Δ.Υ. (βλέπε παράρτημα Ι).
- Γιατί έχει έρθει σε εμάς το άτομο ή γιατί έχει παραπεμφθεί σε εμάς;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Τι έχει συμβεί;
- Διερευνούμε τα ακριβή γεγονότα και προσπαθούμε να περιοριστούμε σε ερωτήσεις που σχετίζονται με το συμβάν χωρίς να πιέζουμε το άτομο.
- Εάν το άτομο που έχει υποστεί έμφυλη βία δεν επιθυμεί να μοιραστεί μαζί μας πληροφορίες, σεβόμαστε το δικαίωμά του, να παραθέσει τα γεγονότα όταν αυτό είναι έτοιμο.
- Διερευνούμε εάν υπάρχουν πολλές μορφές βίας, χωρίς να φέρουμε σε δύσκολη θέση το άτομο.
- Ποιες είναι οι ανάγκες του ατόμου; Ποια είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκεται; Ποιες οι συνθήκες διαβίωσής του; Υπάρχει υποστηρικτικό δίκτυο;
- Πώς βλέπει/αντιμετωπίζει την κατάσταση που βιώνει ο επιζών ή η επιζώσα;

Ενέργειες

Σχεδιασμός πλάνου παρέμβασης:

3^η φάση:

Διαμορφώνουμε ένα πλάνο παρέμβασης, βήμα – βήμα σε συνεργασία με την επιζώσα ή τον επιζώντα, το οποίο θέτει στο επίκεντρο την ασφάλεια, προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων του ατόμου:

- Ενημερώνουμε για τα δικαιώματα του ατόμου και τις βραχυπρόθεσμες ενέργειες που θα ακολουθήσουν, χωρίς περιττές πληροφορίες και επιβεβαιώνουμε ότι έχει κατανοήσει πλήρως ότι έχει ειπωθεί.
- Βεβαιωνόμαστε ότι το άτομο γνωρίζει τι πρέπει να κάνει σε περίπτωση που κινδυνεύσει η ζωή του π.χ. ποιο άτομο να καλέσει για βοήθεια, που πρέπει να απευθυνθεί, κ.λ.π.
- Εάν το άτομο πρέπει να μετακινηθεί άμεσα και καθυστερεί η τοποθέτηση του ατόμου σε ξενώνα/στέγη για επιζώσες έμφυλης βίας, τότε μπορεί να ζητηθεί η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

άμεση μετακίνηση σε δομή (ΚΦΠΜ) σε άλλη περιοχή, έως ότου βρεθεί μόνιμη λύση.

- Βεβαιωνόμαστε ότι το άτομο έχει κατανοήσει πλήρως το πλάνο παρέμβασης που έχουμε συναποφασίσει και τις προκείμενες ενέργειες που θα ακολουθήσουν.
- Κατανοούμε τα συναισθήματά της/του για τον/την σύντροφό της/του, ακόμη και αν δεν συμφωνούμε με τη στάση που διατηρεί για αυτόν ή αυτήν.

Ενέργειες Υλοποίηση του σχεδίου παρέμβασης:

4^η φάση:

- Διασυνδέουμε το άτομο με υπηρεσίες και φορείς για ζητήματα έμφυλης βίας, με σκοπό την προστασία και ενδυνάμωσή του.
- Συνοδεύουμε το άτομο σε υπηρεσίες και φορείς συνηγορώντας και προασπίζοντας τα δικαιώματά του.
- Κατανοούμε την ενδεχόμενη μη ετοιμότητα του ατόμου για λήψη αποφάσεων και την ενδεχόμενη αλλαγή στο πλάνο παρέμβασης.
- Προχωρούμε σε άμεσες παρεμβάσεις, π.χ. ψυχοκοινωνική υποστήριξη, συμβουλευτική και συνεργασία με ψυχολόγο του κλιμακίου, εάν κριθεί απαραίτητο. Ιδιαίτερα χρήσιμες είναι οι συνεδρίες συμβουλευτικής σε περιστατικά που έχουν υποστεί ψυχολογική/συναισθηματική/οικονομική βία και δε χρήζουν άμεση μετακίνηση από τη δομή.
- Είναι σημαντικό, από την επαγγελματική μας θέση σε αυτό το στάδιο και ιδιαίτερα εάν προκύψουν αλλαγές στο πλάνο να δηλώνουμε ότι είμαστε διαθέσιμοι και διαθέσιμες εάν χρειαστεί υποστήριξη και βοήθεια.

Ενέργειες Αξιολόγηση – follow up- Κλείσιμο περίπτωσης:

5^η φάση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Επανεκτιμούμε τις ανάγκες του ατόμου και εντοπίζουμε τυχόν δυσκολίες/εμπόδια στην υλοποίηση του πλάνου παρέμβασης.
- Εκτιμούμε εάν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι που θέσαμε στο πλάνο παρέμβασης.
- Εκτιμούμε εάν χρειάζεται το άτομο περαιτέρω υποστήριξη.
- Τι πρέπει να γίνει για να επιτευχθούν οι στόχοι που δεν έχουν επιτευχθεί.
- Παραπέμπουμε σε άλλες υπηρεσίες και φορείς, εάν και εφόσον κρίνεται αυτό απαραίτητο.
- Αρχαιοθετούμε τα εμπιστευτικών έγγραφα και αρχεία και τα αποθηκεύουμε σε ασφαλές σημείο στον χώρο του γραφείου.
- Ολοκληρώνουμε τη συνεργασία μας με το άτομο και κλείνουμε ομαλά την περίπτωση προετοιμάζοντάς τον/την για ολοκλήρωση των υπηρεσιών που παρείχαμε και κλείνουμε την συνεργασία μας.

Το Κ.Ε.Θ.Ι.⁴³ δίνει κάποιες οδηγίες στους επαγγελματίες άνδρες και γυναίκες για τις κακοποιημένες γυναίκες, οι οποίες μπορούν να φανούν χρήσιμες και στη διαχείριση με τις προσφύγισες/μετανάστριες. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται πως η κακοποιημένη έχει ανάγκη να πάρει κάποια ξεκάθαρα μηνύματα από τον επαγγελματία άνδρα και γυναίκα όπως:

- Η βία δεν είναι ποτέ αποδεκτή ή δικαιολογημένη.
- Η ασφάλειά της και η ασφάλεια των παιδιών της είναι πάντα από τα πιο σημαντικά ζητήματα.
- Η κακοποίηση εναντίον συζύγου είναι έγκλημα (ανεξάρτητα από το πολιτισμικό πλαίσιο).
- Δεν προκαλεί η ίδια την κακοποίηση.

⁴³ Κ.Ε.Θ.Ι., (2020)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Δεν είναι υπεύθυνη εκείνη για τη συμπεριφορά του συντρόφου της.
- Αιτιολογίες και υποσχέσεις δεν δίνουν τέλος στη βία.
- Δεν είναι μόνη.
- Η κακοποίηση δεν είναι απώλεια ελέγχου είναι μέσο ελέγχου.

Η προσφύγισσα/μετανάστρια χρειάζεται ενθάρρυνση και υποστήριξη, ενδυνάμωση, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησής της. Ο επαγγελματίας άνδρας και γυναίκα μπορεί να την ενθαρρύνει λέγοντάς της πως με το να ζητήσει βοήθεια, έχει κάνει ήδη κάποια βήματα, καθώς έχει αναγνωρίσει την κακοποίηση που υφίσταται.

Ωστόσο, αν η **ένταση της κακοποίησης** είναι μεγάλη, ο επαγγελματίας άνδρας και γυναίκα οφείλει να συμβουλευθεί το θύμα **να έχει σε μια τσάντα τα απαραίτητα πράγματα**, ώστε να είναι προετοιμασμένη να εγκαταλείψει την εστία της. Πράγματα όπως μετρητά χρήματα, βιβλιάριο καταθέσεων, διαβατήρια, πιστοποιητικά γέννησης, χαρτιά υπηκοότητας, κλειδιά, φάρμακα, ρούχα καλό θα είναι να είναι συγκεντρωμένα. Αν υπάρχουν παιδιά να πάρει τα ίδια έγγραφα και τα απαραίτητα πράγματά τους. Επίσης, ο επαγγελματίας άνδρας και γυναίκα θα πρέπει να δει αν η μετανάστρια/προσφύγισσα δεν έχει έγγραφα, σε ποιες υπηρεσίες μπορεί να την παραπέμψει αλλά και τις επιλογές που υπάρχουν για υποστήριξη και φιλοξενία σε έκτακτη ανάγκη. Για παράδειγμα, στο στάδιο της προετοιμασίας της γυναίκας για πιθανή απομάκρυνση από τον σύζυγο/σύντροφο, είναι σημαντικό να διερευνάται η ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου (φίλοι, συγγενείς, κλπ.) της γυναίκας.

Είναι σημαντικό να γνωρίζει ο επαγγελματίας άνδρας και γυναίκα ότι υπάρχει η πιθανότητα να επιστρέφει πολλές φορές το θύμα στο θύτη παρόλη την αποφασιστικότητα που μπορεί να επιδεικνύει για απομάκρυνση και λήψη αποφάσεων

Οι λόγοι για τους οποίους δεν φεύγει από μια κακοποιητική σχέση η προσφύγισσα/μετανάστρια συνοψίζονται παρακάτω:

- Άρνηση της κακοποίησης.
- Άγνοια των δικαιωμάτων της.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Για πολιτισμικούς λόγους (μένει στην κακοποίηση για λόγους κουλτούρας ή θρησκείας).
- Έλλειψη υποστηρικτικού δικτύου.
- Ντρέπεται να το μοιραστεί με δικά της άτομα.
- Φοβάται πως δεν θα την πιστέψουν.
- Πιστεύει πως το να αφήσει τη σχέση θα έχει αρνητικές συνέπειες για τα παιδιά.
- Πιστεύει πως ο θύτης θα αλλάξει ή εκείνη θα τον αλλάξει.
- Αγαπάει ακόμα τον θύτη ή παρουσιάζει εξαρτητική συμπεριφορά.
- Πιστεύει πως αυτή φταίει.
- Φοβάται τον θύτη.
- Φοβάται για την ασφάλεια των παιδιών της και για τη δική της.
- Προστατεύει τον θύτη.
- Οικονομικά εμπόδια.

7.4. β. Συμπεριφορές που αποφεύγονται

Παρακάτω αναφέρονται συμπεριφορές που πρέπει να αποφεύγονται κατά την επαφή μας και προσπάθειά μας να υποστηρίξουμε επιζώντες και επιζώσες έμφυλης βίας.

Αποφεύγουμε να:

- μετριάζουμε/υποτιμούμε τη βία και τις συνέπειές της,
- μην παίρνουμε στα σοβαρά τον άνθρωπο που έχουμε απέναντί μας,
- κάνουμε κριτική στάση για τις πεποιθήσεις, επιλογές και ενέργειες του ατόμου που έχει υποστεί έμφυλη βία,
- κάνουμε βιαστικές ενέργειες με σκοπό να μάθουμε περισσότερα για τον θύτη και το παρελθόν του θύματος, π.χ. να πιέζουμε για πληροφορίες σχετικά με τον θύτη κλπ.,
- έχουμε προσδοκίες στο να λάβει άμεσα αποφάσεις για τη ζωή του,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- δίνουμε πληροφορίες για τις οποίες δεν είμαστε βέβαιες ή βέβαιοι ότι ισχύουν,
- διατηρούμε μη ρεαλιστικές προσδοκίες για την κατάσταση ή τις δυνατότητες του ατόμου,
- εμπλεκόμαστε σε ψυχοθεραπευτικές τεχνικές/προσεγγίσεις εάν δεν είμαστε πολύ καλά εκπαιδευμένοι,
- ζητάμε να ειπωθούν λεπτομέρειες για τραυματικά γεγονότα που έχει υποστεί η επιζώσα ή ο επιζών,
- πάρουμε αποφάσεις για ενέργειες χωρίς τη συναίνεση του ατόμου.

7.5. Πρόληψη για την έμφυλη βία σε ΚΦΠΜ και ΚΥΤ

Οι κοινωνικοί λειτουργοί άνδρες και γυναίκες σε συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα είναι απαραίτητο να σχεδιάζουν και να υλοποιούν δράσεις και ενέργειες για την πρόληψη και την ενδυνάμωση του πληθυσμού για το ζήτημα της έμφυλης βίας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω δράσεις-παρεμβάσεις, που θεωρούνται σημαντικές στην υλοποίησή τους, καθώς στοχεύουν στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση του πληθυσμού στις δομές:

- **Διερεύνηση υπηρεσιών και φορέων** που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών σε επιζώντες επιζώσες έμφυλης βίας, εντός και εκτός κοινότητας.
- Λεπτομερή **χαρτογράφηση των υπηρεσιών** όπου θα αναφέρονται οι φορείς/υπηρεσίες, πρόσωπα αναφοράς, τηλέφωνα και ώρες επικοινωνίας (π.χ. αστυνομία, γραφείο για την ενδοοικογενειακή βία, πρόσωπο αναφοράς, τηλέφωνο, ώρες επικοινωνίας κλπ.).
- **Επικαιροποίηση της χαρτογράφησης υπηρεσιών** για θέματα έμφυλης βίας σε τακτικά χρονικά διαστήματα.
- Συνεχής ενημέρωση και **κατανόηση σχετικών νομικών και ψυχοκοινωνικών εργαλείων**, τα οποία σχετίζονται με την έμφυλη βία.
- **Δημιουργία ομάδων ευαισθητοποίησης για θέματα έμφυλης βίας** που απευθύνονται: σε άντρες, γυναίκες, κορίτσια και εφήβους - έφηβες, διαμένοντες των ΚΦΠΜ και ΚΥΤ με παρουσίαση στοχευμένου υλικού για την έμφυλη βία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και διαπολιτισμικά ζητήματα, με σκοπό

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

την ενημέρωση-ευαισθητοποίηση-εκπαίδευση των ομάδων. Οι ομάδες ευαισθητοποίησης προτείνεται να υλοποιούνται σε μηνιαία βάση σε κάθε δομή. Είναι πολύ **σημαντική η εμπλοκή των αγορών και αντρών** σε τέτοιες δράσεις, που στόχο έχουν την εξομάλυνση των ανισοτήτων.

- **Διασύνδεση με άλλους φορείς και υπηρεσίες εντός και εκτός δομής** με σκοπό την ενημέρωση – ευαισθητοποίηση και συνηγορία για ζητήματα που άπτονται των έμφυλων διακρίσεων. Για παράδειγμα, μπορεί οι κοινωνικοί λειτουργοί άνδρες και γυναίκες να οργανώσουν δράσεις-συναντήσεις συνηγορίας σε δομές υγείας, αστυνομία, νομικές και ιατρικές υπηρεσίες.
- Τακτικές **συναντήσεις στην κοινότητα με φορείς**, που δρουν στο πεδίο, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, την αλληλοενημέρωση για θέματα εντοπισμού, διαχείρισης, υποστήριξης και παραπομπής περιστατικών έμφυλης βίας.
- Ο συντονιστής ή η συντονίστρια είναι υπεύθυνοι να ενημερώσουν την ομάδα για το **πλάνο ασφάλειας** που οφείλει να ακολουθεί το προσωπικό, που εμπλέκεται σε περιστατικά έμφυλης βίας. Για παράδειγμα, σε κάθε δομή ορίζεται ένα πρόσωπο αναφοράς για θέματα ασφάλειας και οι εργαζόμενοι άνδρες και γυναίκες θα πρέπει να γνωρίζουν εκ των προτέρων με ποιο πρόσωπο θα επικοινωνήσει σε περίπτωση που αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε έκτακτη κατάσταση που μπορεί να κριθεί απειλητική για τη ζωή του. Ως εκ τούτου, συστήνεται να προηγείται συνεννόηση με τη διοίκηση (ΥΠΥΤ) για τις ενέργειες και το πλάνο ασφαλείας για περιπτώσεις έκθεσης των επαγγελματιών ανδρών και γυναικών και εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών σε απειλητικές για τη ζωή τους καταστάσεις.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

8. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ /ΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ (Ι. Σπυρίδης)

8.1. Εντοπισμός περιστατικών έμφυλης βίας

Οι συνέπειες της έμφυλης βίας είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες. Σύμφωνα με την Unicef⁴⁴ τα θύματα οι επιζώσες και οι επιζώντες υφίστανται καταστροφικές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική τους υγεία. Ειδικότερα οι γυναίκες και τα κορίτσια μπορεί να εμφανίσουν σοβαρούς τραυματισμούς, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και να εκτίθενται στον HIV καθώς και σε άλλα ΣΜΝ, ενώ το άγχος, η κατάθλιψη, η διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD), η περιορισμένη ικανότητα ολοκλήρωσης καθημερινών εργασιών και οι αυτοκτονικές σκέψεις είναι επίσης κοινά και στα δύο φύλα. Επιπλέον, είναι αρκετά σύνηθες οι επιζώντες και επιζώσες να κατηγορούνται από μέλη της κοινότητας τους ότι φέρουν ευθύνη για αυτό που τους συνέβη ή ακόμα και να εξοστρακίζονται από την κοινότητα τους, κάτι που τις/τους θέτει σε ακόμα μεγαλύτερο κίνδυνο για κοινωνική απομόνωση, φτώχεια, καθώς και στο να ξαπαπέσουν θύματα έμφυλης βίας.

Επίσης είναι ιδιαίτερα συχνό, οι τραυματικές επιπτώσεις στα άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία να μην έχουν οξύ χαρακτήρα αλλά εξαιτίας του επαναλαμβανόμενου και του σταθερού χαρακτήρα της έμφυλης βίας, οι επιπτώσεις μπορεί να είναι χρόνιες και σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσουν σε ιδιαίτερα βεβαρημένες καταστάσεις ή/και σε εμφάνιση σοβαρής ψυχοπαθολογίας για τους επιζώντες και τις επιζώσες⁴⁵.

8.1. α. Βασικά ψυχολογικά/ψυχοσωματικά συμπτώματα⁴⁶

Σύμφωνα με τον RHRC (2004) κάποια βασικά συμπτώματα και συμπεριφορές ενδεχομένως μπορεί να υποδηλώνουν την ύπαρξη έμφυλης βίας. Αυτά είναι:

- Αισθήματα ενοχής, ντροπής, θυμού, λύπης, απόγνωσης, αβοηθησίας, κενού, «πνιγμού».
- Γενικότερο αίσθημα κινδύνου (κατάστημα συναγερμού)
- Γενικό αίσθημα φόβου για το μέλλον
- Δυσκολία στη συγκέντρωση

⁴⁴ Unicef (2018)

⁴⁵ UNFPA, (2017) & UNFPA (2019)

⁴⁶ RCH, (2004)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Έντονο αίσθημα μοναξιάς (αποξένωση)
- Απώλεια της ικανότητας για σχέδια σχετικά με το μέλλον
- Έλλειψη της ικανότητας για λήψη πρωτοβουλιών και γενικότερη έλλειψη του ενδιαφέροντος για ζωή
- Αναταραχή / νευρική κατάσταση
- Έλλειψη αυτοπεποίθησης
- Ταχυκαρδία
- Φοβική συμπεριφορά
- Γαστρεντερικές διαταραχές
- Διαταραχές ύπνου
- Διαταραχές πρόσληψης τροφής
- Πονοκέφαλοι
- Μυϊκοί πόνοι
- Χρήση ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά, φάρμακα)

8.1. β. Ειδικότερα ψυχολογικά/ψυχοσωματικά συμπτώματα σε περιπτώσεις σεξουαλικής έμφυλης βίας⁴⁷

- Σωματικές αντιδράσεις (τρόμος ή/και λιποθυμία με την ανάμνηση του τραυματικού γεγονότος).
- Ενοχλητικές σκέψεις - Αναδρομές (η ανάμνηση του τραύματος επανέρχεται με ενοχλητικό τρόπο σε τυχαίες στιγμές).
- Συνεχής «μηρυκασμός» του γεγονότος.

8.1. γ. Βασικές συμπεριφορές⁴⁸

- Απομόνωση.

⁴⁷ RHRC, (2004)

⁴⁸ RHRC, (2004)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Απόσυρση από κοινωνικές και άλλες δραστηριότητες αναψυχής.
- Αποφυγή τόπων ή/και δραστηριοτήτων στις οποίες πιθανώς συχνάζει ο θύτης άνδρας, γυναίκα.
- Απώλεια της ικανότητας του θύματος για την προστασία του εαυτού και των παιδιών που μπορεί να έχει.
- Συχνή εναλλαγή απασχόλησης /εργασίας.
- Έντονη αναποφασιστικότητα.
- Άρνηση και υποβάθμιση του γεγονότος (έμφυλη βία) και των συνεπειών της.

8.2. Διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας - Ψυχική Υγεία και Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη.

Ο όρος Ψυχική Υγεία και Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη (MHPSS) αποτελεί μια σύνθετη έννοια που περιλαμβάνει κάθε είδος υποστηρικτικής δραστηριότητας με στόχο την προαγωγή της Ψυχοκοινωνικής ευεξίας ή/και την αντιμετώπιση της ψυχικής δυσφορίας του ατόμου που έχει υποστεί έμφυλη βία⁴⁹. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνονται ενέργειες όπως:

- Παροχή πρώτων βοηθειών ψυχικής υγείας.
- Διασύνδεση με άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες-φορείς, ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις (π.χ. ομαδικές εκπαιδευτικές-ενημερωτικές δραστηριότητες).
- Παροχή βοήθειας από εξειδικευμένο επαγγελματία ψυχικής υγείας άνδρα γυναίκα (Ψυχολόγο ή/και Ψυχίατρο άνδρα και γυναίκα στις περιπτώσεις που αυτό ενδείκνυται).
- Δέσμευση της ευρύτερης κοινότητας στο να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην προστασία της αξιοπρέπειας, την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής ευεξίας και την πρόληψη προβλημάτων ψυχικής υγείας που σχετίζονται με την έμφυλη βία και τον στιγματισμό/κοινωνική απομόνωση των ατόμων που έχουν υποστεί έμφυλη βία.

⁴⁹ IASC, (2015)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Όλες οι δραστηριότητες Ψυχικής Υγείας και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (MHPSS) τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο θα πρέπει να συμμορφώνονται με τις βασικές αρχές της εμπιστευτικότητας, της παροχής του αισθήματος σεβασμού και ασφαλείας και την αποφυγή του στιγματισμού και των διακρίσεων. Σε καμία περίπτωση δε θεωρείται αποδεκτός ο διαμοιρασμός πληροφοριών σχετικά με την τις υποθέσεις των επιζώντων και επιζωσών, χωρίς προηγουμένως να έχει ληφθεί η ενημερωμένη έντυπη συναίνεσή τους μέσω της συμπλήρωσης της φόρμας πληροφορημένης συναίνεσης (βλέπε παράρτημα).

Όλοι οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας γυναίκες και άνδρες που εργάζονται με επιζώσες και επιζώντες έμφυλης βίας οφείλουν να είναι:

- Εξοικειωμένοι και εξοικειωμένες με τις βασικές κατευθυντήριες αρχές Πρώτων Ψυχικών Βοηθειών και ικανές και ικανοί να τις εφαρμόσουν στην πράξη.
- Εξοικειωμένες και εξοικειωμένοι με τις βασικές έννοιες και αρχές που αφορούν την έμφυλη βία (βλέπε κεφάλαιο «Όροι που σχετίζονται με την έμφυλη βία» στο παρόν πρωτόκολλο).
- Ικανές και ικανοί να αξιολογούν άμεσα τους κινδύνους για την ασφάλεια των επιζώντων και επιζωσών.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι βασικοί κανόνες (τί κάνουμε και τι δεν κάνουμε- Dos and Dont's) όσον αφορά την αλληλεπίδραση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας ανδρών και γυναικών με τους επιζώντες επιζώσες έμφυλης βίας⁵⁰

Τί κάνουμε:

- Καλωσορίζουμε την επιζώσα και τον επιζώντα και φροντίζουμε ώστε να δημιουργηθεί αίσθημα ασφάλειας.
- Ακούμε προσεκτικά αυτά που λέει ο επιζών και η επιζώσα και αποσπάμε τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε κάνοντας μόνο τις απαραίτητες σχετικές ερωτήσεις με τρόπο μη παρεμβατικό και επικριτικό.

⁵⁰ GBV-Sub Cluster - TurkeyHub – Syria, (2018)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Καθησυχάζουμε την επιζώσα και τον επιζώντα κάνοντας σαφές ότι ή έμφυλη βία είναι πάντα κάτι για το οποίο ευθύνεται ο δράστης ή η δράστρια και ποτέ το θύμα.
- Παρέχουμε σαφείς και πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες και τους φορείς στις οποίες μπορεί να απευθυνθεί ο επιζώντας και η επιζώσα καθώς και τις πιθανές συνέπειες και οφέλη μπορεί να έχει.
- Ενδυναμώνουμε την επιζώσα και τον επιζώντα βοηθώντας την/ τον να λάβει αποφάσεις μετά από ενδελεχή ενημέρωση.

Τί δεν κάνουμε:

- Δεν κρίνουμε τα άτομα και δεν τα κατηγορούμε για αυτό που τους έχει συμβεί.
- Δεν πιέζουμε για να μας παρέχουν παραπάνω πληροφορίες από αυτές που μας είναι απαραίτητες.
- Δεν δικαιολογούμε ποτέ τη συμπεριφορά του δράστη ή της δράστριας.
- Μιλάμε απλά και κατανοητά χωρίς να καταφεύγουμε στη χρήση τεχνικών όρων ή/και ιατρική ορολογία.
- Δεν υπαγορεύουμε στον επιζώντα και στην επιζώσα τί να πράξει. Δεν παρέχουμε ως παραδείγματα άλλες περιπτώσεις που μπορεί να επηρεάσουν την κρίση/επιλογές του/της.

8.3. Παρέμβαση - Παροχή υπηρεσιών στα θύματα έμφυλης βίας

Ο όρος παρέμβαση αφορά σε ένα σύνολο υπηρεσιών, που δύνανται να παρασχεθούν στα θύματα της έμφυλης βίας, με στόχο την μείωση των επιπτώσεων και των συνεπειών των επιβλαβών εμπειριών, την πρόληψη του περαιτέρω τραύματος και της εκ νέου θυματοποίησης της επιζώσας ή του επιζών. Η παρέμβαση, σε κάθε περίπτωση, έπεται του εξατομικευμένου σχεδίου δράσης που έχει καταρτιστεί για κάθε επιζώσα ή επιζώντα βάσει των συγκεκριμένων αναγκών του και των διαθέσιμων πόρων και περιλαμβάνει δράσεις που εστιάζουν στην επιζώσα ή τον επιζώντα και είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες του πλαισίου⁵¹.

⁵¹ IMC, 2020 & IRC, (2019)

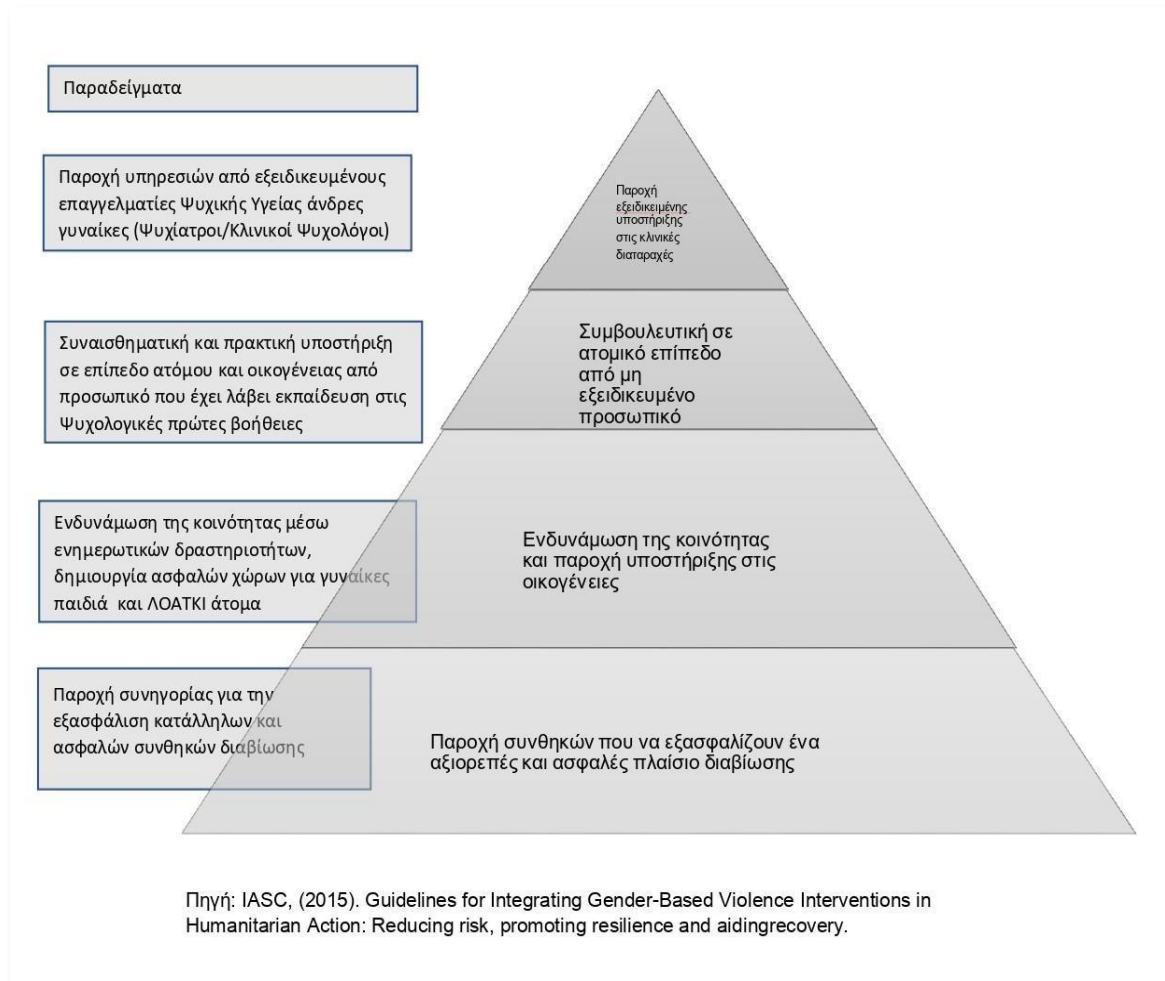

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Όσον αφορά τα επίπεδα των παρεμβάσεων όπως φαίνεται και στην Πυραμίδα στο παρακάτω σχήμα⁵² παρουσιάζεται η κατανομή των δράσεων, που στη βάση της πυραμίδας αφορούν τις δράσεις πρόληψης ενώ εξειδικεύονται ανάλογα με τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών και την εκπαίδευση του προσωπικού.

Επίπεδα παρεμβάσεων Ψυχικής Υγείας και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (MHPSS)

Αναφορικά με τα είδη των παρεμβάσεων για τις επιζώσες και τους επιζώντες έμφυλης βίας αυτές που μπορούν να διακριθούν στα παρακάτω:⁵³

⁵² IASC, (2015)

⁵³ GBVIMS, (2017)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

8.3. α. Συμβουλευτική στην κρίση (Crisis Counselling)

Η συμβουλευτική στην κρίση στοχεύει στο να βοηθήσει τα άτομα που υφίστανται ή έχουν υποστεί έμφυλη βία να αισθανθούν ασφαλή, να κατανοήσουν επαρκώς την εμπειρία που βίωσαν, να αντιληφθούν ξανά τα δικαιώματά τους και να απαλλαγούν από πιθανά αισθήματα ντροπής και ενοχής.

Η συμβουλευτική στην κρίση μπορεί να παρέχεται τόσο δια ζώσης όσο και εξ αποστάσεως ανάλογα πάντα με τα διαθέσιμα μέσα.

Με τον όρο συμβουλευτική στην κρίση δεν αναφερόμαστε σε μακροχρόνια συμβουλευτική/ψυχοθεραπεία αλλά για παρέμβαση στο αρχικό στάδιο. Στο στάδιο αυτό οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας άνδρες και γυναίκες στοχεύουν:

- Να βοηθήσουν το άτομο να ικανοποιήσει τις βασικές του ανάγκες (πείνα, δίψα, ανάγκη για ανάπαυση).
- Να αντιληφθεί αυτό που βίωσε, να το εκφράσει και να το κατανοήσει.
- Να βοηθήσουν το άτομο να εκφράσει τις δικές του απόψεις σχετικά με τις στρατηγικές αντιμετώπισης και τους διαθέσιμους πόρους του και βάσει αυτών να διερευνηθούν από κοινού οι διαθέσιμοι τρόποι για την αντιμετώπιση της κατάστασης.
- Να παράσχουν ψυχολογική υποστήριξη προκειμένου να ανταποκριθούν στις άμεσες ψυχολογικές ανάγκες του ατόμου (Ψυχολογικές Πρώτες Βοήθειες).
- Να ενημερώσουν σχετικά με όλες τις εναλλακτικές επιλογές όσον αφορά α) την άμεση πρόσβαση σε ασφαλή διαμονή β) την άμεση πρόσβαση σε υπηρεσίες επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης και γ) τους τρόπους που μπορεί να επικοινωνήσει ξανά με την υπηρεσία για οποιαδήποτε πρόβλημα ή διευκρίνηση.
- Να διερευνήσουν από κοινού την πιθανότητα λήψης νομικών μέτρων και νομικής προστασίας.
- Να βοηθήσουν το άτομο να καταστρώσει ένα σχέδιο για την προστασία του εαυτού του και των παιδιών αν υπάρχουν.
- Να διερευνήσουν από κοινού όλες τις επιλογές και τους διαθέσιμους πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Να βοηθήσουν στην κατάσχεση ενός σχεδίου για την αντιμετώπιση της κατάστασης
- Να παρακολουθούν τακτικά την εξέλιξη (follow-up)

8.3. β. Εξασφάλιση ασφαλούς διαμονής

Είναι εξαιρετικά συχνό οι επιζώσες και οι επιζώντες έμφυλης βίας να πρέπει να εγκαταλείψουν το σπίτι τους (ή το πλαίσιο το οποίο διαμένουν) και να μεταφερθούν σε κάποιο άλλο ασφαλές πλαίσιο (π.χ. ξενώνα φιλοξενίας κτλ.). Στο στάδιο αυτό οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας άνδρες και γυναίκες:

- Μεσολαβούν για την εξασφάλιση ενός ασφαλούς καταφύγιου μέχρι να απομακρυνθεί ο άμεσος κίνδυνος.
- Ελέγχουν αν στο ασφαλές αυτό πλαίσιο τηρούνται όλα μέτρα ασφαλείας (π.χ. εμπιστευτική τοποθεσία) και παρέχονται οι βασικές ανέσεις και υγιεινή.
- Διασφαλίζουν ότι προστατεύονται και ικανοποιούνται επαρκώς οι ανάγκες των παιδιών στο πλαίσιο φιλοξενίας.
- Παράσχουν άλλες ειδικές και συμπληρωματικές βασικές υπηρεσίες, σύμφωνα με τις ανάγκες του ατόμου όπως ψυχολογική υποστήριξη/συμβουλευτική, υποστήριξη για κοινωνική επανένταξη κ.λπ.

8.3. γ. Μακροχρόνια ψυχοκοινωνική υποστήριξη και συμβουλευτική

Όπως έχει αποδειχθεί και ερευνητικά, τόσο οι τυπικές, όσο και οι άτυπες υπηρεσίες συμβουλευτικής είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές όσον αφορά στην αντιμετώπιση των ψυχολογικών διαταραχών που ενδέχεται να παρουσιάσουν τα άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία (π.χ. κατάθλιψη, διαταραχές άγχους, διαταραχή μετατραυματικού στρες). Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής μπορεί να παρέχονται με τυπικό τρόπο (π.χ ατομική ή ομαδική συμβουλευτική) ή και άτυπους τρόπους μέσω παρεμβάσεων σε διάφορα επίπεδα της κοινότητας (π.χ. ομάδες αυτοβοήθειας κτλ.).

Στο στάδιο αυτό οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας άνδρες και γυναίκες:

- Ενδυναμώνουν το άτομο ώστε να κάνει τις δικές του επιλογές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Το βοηθούν να καταστρώσει ένα σχέδιο δράσης βάσει των αναγκών του και των δυνατοτήτων του.
- Παρέχουν κοινωνική υποστήριξη και συνεργάζονται με τις αρμόδιες Κοινωνικές Υπηρεσίες.
- Σχεδιάζουν κατάλληλες δράσεις οι οποίες θα μειώσουν τα αισθήματα μοναξιάς και απομόνωσης που βιώνουν τα άτομα που έχουν υποστεί ή υφίστανται έμφυλη βία και τα βοηθούν να βελτιώσουν την αυτοπεποίθησή τους (π.χ. ομαδικές συνεδρίες).
- Ενισχύουν τους μηχανισμούς αυτοπροστασίας και τις στρατηγικές αντιμετώπισης, δίνοντας έμφαση στις δεξιότητες του ατόμου, ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστεί μελλοντικά επεισόδια βίας ή δύσκολες καταστάσεις χωρίς να αισθάνεται ανίσχυρο (π.χ. εκπαίδευση σε στρατηγικές διαχείρισης στρεσογόνων καταστάσεων-coping).
- Εξηγούν με σαφήνεια ποιο είναι το σχέδιο δράσης που συμφωνήθηκε από κοινού και ποια είναι τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν.
- Καταστούν σαφές ότι η παρέμβαση ή άλλες δράσεις είναι πιθανό να μην πετύχουν και το βοηθούν να σκεφτεί τι εναλλακτικές θα είχε σε αυτήν την περίπτωση.
- Εξηγούν τις λεπτομέρειες σχετικά με το πρόγραμμα των αναμνηστικών συνεδριών.
- Κατά τη διάρκεια των αναμνηστικών συνεδριών, διερευνούν τις αλλαγές στην κατάσταση του ατόμου, την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών αντιμετώπισης, τα αποτελέσματα οποιωνδήποτε δράσεων έχει αναλάβει και το βοηθούν ώστε να ξεπεραστούν οι όποιες δυσκολίες.

8.4. Πρόληψη της έμφυλης βίας σε δομές φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών

Ο όρος πρόληψη της έμφυλης βίας αναφέρεται σε όλες εκείνες τις δραστηριότητες που αφορούν τον εντοπισμό, την κατανόηση και την αντιμετώπιση των παραγόντων που οδηγούν σε αυτή. Η πρόληψη διαφέρει

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

από τον μετριασμό κινδύνου⁵⁴ που αρκετά συχνά χρησιμοποιούνται ως όροι με τον ίδιο τρόπο:

- Ο όρος «Πρόληψη» αναφέρεται σε όλες εκείνες τις δραστηριότητες που στοχεύουν στην αποτροπή της εμφάνισης της έμφυλης βίας (π.χ. δραστηριότητες που προάγουν την ισότητα των φύλων και την εκπαίδευση-ευαισθητοποίηση ανδρών και αγοριών για αντιμετώπιση των πρακτικών που συμβάλλουν στην εμφάνιση της έμφυλης βίας).
- Ο «Μετριασμός του Κινδύνου» αφορά σε δραστηριότητες που στοχεύουν στην μείωση του κινδύνου έκθεσης στην έμφυλη βία και όχι στην πλήρη αποτροπή της. (π.χ. εξασφάλιση ασφαλών χώρων για τις επιζώσες και τους επιζώντες, επαρκής φωτισμός των χώρων που μπορεί να συμβούν περιστατικά έμφυλης βίας όπως λουτρά, τουαλέτες κτλ.).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,⁵⁵ οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές για την Πρόληψη-Μετριασμό του κινδύνου για την εμφάνιση της έμφυλης βίας σε Δομές Φιλοξενίας Προσφύγων και Μεταναστών είναι οι εξής:

- Λήψη μέτρων για την ευαισθητοποίηση της κοινότητας απέναντι στην έμφυλη βία, την προαγωγή της ισότητας των φύλων και παροχή ενημέρωσης στα θύματα, τους επιζώντες και επιζώσες σχετικά με όλες τις υπηρεσίες και τους φορείς που μπορούν να απευθυνθούν.
- Ορισμός προσώπου αναφοράς (focal point) ανά Δομή που θα είναι υπεύθυνο για τις ενέργειες διαχείρισης των περιστατικών. (βλέπε και κεφάλαιο 7.5. Πρόληψη για την έμφυλη βία σε ΚΦΠΜ και ΚΥΤ).
- Συμβολή στη δημιουργία δικτύων στην κοινότητα με άτομα προερχόμενα από αυτή (κυρίως άτομα με κύρος) που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στις επιμορφωτικές δραστηριότητες. Σε δεύτερη φάση θα μπορέσουν να εκπαιδευτούν έτσι ώστε να είναι σε θέση να λειτουργήσουν οι ίδιες και οι ίδιοι ως ομότιμοι επιμορφωτές.
- Συνεργασία με τους φορείς και τους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στις Δομές Φιλοξενίας για τη δημιουργία ασφαλών χώρων εκτός δομής για τις επιζώσες και επιζώντες και φροντίδα για την ενημέρωση του πληθυσμού για την ύπαρξη τους.

⁵⁴ IASC, (2015)

⁵⁵ UNHCR, (2019)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Συνεργασία με όλες τους αρμόδιους φορείς προκειμένου να εξασφαλιστούν οι ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης στις Δομές οι οποίες μειώνουν την πιθανότητα εμφάνισης περιστατικών έμφυλης βίας (π.χ. επαρκής φωτισμός, ασφαλείς εγκαταστάσεις που τηρούν τους υγειονομικούς κανόνες δημόσιας υγείας, επαρκής φύλαξη κτλ.).
- Διερεύνηση της πιθανότητα παροχής προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης- δεξιοτήτων, κυρίως για το γυναικείο πληθυσμό, καθώς αυτά συμβάλλουν στην πρόληψη έμφυλης βίας ενδυναμώνοντας τις γυναίκες.
- Εμπλοκή στο σχεδιασμό των δραστηριοτήτων σημαινόντων μελών της κοινότητας (π.χ. θρησκευτικοί ηγέτες, εκπρόσωποι διαφόρων κοινοτήτων κτλ.)
- Παροχή εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης στους διάφορους φορείς (Διοικητικό Προσωπικό, Σώματα Ασφαλείας κτλ.) ώστε να αναγνωρίζουν τα περιστατικά και να μπορούν να προβούν στις ανάλογες παραπομπές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

9. ΟΡΟΙ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

(Π. Δαμάσκος)

Cisgender⁵⁶: Άτομο, του οποίου η ταυτότητα φύλου και η έκφραση φύλου ευθυγραμμίζονται με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση.

Gaslighting: Η απόπειρα χειραγώγησης κάποιας ή κάποιου με στόχο να αμφισβητηθεί η ορθότητα της σκέψης της/του. Πρόκειται για μορφή ψυχολογικής βίας όπου ο δράστης ή η δράστρια αρνείται την πραγματικότητα του θύματος, και το ωθεί να αμφιβάλλει για τα συναισθήματα και τη λογική του. Ο όρος προέρχεται από το βρετανικό θεατρικό έργο «Gas Light» του Patrick Hamilton το 1938, όπου ένας σύζυγος προσπαθεί να τρελάνει τη σύζυγό του μέσα από διάφορες τεχνικές, για να αμφισβητήσει η ίδια τη λογική της.

Intersex (μεσοφυλικός)⁵⁷: Τα μεσοφυλικά άτομα έχουν γεννηθεί με φυλετικά χαρακτηριστικά (γεννητικά όργανα, γονάδες και πρότυπα χρωμοσωμάτων), τα οποία δεν αντιστοιχούν στην τυπική δυαδική αντίληψη του αρσενικού και του θηλυκού σώματος. Τα ίντερσεξ άτομα χαρακτηρίζονται από τη διαφορετική φυσιολογία τους, όπου μπορεί να υπάρχει ή να μην υπάρχει καθορισμένο ανατομικό φύλο. Υπάρχουν πολλές διαφοροποιήσεις στο φάσμα των ίντερσεξ ατόμων όσον αφορά στα χρωμοσώματα, στα επίπεδα ορμονών, στα αναπαραγωγικά όργανα κλπ. 'Ιντερσεξ είναι ένας όρος ομπρέλα, με τον οποίο περιγράφουμε ένα ευρύ φάσμα φυσικών ποικιλομορφιών όσον αφορά το σώμα. Ο όρος ερμαφρόδιτος δεν χρησιμοποιείται διότι είναι παραπλανητικός και στιγματιστικός

LGBTQI+: Ακρωνύμιο για τους όρους Lesbian, Gay, Bisexual, Transexual, Queer, Intesexual. Συνήθως μιλάμε για LGBTQI+ κοινότητα όταν θέλουμε να αναφερθούμε στις πληθυσμιακές αυτές ομάδες που προσδιορίζονται βάσει του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλο. Το + αναφέρεται στην συμπερίληψη των ατόμων, που δεν ταυτίζονται με τους παραπάνω όρους.

Queer: Όρος ομπρέλα για σεξουαλικές μορφές ή μορφές φύλου που δεν εντάσσονται στις ήδη υπάρχουσες μορφές κανονικότητας. Ο όρος αυτός πρωτοεμφανίστηκε στην αγγλική γλώσσα τον 16ο αιώνα, ως δάνειο από το

⁵⁶ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁵⁷ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

γερμανικό *queer* (=κάθετα, σε ορθή γωνία ή διαγώνια). Είναι ένας πολύπλοκος όρος με πολλαπλές ερμηνείες. Στο παρελθόν χρησιμοποιείτο ως υποτιμητικός όρος προς τα άτομα με ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό. Στη δεκαετία του 1980 υιοθετήθηκε από ακτιβιστές και θεωρητικούς ως θετικός και συγκρουσιακός αυτό-χαρακτηρισμός σε μια προσπάθεια να προκαλέσουν τις κοινωνικές νόρμες σχετικά με την σεξουαλικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή/και άλλες μορφές κανονικότητας. Χρησιμοποιείται συχνά από άτομα, που δεν αποδέχονται τις παραδοσιακές έννοιες φύλων και σεξουαλικότητας και δεν ταυτίζονται ή δεν καλύπτονται με κάποιο από τους υπόλοιπους όρους του ακρωνυμίου ΛΟΑΤΙ+

Stalking (παρενοχλητική παρακολούθηση)⁵⁸: Το stalking καλύπτει ένα φάσμα από ανεπιθύμητες, σκόπιμες, επαναλαμβανόμενες και επίμονες παρενοχλητικές συμπεριφορές και πράξεις, που προκαλούν φόβο, τρόμο ή ανησυχία στο παρενοχλούμενο άτομο. Οι συμπεριφορές αυτές εκδηλώνονται άλλες φορές άμεσα και άλλες έμμεσα. Σε αυτό το πλαίσιο, το άτομο που παρενοχλείται καλείται να αντιμετωπίσει, παρά την εκπεφρασμένη αντίθετη βούλησή του: επίμονα τηλεφωνήματα, μηνύματα, emails· παρακολούθηση ή/και εισβολή στο οικογενειακό, κοινωνικό ή εργασιακό περιβάλλον· προσέγγιση των οικείων του· ψευδείς κατηγορίες, απειλές, εκδικητική πορνογραφία και μια σειρά άλλων παραβιαστικών συμπεριφορών. Στην χώρα μας βάση του νόμου Ν.114(Ι)/2021 θεωρείται ποινικό αδίκημα

Ακρωτηριασμός Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων: Μορφή σεξουαλικής βίας που αφορά στη μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων ή τραυματισμού τους, με άλλο τρόπο για μη ιατρικούς λόγους και λόγους που δεν σχετίζονται με την υγεία. Δεν ακολουθείται κάποιο πρωτόκολλο και δεν αποτελεί ιατρική πράξη Συνήθως γίνεται από μεγαλύτερης ηλικίας γυναίκες σε κορίτσια 5-8 ετών και επιφέρει βλάβες τόσο στην σωματική, σεξουαλική όσο και στην ψυχική υγεία των κοριτσιών αυτών. Πρόκειται για επιβλαβή πρακτική που εφαρμόζεται παράνομα, τόσο σε χώρες που αποτελεί «παράδοση» (π.χ. χώρες της υποσαχάριας Αφρικής), όσο και σε χώρες της ΕΕ.

Αμφιφοβία (biphobia)⁵⁹: Παράλογος φόβος και αποστροφή προς την αμφιφυλοφιλία ή τα αμφιφυλόφιλα άτομα που σχετίζεται με τα πολλαπλά στερεότυπα για τις αμφιφυλόφιλες και τους αμφιφιλόφιλους, που προέρχονται

⁵⁸ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁵⁹ <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1049?lang=el>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

από την πεποίθηση ότι η αμφιφυλοφιλία δεν υπάρχει και ότι οι αμφιφιλόφιλες και οι αμφιφυλόφιλοι βρίσκονται σε κατάσταση διαταραχής

Ανάλυση με βάση το φύλο + (GBA+)⁶⁰: Αναλυτική διαδικασία, που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο διαφορετικές ομάδες γυναικών, ανδρών και ατόμων με διαφορετικό φύλο μπορεί να βιώσουν πολιτικές, προγράμματα και πρωτοβουλίες. Το "συν" στο GBA+ σημαίνει ότι το GBA υπερβαίνει τις βιολογικές και κοινωνικο-πολιτιστικές διαφορές του φύλου και περιλαμβάνει τους πολλαπλούς παράγοντες ταυτότητας που διασταυρώνονται για να κάνουν ένα άτομο αυτό που είναι, συμπεριλαμβανομένης της φυλής, της εθνότητας, της θρησκείας, της ηλικίας και της ψυχικής ή σωματικής αναπηρίας.

Αποκάλυψη⁶¹: Στην περίπτωση της έμφυλης βίας αναφέρεται στην αποκάλυψη ενός περιστατικού έμφυλης βίας. Συχνά, άτομα που έχουν επιζητήσει τέτοιων περιστατικών διστάζουν να τα αποκαλύψουν ή να ζητήσουν βοήθεια.

Αρρενωπότητα: Ένα σύνολο συμπεριφορών, και γνωρισμάτων τα οποία αποδίδονται στα αγόρια και στους άντρες. Οι αντιλήψεις της αρρενωπότητας και θηλυκότητας και τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με αυτές είναι κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένα.

Ασέξουαλ: Άτομο που μπορεί να έλκεται συναισθηματικά, αλλά όχι σεξουαλικά. Μπορεί να συνάπτει σχέσεις συντροφικές, χωρίς να νιώθει την ανάγκη για σεξουαλική επαφή (ασέξουαλ φάσμα).

Βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων (αναφέρεται επίσης ως ενδοοικογενειακή βία ή συζυγική βία): Σύνολο επιθετικών η /και καταναγκαστικών συμπεριφορών, που οδηγούν σε μη συναινετική σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική (ψυχολογική) ή οικονομική βλάβη που προκαλείται από νυν ή πρώην οικείο(ους) σύντροφο(ους) ή σύζυγο(ους) ή μέλη συμφώνου συμβίωσης.

Βία που βασίζεται στην «τιμή» (HBV)⁶²: Ο όρος χρησιμοποιείται διεθνώς και αναφέρεται σε προμελετημένη βία, που διαπράττεται εναντίον μέλους της οικογένειας, συνήθως γυναίκας, το οποίο θεωρείται ότι έφερε ντροπή ή ατίμωση στην οικογένειά του εμπλεκόμενο ή φημολογείται ότι είναι

⁶⁰ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁶¹ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁶² <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

εμπλεκόμενο σε αποδοκιμαστικές συμπεριφορές, όπως σεξουαλικές σχέσεις εκτός γάμου ή σεξουαλικές σχέσεις με άτομα ίδιου φύλου. Σε κάποιους πολιτισμούς πιστεύουν ότι η βία θα αποκαταστήσει την οικογενειακή τιμή. Η βία που βασίζεται στην «τιμή» μπορεί να συνιστά μια σειρά από εγκλήματα, όπως καταναγκαστικός περιορισμός, επίθεση και δολοφονία. Η βία που βασίζεται στην «τιμή» αποτελεί μορφή της βίας με βάση το φύλο και εμφανίζεται σε όλες τις κοινότητες, σε όλο τον κόσμο ανεξάρτητα αν πρόκειται για κοινότητες που ζουν σύμφωνα με κάποιον κώδικα τιμής ή όχι.

Βία υποβοηθούμενη από την τεχνολογία (αναφέρεται επίσης ως κυβερνοβία)⁶³: Εύρος συμπεριφορών που χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να διευκολύνουν την εικονική ή/και την προσωπική βλάβη. Η πρόθεση της βίας που διευκολύνεται από την τεχνολογία είναι να απειλήσει, να παρενοχλήσει, να εκφοβίσει, να φέρει σε αμηχανία, να επιτεθεί, να εκβιάσει, να εξαναγκάσει, να βασανίσει ή να αποκλείσει κοινωνικά ένα άλλο άτομο χρησιμοποιώντας την τεχνολογία (π.χ. ίντερνετ, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.α.). Το *porn revenge* είναι ένα τέτοιο παράδειγμα.

Βίαιο Επεισόδιο⁶⁴: Πράξη ή σειρά πράξεων βίας ή κακοποίησης από έναν/μία δράστη ή ομάδα δραστών. Μπορεί να περιλαμβάνει πολλαπλά είδη βίας (σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική, οικονομική, κοινωνικοπολιτιστική)· και μπορεί να περιλαμβάνει επανάληψη βίας σε τακτικά μικρά ή μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Βιασμός/Απόπειρα βιασμού: Σύμφωνα με το Άρθρο 336 ΠΚ (Ν.4619/2019) «ο εξαναγκασμός άλλου σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης με τη χρήση σωματικής βίας ή απειλής σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας, το διακεκριμένο έγκλημα του ομαδικού βιασμού, το διακεκριμένο έγκλημα του θανατηφόρου βιασμού και η επιχείρηση γενετήσιας πράξης χωρίς τη συναίνεση του παθόντος/παθούσα» και αποτελεί ποινικό αδίκημα. Ο βιασμός αποτελεί πράξη μη συναινετικής σεξουαλικής επαφής (εισβολή σε οποιοδήποτε μέρος του σώματος του θύματος ή του δράστη με σεξουαλικό όργανο ή στο άνοιγμα των γεννητικών οργάνων ή του πρωκτού του θύματος με οποιοδήποτε αντικείμενο ή οποιοδήποτε άλλο μέρος του σώματος με βία, απειλή βίας ή εξαναγκασμό). Οποιαδήποτε διείσδυση θεωρείται βιασμός. Οι προσπάθειες βιασμού κάποιας ή κάποιου που δεν καταλήγουν σε διείσδυση θεωρούνται απόπειρα βιασμού. Η συναίνεση μίας/ενός ανηλίκου πρέπει να αξιολογείται σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα

⁶³ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁶⁴ RHRC (2002)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

σύμφωνα με τα οποία τα άτομα κάτω των 18 ετών θεωρούνται νομικά ότι δεν μπορούν να παράσχουν ενημερωμένη συγκατάθεση. Ο βιασμός/απόπειρα βιασμού μπορεί να περιλαμβάνει: • βιασμός ενήλικης γυναίκας ή ενήλικα άνδρα • βιασμός ανηλίκου (άνδρα ή γυναίκας), συμπεριλαμβανομένης της αιμομιξίας. • ομαδικός βιασμός, εάν υπάρχουν περισσότεροι από ένας δράστες άνδρες και γυναίκες. • συζυγικός βιασμός όταν στο σεξ μεταξύ συζύγων δεν υπάρχει συναίνεση⁶⁵.

Βιολογικό φύλο⁶⁶: Το φύλο που αποδίδεται σε ένα άτομο κατά τη γέννηση με βάση τα γεννητικά όργανα. Στους περισσότερους ανθρώπους έχει οριστεί αρσενικό ή θηλυκό, αλλά ένα άτομο μπορεί επίσης να είναι ίντερσεξ.

Γάμος ανηλίκων⁶⁷: Γάμος κατά τον οποίο μία/ ένας ή και οι δύο σύζυγοι είναι κάτω από την ελάχιστη νόμιμη ηλικία γάμου στην περιοχή στην οποία κατοικούν. Στον Ελλάδα, η ελάχιστη νόμιμη ηλικία γάμου είναι τα 18 έτη. Διεθνώς ο όρος παιδικός γάμος χρησιμοποιείται συχνά και αναφέρεται σε γάμο κατά τον οποίο μία/ ένας ή και οι δύο σύζυγοι είναι κάτω των 18 ετών. Ο παιδικός γάμος διακρίνεται από την ανισότητα των φύλων και τη φτώχεια.

Γυναικοκτονία (femicide): Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), η γυναικοκτονία ορίζεται ως «φόνος εκ προμελέτης μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα, αναγνωρίζοντάς την ως την ακραία κατάληξη του συνεχούς της βίας κατά των γυναικών»⁶⁸. Η γυναικοκτονία συνήθως διαπράττεται από άντρες, αλλά κάποιες φορές συνεργούν και γυναίκες, συνήθως μέλη της ίδιας οικογένειας. Στις περισσότερες περιπτώσεις την γυναικοκτονία διαπράττει ο σύντροφος ή πρώην σύντροφος που συνήθως είχε και μακρόχρονη κακοποιητική συμπεριφορά, απειλούσε, κακοποιούσε ή/και εκφόβιζε τη γυναίκα, η οποία πολύ συχνά βρίσκεται σε θέση φυσικής ή/και οικονομικής αδυναμίας σε σχέση με αυτόν». Ο ΠΟΥ διακρίνει τις εξής βασικές περιπτώσεις: Α) όταν διαπράττεται από τον σύντροφο (πρώην ή νυν): Σύμφωνα με τη μελέτη που αναφέρει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, πάνω από το 35% των γυναικών που σκοτώθηκαν στον κόσμο θανατώθηκαν από τον σύντροφό τους, σε σύγκριση με μόνο το 5% των δολοφονιών ανδρών που σκοτώθηκαν από τις συντρόφους τους. Β) όταν ανήκει στα λεγόμενα

⁶⁵ RHRC (2002)

⁶⁶ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>
<https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁶⁷ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁶⁸ EIGE Glossary & Thesaurus, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1128>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

«εγκλήματα «τιμής»: τα εγκλήματα εις βάρος γυναικών που θεωρούνται ότι παραβίασαν τους ηθικού νόμους ή τις παραδόσεις της κοινωνικής τους ομάδας όπως η μοιχεία, το σεξ ή η εγκυμοσύνη εκτός γάμου, και σκοτώνονται για την προστασία τη φήμη της οικογένειας. Ο δολοφόνος μπορεί να είναι άνδρας ή και γυναίκα της οικογένειας. Γ) όταν συνδέεται με ζητήματα προίκας: όταν νεαρές γυναίκες σκοτώνονται με βάση τους νόμους της κοινότητάς τους για την παροχή ανεπαρκών χρημάτων στο γάμο⁶⁹.

Στην διακήρυξη της Βιέννης για τις γυναικοκτονίες του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ (ECOSOC) (2012) αναφέρονται οι εξής μορφές 1) δολοφονία γυναικών ως αποτέλεσμα ενδοοικογενειακής/ συντροφικής βίας, 2) εξαιτίας βασανιστηρίων και εκφράσεων μισογυνισμού, 3) δολοφονίες γυναικών και κοριτσιών στο όνομα της τιμής 4) στοχευμένες δολοφονίες γυναικών και κοριτσιών στο πλαίσιο ένοπλων συγκρούσεων, 5) δολοφονίες γυναικών και κοριτσιών που σχετίζονται με την προίκα, 6) δολοφονίες γυναικών και κοριτσιών λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου τους, 7) δολοφονίες αυτοχθόνων γυναικών και κοριτσιών λόγω του φύλου τους, 8) βρεφοκτονίες και εμβρυοκτονίες στη βάση του φύλου, 9) γυναικοκτονίες σχετιζόμενη με τον ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, 10) γυναικοκτονίες ως απόρροια κατηγοριών για άσκηση πρακτικών μαγείας και 11) άλλες γυναικοκτονίες που συνδέονται με συμμορίες, το οργανωμένο έγκλημα, εμπορία ναρκωτικών και εμπορία ανθρώπων». Καταγράφηκε για πρώτη φορά ως όρος το 1976 από την κοινωνιολόγο Νταϊάνα Ράσελ (Diana E. H. Russel) και υιοθετήθηκε από την εγκληματολογία, μετά το 1992.

Δευτερογενής επιζών⁷⁰: Άτομο που επηρεάζεται από την εμπειρία της βίας με βάση το φύλο που ασκήθηκε στην επιζώσα ή στον επιζώντα. Ενδέχεται να περιλαμβάνει μέλη της οικογένειας ή άλλα άτομα κοντά στην επιζώσα ή στον επιζώντα.

Διαθεματικότητα (Intersectionality)⁷¹: Προσέγγιση στην ανάλυση των κοινωνικών σχέσεων και δομών σε μια δεδομένη κοινωνία. Οι διαθεματικές προσεγγίσεις αναγνωρίζουν ότι η ταυτότητα κάθε ατόμου αποτελείται από πολλαπλές κατηγορίες ταυτότητας (αλλά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτές)

⁶⁹ United Nation (UN). Economic and Social Council.(2013). Statement submitted by the Academic Council on the United Nations System, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council. Commission on Crime Prevention and Criminal Justice Twenty-second session Vienna, 22-26 April 2013. E/CN.15/2013/1.

⁷⁰ RHRC (2002)

⁷¹ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

όπως, ικανότητα, έλξη, μέγεθος σώματος, ιθαγένεια, τάξη, πίστη, εθνικότητα, έκφραση φύλου, ταυτότητα φύλου, σεξουαλικότητα, φυλή, θρησκεία αναπηρία φυσική εμφάνιση κλπ. Οι τρόποι με τους οποίους ένα άτομο μπορεί να βιώσει συστηματικά προνόμια και καταπίεση επηρεάζονται από τη διασταύρωση αυτών των κατηγοριών ταυτότητας, ανάλογα με το πώς εκτιμώνται από τους κοινωνικούς θεσμούς. Αυτές οι διασταυρούμενες και αλληλοεπικαλυπτόμενες κοινωνικές ταυτότητες μπορεί να είναι ταυτόχρονα ενδυναμωτικές και καταπιεστικές. Ο όρος επινοήθηκε από τον Kimberlé Crenshaw το 1989.

Διεμφυλικός/ διεμφυλική, διεμφυλικό: (βλέπε transgender)

Δράστης, άνδρας και γυναίκα⁷²: Άτομο, ομάδα ατόμων ή θεσμός που ασκεί άμεσα ή στηρίζει με οποιονδήποτε τρόπο την κακοποίηση ή την άσκηση έμφυλης βίας σε άλλο άτομο παρά τη θέλησή του. Οι δράστριες/δράστες διαθέτουν πραγματική ή υποτιθέμενη ισχύ και με τις πράξεις τους ασκούν έλεγχο στα θύματά τους.

Εκδικητική πορνογραφία ή εκδικητικό πορνό (revenge porn)⁷³: η χρήση και η διαδικτυακή ανάρτηση προσωπικών φωτογραφιών και βίντεο, σεξουαλικού περιεχομένου, με στόχο τον εξευτελισμό του θύματος. Οι εικόνες μπορεί επίσης να είναι προϊόν υποκλοπής, μέσω ηλεκτρονικής παρείσφρησης στον υπολογιστή, στους λογαριασμούς κοινωνικών δικτύων ή το κινητό τηλέφωνο του θύματος. Συχνά αυτή η πρακτική έχει ως στόχο να προκαλέσει σημαντική βλάβη στη ζωή του ατόμου που στοχοποιείται (π.χ. απόλυση). Σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα άρθρο 346 η εκδικητική πορνογραφία συγκαταλέγεται στις προσβολές της γενετήσιας ζωής και αποτελεί αυτοτελές αδίκημα

Έκφραση φύλου⁷⁴: Τρόπος με τον οποίο ένα άτομο παρουσιάζει και επικοινωνεί το φύλο του σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Το φύλο μπορεί να εκφραστεί μέσω του ρουχισμού, της ομιλίας, της γλώσσας του σώματος, του χτενίσματος, της φωνής ή/και της έμφασης ή της αποέμφασης σωματικών χαρακτηριστικών ή συμπεριφορών, που συχνά συνδέονται με την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα. Η έκφραση φύλου διαφέρει από την ταυτότητα φύλου και ποικίλλει ανάλογα με τον πολιτισμό και μπορεί να

⁷² <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁷³ <https://diotima.org.gr/glossari-morfes-emfylis-vias-sto-diadiktyo/>

⁷⁴ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

αλλάξει με την πάροδο του χρόνου. Μπορεί επίσης να αναφέρεται ως παρουσίαση φύλου.

Εμπορία ανθρώπων (human trafficking): Σύμφωνα με το «Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την Αποτροπή, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με σκοπό τη Σεξουαλική και Οικονομική Εκμετάλλευση, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών» (Πρωτοκόλλο του Palermo) , ως Εμπορία Ανθρώπων εννοείται «η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, η εγκατάσταση (στέγαση, μέριμνα για τη συνέχιση της παραμονής) ή η παραλαβή προσώπων μέσω της απειλής, της χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης, της κατάχρησης της δύναμης, της κατάχρησης μιας ευάλωτης ή τρωτής θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους για την επίτευξη της σύμφωνης γνώμης ενός προσώπου, το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου για το σκοπό της εκμετάλλευσης». Το καθεστώς εξαναγκαστικής πορνείας ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η καταναγκαστική εργασία ή η υποχρεωτική παροχή υπηρεσιών, η αναγκαστική επαιτεία, το καθεστώς δουλείας ή παρόμοιων με αυτήν πρακτικών, η ειλωτεία, οι εξαναγκαστικοί γάμοι παιδιών, αλλά και η αφαίρεση σωματικών οργάνων, αποτελούν μορφές της εμπορίας ανθρώπων. Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή ενός παιδιού για το σκοπό της εκμετάλλευσης θα θεωρείται επίσης παράνομη διακίνηση προσώπων. Η παράνομη διακίνηση μπορεί να είναι εντός ή εκτός της επικράτειας.

Έμφυλη βία ή Βία με βάση το φύλο: Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης⁷⁵, η βία με βάση το φύλο αναφέρεται σε οποιοδήποτε είδος βλάβης που διαπράττεται εναντίον ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων λόγω του πραγματικού ή αντιληπτού φύλου, του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου. Η βία με βάση το φύλο βασίζεται σε μια ανισορροπία δυνάμεων και πραγματοποιείται με σκοπό να ταπεινώσει και να κάνει ένα άτομο (ή μια ομάδα ανθρώπων) να αισθάνεται κατώτερο ή/και υποδεέστερο. Αυτό το είδος βίας είναι βαθιά ριζωμένο στις κοινωνικές και πολιτισμικές δομές, κανόνες και αξίες που διέπουν την κοινωνία και συχνά δικαιωνίζεται από μια κουλτούρα άρνησης και σιωπής. Η βία με βάση το φύλο μπορεί να συμβεί τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια σφαίρα και επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες.

Η βία με βάση το φύλο μπορεί να είναι σεξουαλική, σωματική, λεκτική, ψυχολογική (συναισθηματική) ή κοινωνικοοικονομική και μπορεί να λάβει

⁷⁵ Council of Europe <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

πολλές μορφές, από λεκτική βία και ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μέχρι βιασμό ή φόνο. Μπορεί να διαπράττεται από οποιονδήποτε και οποιανδήποτε: νυν ή πρώην σύζυγο/σύντροφο άνδρα και γυναίκα, μέλος της οικογένειας, συνάδελφος άνδρας και γυναίκα από την εργασία, συμμαθητές, φίλοι, άγνωστο άτομο ή άτομα που ενεργούν για λογαριασμό πολιτιστικών, θρησκευτικών, κρατικών ή ενδοκρατικών ιδρυμάτων. Για να γίνουν κατανοητές οι βασικές της αιτίες πρέπει να εξεταστούν μέσα στο πλαίσιο των έμφυλων κανόνων, αξιών και πεποιθήσεων που στηρίζουν σχέσεις εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά ακόμη και μεταξύ ανδρών ή μεταξύ γυναικών. Αυτές οι ιεραρχίες δεν καθιστούν απλώς δυνατή την έμφυλη βία, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου αυτή γίνεται ανεκτή ή θεωρείται ακόμα και αποδεκτή. Δράστες άνδρες και γυναίκες μπορεί να είναι μέλη της οικογένειας ή της κοινότητας, καθώς και άτομα που ενεργούν εκ μέρους πολιτισμικών, θρησκευτικών ή κρατικών θεσμών. Η έμφυλη βία επηρεάζει τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, αλλά πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια, αντανakλώντας την υποδεέστερη θέση τους στην κοινωνία. Διαφορετικές ομάδες ανδρών και γυναικών, όπως όσοι και όσες ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες, είναι επίσης πιθανό να επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία.⁷⁶

Ενδοοικογενειακή βία⁷⁷: Σύμφωνα με τον νόμο Ν.3500/2006 είναι «η τέλεση αξιόποινης πράξης σε βάρος μέλους της οικογένειας». Αποτελεί μια από τις πιο διαδεδομένες μορφές έμφυλης βίας, παγκοσμίως. Λαμβάνει χώρα μέσα στην οικογένεια ή το νοικοκυριό με την μορφή λεκτικής, ψυχολογικής, συναισθηματικής, σωματικής, σεξουαλικής, οικονομικής κακοποίησης ή απειλής βίας, που ασκείται μεταξύ οικείων συντρόφων, (πρώην ή νυν) συζύγων, μερών του συμφώνου συμβίωσης, ή μεταξύ άλλων μελών μιας οικογένειας (για παράδειγμα, πεθερές και νύφες). Συνηθέστερη μορφή ενδοοικογενειακής βίας είναι η βία από τον (πρώην ή νυν) σύζυγο ή σύντροφο προς τη σύζυγο ή σύντροφο του αντίστοιχα. (βλέπε βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων). Παραδείγματα ενδοοικογενειακής βίας είναι⁷⁸: • χαστούκια, χτυπήματα, ξυλοδαρμοί, κλωτσιές, χρήση όπλων. • λεκτική και συναισθηματική κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου εξευτελισμού, της αναγκαστικής απομόνωσης. • δολοφονία ή απειλές κατά της ζωής. • ο έλεγχος και η στέρηση της πρόσβασης του/της συντρόφου του/της σε τροφή, νερό, στέγη, ρούχα, υγειονομική περίθαλψη, γονιμότητα (αναγκαστικές εγκυμοσύνες και/ή εκτρώσεις) • η σύζυγος ξυλοκοπείται ή

⁷⁶ <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1227?lang=el>

⁷⁷ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁷⁸ RHRC (2002)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

κακοποιείται επειδή δεν εκτελεί τα καθήκοντά της σύμφωνα με τις προσδοκίες του συζύγου (αρνείται το σεξ, το φαγητό αργεί να προετοιμαστεί, κ.λπ.) ή • μια γυναίκα ξυλοκοπείται από την πεθερά της λόγω της υποδεέστερης θέσης της γυναίκας στο νοικοκυριό.

Αποτελεί ποινικό αδίκημα, που τιμωρείται με αυστηρότατες ποινές, σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο που ψηφίστηκε στη χώρα μας το 2006.

Εξαναγκαστικός ή καταναγκαστικός γάμος: Οποιοσδήποτε γάμος διεξάγεται χωρίς την πλήρη συναίνεση και των δύο μερών και μερικές φορές συμβαίνει μέσω συναισθηματικού εξαναγκασμού, απειλών, σωματικής βίας ή απαγωγής για να καμφθεί η θέληση του ενός ατόμου. Οι καταναγκαστικοί γάμοι χρησιμοποιούνται και από ένοπλες ομάδες κατά την διάρκεια των συγκρούσεων ως μέσον υποταγής ή ως μέσο σωτηρίας ενός κοριτσιού από την φτώχεια μετά το τέλος της σύγκρουσης. Οι γάμοι ανηλίκων κοριτσιών με ηλικιωμένους άνδρες περιλαμβάνονται στους καταναγκαστικούς γάμους. Ο καταναγκαστικός γάμος δεν είναι το ίδιο με τον προκαθορισμένο γάμο, στον οποίο τα ενήλικα άτομα συναινούν στο γάμο.

Επιζώσα, επιζών: Όρος που περιγράφει κάποια ή κάποιον που έχει βιώσει έμφυλη βία ή άλλη κακοποίηση. Αυτός ο όρος μπορεί να προτιμηθεί από το θύμα και χρησιμοποιείται κυρίως σε τομείς όπως η ψυχολογική ή κοινωνική στήριξη, καθώς αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα ότι πολλά άτομα που βιώνουν κακοποίηση την αντιμετωπίζουν και προχωρούν με προσωπική δύναμη και ψυχικό σθένος. Συνήθως ο όρος αυτός χρησιμοποιείται όταν το άτομο έχει κάνει το πρώτο βήμα και έχει αναλάβει την ελάχιστη πρωτοβουλία για να διαφύγει της κακοποιητικής κατάστασης και του κύκλου βίας που υφίσταται. (για τον όρο αυτόν βλέπε και στην εισαγωγή «Τι είναι έμφυλη βία - βασικοί ορισμοί»)

Ηλικιακή διάκριση: Η προκατάληψη και τα στερεότυπα απέναντι σε ένα άτομο ή ομάδα βάσει της ηλικίας, που μπορεί να οδηγήσουν σε συμπεριφορές διάκρισης. Η ηλικιακή διάκριση αναφέρεται σε όλες τις ηλικιακές ομάδες συνήθως όμως πλήττει περισσότερο τους έφηβους (π.χ. είναι επιπόλαιοι) και τους ηλικιωμένους (π.χ. είναι αδύναμοι, εξαρτώμενοι)

Θηλυκότητα: Ένα σύνολο συμπεριφορών, και γνωρισμάτων τα οποία αποδίδονται στα κορίτσια και στις γυναίκες. Οι αντιλήψεις της αρρενωπότητας και θηλυκότητας και τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με αυτές είναι κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Θύμα⁷⁹: Άτομο που έχει υποστεί σωματική ή συναισθηματική βλάβη, υλικές ζημιές ή οικονομική απώλεια ως αποτέλεσμα εγκλήματος. Στην περίπτωση της έμφυλης βίας ο όρος χρησιμοποιείται κυρίως στον νομικό τομέα. Ορισμένα θύματα προτιμούν να ταυτίζονται ως επιζώσες ή επιζώντες (βλέπε ορισμό).

Κανόνες (νόρμες) φύλου⁸⁰: Προσδοκίες και στερεότυπα για συμπεριφορές, ενέργειες και ρόλους που συνδέονται με το να είσαι «άνδρας» ή «γυναίκα» σε μια συγκεκριμένη κοινωνία. Οι κανόνες φύλου συμβάλλουν στις ανισορροπίες εξουσίας και στην ανισότητα των φύλων στο σπίτι, στην εργασία και στις κοινότητες.

Καταναγκαστικός γάμος: βλέπε εξαναγκαστικός γάμος

Λεκτική βία ή λεκτική κακοποίηση: Αποτελεί την πιο υποτιμημένη μορφή βίας και αποτελεί ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που περιλαμβάνει επιθετική οργή, απειλές και εξυβρίσεις, κατηγορίες και κατάκριση, παρεμπόδιση και εκτροπή, χρόνια λήθη, σύγκρουση, άρνηση του θυμού ή κακοποίησης, κριτική, μείωση, απαξίωση, υποτίμηση, υβριστικούς χαρακτηρισμούς, διαταγές, υπονόμηση, απειλή, απόκρυψη και τρομοκράτηση κ.α. Στόχος της λεκτικής βίας είναι η χειραγώγηση διαμέσου του φόβου και ο έλεγχος πάνω στη ζωή του ατόμου. Δεν αντιμετωπίζεται με την ίδια σοβαρότητα όπως οι άλλες μορφές έμφυλης βίας, γιατί είναι δύσκολο να αποδειχθεί ενώ η συμπεριφορά του θύτη άνδρα και γυναίκας μπορεί να αλλάζει στο δημόσιο χώρο. Η λεκτική κακοποίηση μπορεί να είναι το ίδιο επιζήμια για την υγεία όπως η σωματική κακοποίηση.

ΛΟΑΤΚΙ+: Ακρωνύμιο για τους όρους Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Τρανς, Κουιρ, Ιντερσεξ. Συνήθως μιλάμε για ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα όταν θέλουμε να αναφερθούμε στην πληθυσμιακές αυτές ομάδες που προσδιορίζονται βάσει του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου. Το + αναφέρεται στην συμπερίληψη των ατόμων που δεν ταυτίζονται με τους παραπάνω όρους.

Μορφές έμφυλης βίας⁸¹: Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους διεθνώς αναγνωρισμένους οργανισμούς, οι μορφές της έμφυλης βίας μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε σωματική βία, λεκτική βία

⁷⁹ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁸⁰ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁸¹ <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/types-of-gender-based-violence>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

(συμπεριλαμβανομένης της ρητορικής μίσους), ψυχολογική βία, σεξουαλική βία, κοινωνικοοικονομική βία. Υπάρχουν επίσης δύο άλλες κατηγορίες βίας, η ενδοοικογενειακή βία και η (σεξουαλική) παρενόχληση, που και οι δύο μπορεί να είναι συνδυασμός και των πέντε τύπων βίας που αναφέρονται παραπάνω. Τα τελευταία χρόνια έχει αναγνωρισθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης η βία μέσω διαδικτύου (κυβερνοβία) ως μορφή έμφυλης βίας. Στην πραγματικότητα, ορισμένες ή πολλές μορφές βίας μπορεί να υπάρχουν ταυτόχρονα, ιδιαίτερα σε καταχρηστικές σχέσεις. Όλες οι μορφές μπορούν να εμφανιστούν τόσο στην ιδιωτική σφαίρα (σε οικογένειες και στενές σχέσεις) όσο και στη δημόσια σφαίρα, που διαπράττονται από (άγνωστα) άτομα στο δημόσιο χώρο ή από οργανισμούς, ιδρύματα και κράτη. Τα τοπικά και εθνικά νομικά συστήματα μπορούν να τις ορίζουν διαφορετικά ή /και να έχουν κι άλλες νομικά αναγνωρισμένες μορφές έμφυλης βίας.

Οικείος σύντροφος⁸²: Περιλαμβάνει νυν ή πρώην συζύγους (με γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης) του ίδιου ή διαφορετικού φύλου, μη έγγαμους συντρόφους (φίλος, φίλη, σύντροφος γνωριμιών κ.α). Οι οικείοι σύντροφοι μπορεί να συγκατοικούν ή και όχι και η σχέση δεν χρειάζεται να περιλαμβάνει οπωσδήποτε σεξουαλικές δραστηριότητες.

Οικογενειακή βία: βλέπε ενδοοικογενειακή βία

Οικονομική βία: Ο περιορισμός της δυνατότητας απόκτησης, χρήσης ή διατήρησης οικονομικών πόρων, και η συνεχής απειλή της αυτάρκειας και οικονομικής αυτονομίας ενός ατόμου. Η οικονομική βία μπορεί να περιλαμβάνει: ζημία περιουσίας, κλοπή προσωπικής περιουσίας, έλεγχος περιουσιακών στοιχείων, παρεμπόδιση δικαιώματος στην εργασία, παρακράτηση μισθού, περιορισμός της ατομικής ελευθερίας, οικονομική εξάρτηση, άρνηση καταβολής διατροφής, καταναγκαστική οικιακή εργασία σε οικιακές εργασίες, παρεμπόδιση πρόσβασης σε υλικά αγαθά και υπηρεσίες κ.α. Η οικονομική χειραγώγηση και εξάρτηση καθιστά το άτομο που υφίσταται οικονομική βία ανίσχυρο και αδύναμο να εγκαταλείψει μια κακοποιητική σχέση.

Οικονομική εκμετάλλευση (οικονομική κατάχρηση)⁸³: Αποτελεί μορφή οικονομικής βίας και τελείται όταν ένα άτομο χρησιμοποιεί χρήματα, περιουσιακά στοιχεία ή περιουσία για να ελέγξει ή να εκμεταλλευτεί ένα άλλο άτομο.

⁸² RHRC (2002)

⁸³ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ομοφοβία: Είναι η αποστροφή ή οι διακρίσεις με αφετηρία τον σεξουαλικό προσανατολισμό και περιλαμβάνει ένα εύρος αρνητικών στάσεων, πεποιθήσεων και συμπεριφορών, που απευθύνονται σε άτομα που θεωρούνται ΛΟΑΤΚΙ+(βλέπε ορισμό), με συστημικά αποτελέσματα προκατάληψης, διακρίσεων και βίας. Εκδηλώνεται μέσω λεκτικής βίας, ρητορικής μίσους, εγκλήματα μίσους, όπως επιθέσεις, ξυλοδαρμούς, ακόμη και φόνους. Πρωτοχρησιμοποιήθηκε το 1969 από τον Αμερικανό κλινικό ψυχολόγο George Weinberg και έγινε γνωστή με το βιβλίο του Society and the Healthy Homosexual (1971).

Παρενοχλητική παρακολούθηση: βλέπε stalking

Πατριαρχία⁸⁴: Η πατριαρχία αποτελεί το σύστημα εκείνο που ιστορικά οργανώνει και αναπαράγει σε κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο τις έμφυλες σχέσεις εξουσίας, τις άνισες και κυριαρχικές δηλαδή σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών φύλων, της επικράτησης μιας ανδροκρατικής αντίληψης σε βάρος των γυναικών και όσων δεν ταυτίζονται με αυτή π.χ. ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Πολιτισμικά ασφαλείς προσεγγίσεις⁸⁵: Προσεγγίσεις που αναγνωρίζουν και αμφισβητούν τις άνισες σχέσεις ισχύος μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών και των εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών δημιουργώντας δίκαιες, αμφίδρομες σχέσεις που χαρακτηρίζονται από σεβασμό, κοινή ευθύνη και πολιτιστικές ανταλλαγές. Κατά την παροχή υπηρεσιών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το πολιτισμικό υπόβαθρο, οι αξίες και οι προτιμήσεις των εξυπηρετούμενων ανδρών και γυναικών.

Προτιμώμενες αντωνυμίες (αντωνυμίες φύλου)⁸⁶: Τριτοπρόσωπες αντωνυμίες που ένα άτομο προτιμά να χρησιμοποιούν οι άλλοι και οι άλλες όταν προσδιορίζουν το άτομο ή απευθύνονται σε αυτό. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε: αυτή, αυτός, αυτό.

Πρώρος γάμος⁸⁷: Κάθε μορφή γάμου που συμπεριλαμβάνει ένα άτομο μικρότερο των 18 ετών. Οι περισσότεροι πρώροι γάμοι μπορεί να έχουν ή όχι την συγκατάθεση των γονέων αλλά και των συζύγων.

⁸⁴ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁸⁵ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>
<https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁸⁶ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁸⁷ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ρατσισμός⁸⁸: Συστημική υποταγή, καταπίεση και εκμετάλλευση συγκεκριμένων ομάδων ανθρώπων με βάση τα αντιληπτά φυσικά (π.χ. χρώμα δέρματος) ή/και πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Ο ρατσισμός έχει τις ρίζες του σε πεποιθήσεις και συμπεριφορές που προϋποθέτουν τη βιολογική ή πολιτισμική υπεροχή μιας φυλετικής ομάδας έναντι των άλλων, με αποτέλεσμα την εξουσία και τα προνόμια για την κυρίαρχη ομάδα και την άνιση μεταχείριση και περιορισμένες ευκαιρίες για τις καταπιεσμένες ομάδες.

Σεξισμός⁸⁹: Προκαταλήψεις ή διακρίσεις λόγω φύλου, ιδιαίτερα σε βάρος γυναικών και κοριτσιών. Ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει το σύνολο των (κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, δικαστικών, συμβολικών) θεσμών, αλλά και ατομικών ή συλλογικών συμπεριφορών, που εκφράζουν, διαιωνίζουν και νομιμοποιούν την κυριαρχία των ανδρών σε βάρος των γυναικών. Παράγωγα του σεξισμού αποτελούν η ομοφοβία, η αμφιφοβία και η τρανσφοβία.

Σεξουαλική βία: Οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη χωρίς συγκατάθεση και ελεύθερη συναίνεση, απόπειρα σεξουαλικής πράξης, απειλή σεξουαλικής πράξης ή ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια ή προβολές, από οποιοδήποτε άτομο, ανεξάρτητα από τη σχέση του με το θύμα, την επιζώσα ή τον επιζώντα σε οποιοδήποτε περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου, αλλά χωρίς περιορισμό, του σπιτιού, της εργασίας και τον δημόσιο χώρο. Στο ορισμό της σεξουαλικής βίας κατατάσσονται και τα ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια ή οι αντίστοιχες κινήσεις, όπως μη επιθυμητό φίλημα, άγγιγμα γεννητικών οργάνων ή/και άλλων ιδιωτικών σημείων του σώματος κ.ά. Περιλαμβάνει επίσης μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα με ένα άτομο και τον εξαναγκασμό άλλου ατόμου να συμμετέχει σε μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα με τρίτο άτομο. Ο βιασμός (βλέπε ορισμό) είναι ακραία μορφή σεξουαλικής βίας. Άλλες ακραίες μορφές είναι η εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση (βλέπε ορισμό), ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων (βλέπε ορισμό), η καταναγκαστική εγκυμοσύνη και οι εξαναγκαστικές εκτρώσεις.

Σεξουαλική εκμετάλλευση⁹⁰: Η σεξουαλική εκμετάλλευση περιλαμβάνει σεξουαλικό εξαναγκασμό και χειραγώγηση από ένα άτομο σε θέση εξουσίας που χρησιμοποιεί αυτή τη δύναμη για να εμπλακεί σε σεξουαλικές πράξεις με ένα άτομο που δεν έχει εξουσία. Η εκμετάλλευση μπορεί να περιλαμβάνει την

⁸⁸ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁸⁹ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁹⁰ RHRC (2002)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

παροχή βοήθειας σε αντάλλαγμα για σεξουαλικές πράξεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το θύμα, την επιζώσα ή τον επιζώντα μπορεί να πιστεύει ότι δεν έχει άλλη επιλογή από το να συμμορφωθεί(ίσως για να προστατεύσει την οικογένειά της/του, να λάβει αγαθά ή υπηρεσίες κ.λπ.), ώστε ακόμη και αν δοθεί η συγκατάθεση, να χειραγωγηθεί ή να εξαναγκαστεί. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν: • εργαζόμενος/εργαζόμενη σε ανθρωπιστικές οργανώσεις που απαιτεί σεξ σε αντάλλαγμα για υλική βοήθεια, χάρες ή προνόμια. • Εκπαιδευτής/ εκπαιδεύτρια που απαιτεί σεξ με αντάλλαγμα την επιτυχία του βαθμού ή την εισαγωγή στην τάξη. • Ηγέτης προσφύγων που απαιτεί σεξ με αντάλλαγμα χάρες ή προνόμια. • Στρατιώτης ή υπάλληλος ασφαλείας 'άνδρας και γυναίκα που χρειάζεται σεξ με αντάλλαγμα την ασφαλή διέλευση. Στην σεξουαλική εκμετάλλευση περιλαμβάνεται η κακοποίηση παιδιών και νέων μέσω της ανταλλαγής σεξ ή σεξουαλικών πράξεων για ναρκωτικά, τροφή, στέγη, προστασία ή άλλα βασικά στοιχεία της ζωής ή/και χρήματα, καθώς και τη συμμετοχή παιδιών και νέων αγοριών και κοριτσιών στη δημιουργία πορνογραφικών και σεξουαλικών ιστότοπων.

Σεξουαλική επίθεση⁹¹: Οποιαδήποτε ανεπιθύμητη σεξουαλική δραστηριότητα που περιλαμβάνει σωματική επαφή (συμπεριλαμβανομένου του φιλιού, του χαίδεμα και της σεξουαλικής επαφής).

Σεξουαλική κακοποίηση⁹²: Μη συναινετικές σεξουαλικές πράξεις, μη συμπεριλαμβανομένου του βιασμού ή της απόπειρας βιασμού. Σε περίπτωση ανηλίκων, ακόμη και αν έχει δώσει τη συγκατάθεσή του, η σεξουαλική δραστηριότητα με την ανήλικη ή τον ανήλικο μπορεί να υποδηλώνει σεξουαλική κακοποίηση επειδή θεωρείται ότι μία ανήλικη ή ένας ανήλικος δεν μπορεί να δώσει ενημερωμένη συγκατάθεση. Παραδείγματα σεξουαλικής κακοποίησης είναι: αναγκαστική αφαίρεση ρούχων, εξαναγκασμός κάποιας /κάποιου να εμπλακεί σε σεξουαλικές πράξεις, το αναγκαστικό φιλί ή το αναγκαστικό άγγιγμα, εξαναγκασμός κάποιας /κάποιου να παρακολουθήσει σεξουαλικές πράξεις κ.α.

Σεξουαλική παρενόχληση: Σύμφωνα με το Άρθρο 2, εδ. Δ. Ν.3896/2010 (ΦΕΚ 207/Α) ως σεξουαλική παρενόχληση ορίζεται «η εκδήλωση οποιασδήποτε μορφής ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού

⁹¹ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁹² RHRC (2002)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

περιβάλλοντος». Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να περιλαμβάνει κατάχρηση εξουσίας και χρησιμοποιείται συχνά ως τρόπος ελέγχου ή εκφοβισμού ενός ατόμου. Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να λαμβάνει χώρα σε όλα τα πεδία ανθρώπινης δραστηριότητας π.χ. ιδιωτικός χώρος, δημόσιος χώρος, εργασιακός χώρος, κοινωνικά και άλλα ιδρύματα κ.α. Ιδιαίτερα στον χώρο εργασίας δημιουργεί ανασφαλές εργασιακό περιβάλλον και συχνά αυτοί και αυτές που ασκούν σεξουαλική παρενόχληση χρησιμοποιούν την απόρριψη ή την αποδοχή της συμπεριφοράς τους, για να επηρεάσουν την πρόσβαση του παρενοχλούμενου ατόμου στην επαγγελματική κατάρτιση, στη συνέχιση της απασχόλησης, στην προαγωγή, στον μισθό ή στις συνθήκες εργασίας.

Σεξουαλική προτίμηση: Ο όρος «σεξουαλική προτίμηση» επικαλύπτεται σε μεγάλο βαθμό με το σεξουαλικό προσανατολισμό, αλλά διαφοροποιείται κατά την επιστημονική έρευνα της ψυχολογίας. Ο όρος «σεξουαλική προτίμηση» υπονοεί ένα βαθμό εκούσιας επιλογής. Αυτό αμφισβητείται διότι τα σύγχρονα επιστημονικά πορίσματα καταλήγουν πως ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν αποτελεί επιλογή.

Σεξουαλικός προσανατολισμός: Όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα μοτίβο συναισθηματικών, ρομαντικών ή/και σεξουαλικών έλξεων. Σύμφωνα με τον Αμερικανικό Σύνδεσμο Ψυχολογίας, ο σεξουαλικός προσανατολισμός αναφέρεται στην αντίληψη που έχει το άτομο της «προσωπικής και κοινωνικής ταυτότητας που βασίζεται σε αυτά τα είδη έλξης, στις συμπεριφορές που τα εκφράζουν και στη συμμετοχή του ατόμου σε μία κοινότητα με άλλα άτομα που μοιράζονται αυτά τα είδη έλξης». Οι σεξουαλικοί προσανατολισμοί μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε, ετεροφυλόφιλους, λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους, πανσεξουαλικούς, πολυσεξουαλικούς, queer.

Στερεότυπα (έμφυλα): Είναι βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις με βάση τις οποίες αποδίδονται αυθαίρετα χαρακτηριστικά και ρόλοι στα δυο φύλα. Οι γενικεύσεις αυτές, στις οποίες εκτιθέμεθα από νεαρή ηλικία, έχουν πολλές συνέπειες σε όλο το φάσμα της ζωής.⁹³ Τα έμφυλα στερεότυπα διαμορφώνουν και συντηρούν τους κυρίαρχους έμφυλους ρόλους και ενδέχεται να περιορίσουν την ανάπτυξη των φυσικών ταλέντων και των ικανοτήτων των κοριτσιών και των αγοριών, των γυναικών και των ανδρών, καθώς και την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους εμπειρία και τις ευκαιρίες ζωής εν γένει. Τα στερεότυπα σχετικά με τις γυναίκες προέρχονται από (αλλά

⁹³ ΚΕΘΙ <https://www.facebook.com/kethiisotita/posts/3169458743160262/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

και είναι η πηγή) βαθιά ριζωμένων συμπεριφορών, αξιών, κανόνων και προκαταλήψεων κατά των γυναικών. Χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν και να συντηρήσουν τις ιστορικές σχέσεις εξουσίας των ανδρών επί των γυναικών, καθώς και τις σεξιστικές συμπεριφορές που εμποδίζουν την πρόοδο των γυναικών.⁹⁴ Παραδείγματα εμφυλων στερεοτύπων είναι ότι οι άνδρες είναι καταλληλότεροι από τις γυναίκες σε ανάληψη ρόλων ευθύνης, ηγεσίας, μυϊκής δύναμης και σωματικής αντοχής, ενώ οι γυναίκες θα πρέπει να περιορίζονται σε βοηθητικούς ρόλους, όπως αυτοί των επαγγελματιών φροντίδας, της αγωγής - ανατροφής των παιδιών, της τροφού και της νοικοκυράς⁹⁵.

Συναίνεση: Αποδοχή ή συγκατάθεση μετά από ώριμη σκέψη σε κάποια πράξη. Το άτομο κατανοεί πλήρως τις συνέπειες της συναίνεσής του και συμφωνεί ελεύθερα, χωρίς καμία πίεση ή εξαναγκασμό. Στο πεδίο της εμφυλης βίας ορίζεται ως η εθελοντική συμφωνία για συμμετοχή σε μια σεξουαλική δραστηριότητα τη στιγμή που λαμβάνει χώρα η δραστηριότητα. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα μέρη πρέπει ενεργά, πρόθυμα και συνεχώς να συναινούν στη σεξουαλική δραστηριότητα. Η συγκατάθεση δεν μπορεί να θεωρηθεί ή να υπονοηθεί, και ένα αναίσθητο άτομο δεν είναι σε θέση να δώσει τη συγκατάθεσή του.

Συναισθηματική κακοποίηση: βλέπε ψυχολογική κακοποίηση

Σωματική βία (κακομεταχείριση, σωματική κακοποίηση)⁹⁶: Κάθε πράξη σκόπιμης χρήσης ή απειλής κακοποίησης, που δεν έχει σεξουαλική φύση, και έχει ως κατάληξη τον πόνο, τη δυσφορία και την πρόκληση βλαβών στο άτομο που τη βιώνει. Περιλαμβάνει, ενδεικτικά: χαστούκια, σπρώξιμο, τράβηγμα από τα μαλλιά, χτυπήματα με τα χέρια ή άλλα αντικείμενα σε όλο το σώμα ή σε σημεία του σώματος (αγκωνιές, κλωτσιές, μπουιές κ.λπ.), κοψίματα ή κάψιμο σημείων του σώματος, πνίξιμο, πυροβολισμός, επιθέσεις με οξύ/χημικά κ.α..

Ταυτότητα φύλου⁹⁷: Ταυτότητα φύλου ή έμφυλη ταυτότητα είναι η εσωτερική και ατομική εμπειρία ενός ατόμου για το φύλο του. Σχετίζεται αποκλειστικά και μόνο με τον αυτοπροσδιορισμό του φύλου ή την ατομική αίσθηση για το φύλο (άνδρας, γυναίκα, και τα δύο, κανένα ή ένα εντελώς άλλο φύλο) και δεν είναι

⁹⁴ <https://eige.europa.eu/el/taxonomy/term/1222>

⁹⁵ <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>

⁹⁶ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

⁹⁷ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

το ίδιο με το φύλο ή το αποδοθέν φύλο και μπορεί να αντιστοιχεί ή να μην αντιστοιχεί στις κοινωνικές προσδοκίες που σχετίζονται με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Δεδομένου ότι η ταυτότητα φύλου είναι εσωτερική, δεν είναι απαραίτητα ορατή στους άλλους (βλέπε έκφραση φύλου).

Τρανς/Transgender/Trans (διεμφυλικός, διεμφυλική, διεμφυλικο): Όρος που χρησιμοποιείται για να ορίσει τα άτομα που έχουν ταυτότητα φύλου ή έκφραση φύλου που διαφέρει από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Διεμφυλικό (transgender) ονομάζεται ένα άτομο του οποίου το κοινωνικό φύλο (εμφάνιση, συμπεριφορά, κλπ) διαφοροποιείται από το φύλο που καταγράφηκε νομικά κατά τη γέννηση του. Είναι όρος – ομπρέλα που συμπεριλαμβάνει, ανθρώπους που βρίσκονται είτε στο στάδιο της μετάβασης (transition) είτε έχουν ολοκληρώσει την μετάβασή τους, είτε έχουν κάνει, είτε δεν έχουν κάνει επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου. Ο πιο σύντομος, εύχρηστος και διεθνής όρος, ο οποίος είναι αποδεκτός και αγκαλιάζει όλη την κοινότητα των ανθρώπων που η ταυτότητα ή η έκφραση φύλου τους διαφοροποιείται από το αποδοθέν φύλο είναι: τρανς / άνθρωποι / άτομα / γυναίκες / άντρες ⁹⁸

Τρανσφοβία: Φόβος ή/και μίσος για οποιαδήποτε παραβίαση των αντιληπτών κανόνων φύλου. Συχνά εκδηλώνεται με καταγγελίες, εκφοβισμό, αποκλεισμό, προκαταλήψεις, διακρίσεις ή πράξεις βίας. Περιλαμβάνει το φάσμα των αρνητικών αντιλήψεων, συναισθημάτων ή ενεργειών προς τους τρανς ή τρανσεξουαλικούς ανθρώπους ή προς την τρανσεξουαλικότητα. Μπορεί να εκφράζεται ως συναισθηματική αποκρουση, φόβος, βία, θυμός ή δυσφορία απέναντι σε άτομα που δεν συμμορφώνονται με τις κοινωνικές προσδοκίες περί των φύλων. Επειδή συχνά εκφράζεται παράλληλα με ομοφοβικές απόψεις θεωρείται μια πτυχή της ομοφοβίας. Οποιοδήποτε άτομο είναι τρανς ή θεωρείται ότι είναι, μπορεί να γίνει στόχος τρανσφοβίας.

Φροντίδα με πληροφόρηση σχετικά με το τραύμα και τη βία (TVIC)⁹⁹: Επεκτείνει την έννοια της φροντίδας με ενημέρωση για το τραύμα για να τονίσει τις διασταυρούμενες επιπτώσεις της συστημικής και διαπροσωπικής βίας και των δομικών ανισοτήτων στη ζωή ενός ατόμου. Αυτή η έννοια αναγνωρίζει τόσο την ιστορική όσο και τη συνεχιζόμενη διαπροσωπική βία και τις τραυματικές τους επιπτώσεις και βοηθά να τονιστούν οι εμπειρίες ενός

⁹⁸ Γαλανού (2014)

⁹⁹ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ατόμου από προηγούμενη και τρέχουσα βία. Με αυτόν τον τρόπο τα προβλήματα δεν θεωρούνται ότι βρίσκονται μόνο στην ψυχολογική κατάσταση του ατόμου αλλά και στις κοινωνικές συνθήκες.

Φύλο ανατομικό: Προσδιορίζεται από (συνήθως εμφανή) ανατομικά γνωρίσματα όπως, πέος, όρχεις, κόλπος κλπ μαζί με τα βιολογικά χαρακτηριστικά (βλέπε βιολογικό φύλο). Τα ανατομικά χαρακτηριστικά αξιοποιούνται για να αποδώσουν σε ένα άτομο το φύλο κατά την γέννηση του.

Φύλο, βιολογικό (sex): Αποτελεί το σύνολο εκείνο των βιολογικών χαρακτηριστικών (αρσενικοί γαμέτες π.χ. σπερματοζώαρια, θηλυκοί γαμέτες π.χ. ωάρια) που μαζί με τα ανατομικά αξιοποιούνται από την ιατρική κοινότητα για να αποδώσουν σε ένα άτομο το φύλο κατά τη γέννηση του. Το βιολογικό φύλο συνήθως αναφέρεται και καλύπτει όλη την ποικιλία καταστάσεων, εκ των οποίων συνηθέστερες είναι η θηλυκή (π.χ. κόλπος, κλειτορίδα, XX χρωμοσώματα, ανάπτυξη στήθους κλπ) και η αρσενική (π.χ. πέος, όρχεις, XY χρωμοσώματα κλπ). Κάποια άτομα δεν αποδέχονται την έννοια του βιολογικού φύλου και κάνουν λόγο μόνο για βιολογικά-ανατομικά χαρακτηριστικά.

Φύλο, κοινωνικό (gender): αφορά το σύνολο των χαρακτηριστικών που παραπέμπουν στην αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα και διαχωρίζουν τη μία κατάσταση από την άλλη. Τον όρο εισήγαγε ο σεξολόγος John Money το 1955 Στο κοινωνικό φύλο συμπεριλαμβάνονται όλες οι κοινωνικές συμπεριφορές και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά, οι νόρμες και οι δραστηριότητες, που η εκάστοτε κοινωνία μιας δεδομένης ιστορικής περιόδου αποδίδει ως «τυπικά» στη γυναίκα και τον άνδρα. Οι αντιλήψεις της αρρενωπότητας και θηλυκότητας και τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με αυτές είναι κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένα. Στις περισσότερες κοινωνίες, ο βασικός διαχωρισμός των έμφυλων συμπεριφορών αφορά το δίπολο γυναίκα - άνδρας. Οι άκαμπτοι κανόνες φύλου μπορούν να οδηγήσουν σε στερεότυπα και να περιορίσουν τις προσδοκίες τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες. Η κατανόηση του φύλου μιας κοινωνίας αλλάζει με την πάροδο του χρόνου και διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό¹⁰⁰.

¹⁰⁰ <https://women-gender-equality.canada.ca/en/gender-based-violence-knowledge-centre/gender-based-violence-glossary.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Φύλο που αποδίδεται κατά την γέννηση: Το φύλο που αποδίδεται σε ένα νεογνό και βασίζεται στα βιολογικά και ανατομικά χαρακτηριστικά του φύλου (βλέπε ανατομικό , βιολογικό φύλο).

Ψυχολογική/συναισθηματική βία: Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων είναι η εκ προθέσεως συμπεριφορά, η οποία πλήττει σοβαρά την ψυχολογική ακεραιότητα ενός ατόμου, μέσω καταναγκασμού ή απειλών. Το σημαντικό χαρακτηριστικό της είναι ένα καταχρηστικό πρότυπο συμπεριφοράς που εφαρμόζεται με την πάροδο του χρόνου εντός ή εκτός της οικογένειας. Δεν επηρεάζει μόνο την ψυχική υγεία των ανθρώπων, συχνότερα γυναικών και κοριτσιών, και τα κοινωνικά τους δίκτυα, αλλά τους στερεί επίσης τις ευκαιρίες για μελλοντική προσωπική, κοινωνική και οικονομική εξέλιξη. Στα παραδείγματα ψυχολογικής βίας συμπεριλαμβάνονται πράξεις, όπως η κοινωνική απομόνωση, οι λεκτικές επιθέσεις, οι απειλές, ο εκφοβισμός, ο έλεγχος, η παρενόχληση ή η επίμονη παρακολούθηση, οι προσβολές, η ταπείνωση και η δυσφήμιση¹⁰¹. Η ψυχολογική βία οδηγεί στην αποδυνάμωση και υποταγή του ατόμου που την υφίσταται και στην διατήρηση της εξουσίας του δράστη στο θύμα του. Κάθε μορφή κακοποίησης έχει σοβαρές ψυχολογικές συνέπειες.

¹⁰¹ <https://eige.europa.eu/el/taxonomy/term/1334>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

10. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΣΤΕΙ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

- Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων Τηλ. Γραμμή SOS 15900, www.isotita.gr
- Συμβουλευτικό Κέντρο Για τη βία Κατά των Γυναικών τηλ: 210 33 17 305-6, e- mail: isotita4@otenet.gr
- Δήμος Αθηναίων/ Γραφείο Ισότητας Τηλ: 210 52 44 657
- Ε.Κ.Κ.Α. (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης) Λειτουργούν ξενώνες φιλοξενίας. Τηλ: 213 2039 778, 213 2039 706
- Κέντρο Έρευνας για θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι) Συμβουλευτική Υπηρεσία. Τηλ: 210 38 98 000
- Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας, Τηλ: 210 36 39 538
- Κλίμακα Τηλ: 210 3417160-3, www.klimaka.org.gr
- Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης (υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας). Γραμμή SOS 80011 88881 (χωρίς χρέωση από σταθερό). Τηλ.: 210 97 00 814 (γραμματεία)
- Κέντρο Στήριξης Οικογένειας Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Συμβουλευτική Υποστηρικτική Υπηρεσία Τηλ: 210 3811274, 210 3841536
- Συνήγορος του Πολίτη / Κύκλος Ισότητας των Φύλων, Δ/ση: Χατζηγιάννη Μέξη 5, 115 28 Αθήνα, www.synigoros.gr, Τηλ.: 210 72 89 600
- Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, Διοτίμα, Νίκης 24, Σύνταγμα 2ος οροφος, 2103244380, diotima1@hol.gr
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας Τηλ.: 210 9225491, E-mail: info@antiviolence-net.eu
- Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ) Δραγατσανίου 8, 105 59 Αθήνα, Τ: 213 1511102-103 Ε: info@isotita.gr
- Στην ιστοσελίδα του Υπ. Δικαιοσύνης (https://www.ministryofjustice.gr/page_id=895) υπάρχει τηλεφωνικός κατάλογος των υπηρεσιών που μπορεί κάποιος, κάποια να απευθυνθεί, π.χ. Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες, Εισαγγελίες κ.λπ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

10.1. Συμβουλευτικά Κέντρα

Το ΚΕΘΙ λειτουργεί 14 **Συμβουλευτικά Κέντρα** στις πρωτεύουσες των διοικητικών περιφερειών της χώρας για γυναίκες που έχουν υποστεί έμφυλη βία/ή και πολλαπλές διακρίσεις. Τα 14 ΣΚ αυτά, μαζί με τα υπόλοιπα 27 που ανήκουν στους Δήμους όπου εδρεύουν, εντάσσονται στο Δίκτυο της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ) για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας κατά των γυναικών.

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες συμβουλευτικής στήριξης σε γυναίκες θύματα βίας ή και πολλαπλών διακρίσεων, από εξειδικευμένο προσωπικό (σύμβουλο υποδοχής, ψυχολόγο, κοινωνική λειτουργό, νομικό). Οι υπηρεσίες αυτές καλύπτονται από το απόρρητο της συμβουλευτικής και αφορούν σε:

- ενημέρωση και εξειδικευμένη πληροφόρηση
- ψυχολογική και κοινωνική συμβουλευτική (εξειδικευμένη στήριξη με την οπτική του φύλου)
- εργασιακή συμβουλευτική
- νομική συμβουλευτική/πληροφόρηση για τα δικαιώματα των γυναικών, τους σχετικούς νόμους, τις απαιτούμενες διαδικασίες για την υποβολή μήνυσης, καταγγελίας, κ.ά.
- συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και παραπομπή των γυναικών σε ξενώνες, στις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές, στο δικαστήριο, σε νοσοκομεία, σε φορείς αρμόδιους για προνοιακά ή άλλα επιδόματα, σε φορείς απασχόλησης, προστασίας και υποστήριξης παιδιών κ.ο.κ.

Αναλυτικά τα Συμβουλευτικά Κέντρα και τα στοιχεία επικοινωνίας:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κομοτηνής

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00

Δ/ση: Κωνσταντίνου Παλαιολόγου (επί της δημοτικής αγοράς, νο.8), 69 132 Κομοτηνή

T: 25310 33290 / F: 25310 33370

E: komotini@isotita.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Αθήνας (Οργανική Δομή ΓΓΟΠΙΦ)

Δ/ση: Νίκης 11, ΤΚ 105 57, Σύνταγμα

T: 210 33 17 305-6 / Φ: 210 33 15 787

E: isotita4@otenet.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Αθήνας - ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 09:00-17:00

Δ/ση: Κρατίνου 11-13, Ομόνοια 105 52 (2ος όροφος)

T: 210 52 02 800 / F: 210 52 02 801

E: polykentro@isotita.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Πειραιά

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 09:00-17:00

Δ/ση: Λεωφ. Εθνάρχου Μακαρίου, Νέο Φάληρο, ΤΚ 185 47 (εντός Σταδίου
Ειρήνης και Φιλίας-ΣΕΦ, ισόγειο-είσοδος δημοσιογράφων, αίθουσα Δ)

T: 210 4828970, 4825372

F: 210 4822425

E: peiraias@isotita.gr

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Συμβουλευτικό Κέντρο Μυτιλήνης

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00

Δ/ση: Παπαδιαμάντη 2 (Χρυσομαλλούσα), 811 32, Μυτιλήνη

T: 22510 34470 / F: 22510 34471

E: mytilini@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Πάτρας

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00

Δ/ση: Κανακάρη 101β, Πάτρα, 262 21

T / F: 2610 620059

E: patra@isotita.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κοζάνης

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00

Δ/ση: Ροδόπης 5, ΤΚ 50 100, Κοζάνη

T: 24610 49672 / F: 24610 49673

E: kozani@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Ιωαννίνων

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00

Δ/ση: Μαρίκας Κοτοπούλη 68, 45 445 Ιωάννινα

T / F: 26510 77449

E: ioannina@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Λάρισας

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00

Δ/ση: Γαληνού 4, 412 22, Λάρισα (3ος όροφος)

T: 2410 535840 / F: 2410 538365

E: larisa@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κέρκυρας

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00 - 16:00

Δ/ση: Ε.Ο. Παλαιοκαστρίτσας 7, 49 100 Κέρκυρα

T: 26610 47396 / F: 26610 80344

E: kerkyra@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Θεσσαλονίκης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 09:00-17:00
Δ/ση: Αλεξανδρουπόλεως 10 (Δυτική Είσοδος πόλης), Θεσσαλονίκη, 54627
Τ: 2310 528984, 528988 / F: 2310 528980
E: thessaloniki@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Ηρακλείου

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00
Δ/ση: Στενημάχου 3, 713 05, Ηράκλειο Κρήτης
Τ / F: 2810 341387
E: irakleio@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Σύρου

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00
Δ/ση: Φολεγάνδρου 2, 84 100 Ερμούπολη Σύρου
Τ: 22810 76496 / F: 22810 76497
E: ermoupoli@isotita.gr

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Τρίπολης

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00
Δ/ση: Πλατεία Νέας Δημοτικής Αγοράς, 221 31, Τρίπολη
Τ: 2710 241814 / F: 2710 239592
E: tripoli@isotita.gr

[Προβολή σε χάρτη](#)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- Συμβουλευτικό Κέντρο Λαμίας

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00-16:00
Δ/ση: Λεωνίδου 9-11, Λαμία, 351 33

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

T: 22310 20059 / F: 22310 20308

E: lamia@isotita.gr

Συμβουλευτικά Κέντρα Δήμων

- Συμβουλευτικό Κέντρο Αλεξανδρούπολης

Δ/ση: Νέο Δημοτικό Κλειστό Κολυμβητήριο Αλεξανδρούπολης, ΤΚ 681 00,
Αλεξανδρούπολη

T/Φ: 25510 25629

E: isotita@alexpolis.gr

Website: isotitalexpolis.blogspot.com

- Συμβουλευτικό Κέντρο Άρτας

Δ/ση: Τζαβέλλα 24, ΤΚ 471 32, Άρτα

T/Φ: 26810 77400

E: skgarta@gmail.com

- Συμβουλευτικό Κέντρο Βέροιας

Δ/ση: Καπετάν Άγρα 3Α, ΤΚ 591 31, Βέροια

T: 23310 65304/ Φ: 23310 64530

E: isotita@veria.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Ελευσίνας

Δ/ση: Ρήγα Φεραίου 70, Πλ. Δημοκρατίας, ΤΚ 192 00 Ελευσίνα

T: 213 160 1437

E: violence@1822.syzefxis.gov.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Ζακύνθου

Δ/ση: Γαϊτάνι (Κοινοτικό Γραφείο), ΤΚ 291 00, Ζάκυνθος

T/Φ: 26950 25997

E: symvouleftikozakynthos@gmail.com

- Συμβουλευτικό Κέντρο Θήβας

Δ/ση: Κύπρου 3, ΤΚ 322 00, Θήβα

T/Φ: 22620 89574, 89576

E: symvouleutiko@thiva.gr

Website: www.sumvouleutikothivas.blogspot.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Καβάλας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Δ/ση: Κ. Παλαιολόγου 9, πρώην ΠΙΚΠΑ, ΤΚ 654 03, Καβάλα
Τ: 2513 500440, 2513 500441, 2513 500442, 2513 500443 / Φ: 2513 500444
Ε: womensaid@dkavalas.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Καλαμάτας

Δ/ση: Περρωτού και Μαντίκλου, ΤΚ 241 00, Καλαμάτα
Τ: 27210 99212, 99225/ Φ: 27210 99225
Ε: ksg@kalamata.gr
Website: www.kalamata.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Καστοριάς

Δ/ση: Περιοχή Χλόη, Νέες Εργατικές Κατοικίες, ΤΚ 521 00, Καστοριά
Τ/Φ: 24670 22122
Ε: counsellingwomenkastoria@gmail.com
Website: <http://supportwomenkastoria.blogspot.gr/>

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κατερίνης

Δ/ση: Αυγουστίνου 21, ΤΚ 601 00, Κατερίνη
Τ/Φ: 23510 36678
Ε: womenaid@katerini.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κερατσινίου-Δραπετσώνας

Δ/ση: 25ης Μαρτίου και Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, ΤΚ 186 48,
Δραπετσώνα
Τ: 210 4614575/ Φ: 210 4614641
Ε: skkeratsini@gmail.com
Web site: www.womenaid.wix.com/keratsini

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κεφαλονιάς

Δ/ση: Π. Χαροκόπου 46, ΤΚ 281 00, Αργοστόλι
Τ: 26710 20022/Φ: 26710 20025
Ε: kesy@kefallonia.gov.gr
Website: kesykefallonia.blogspot.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κορίνθου

Δ/ση: Εθνικής Ανεξαρτησίας 58, ΤΚ 201 31, Κόρινθος
Τ: 27410 74670
Ε: skgyndk@otenet.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Κω

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Δ/ση: 25ης Μαρτίου και Ε. Κιαπόκα (γωνία), Ζηπάρι, ΤΚ 853 00, Κως

T: 22420 67420/Φ: 22420 67429

E: women@kos.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Περιστερίου

Δ/ση: Εθνάρχου Μακαρίου 1 (κτίριο ΚΥΒΕ), ΤΚ 121 31, Περιστερί

T/Φ: 210 5783265

E: skg@peristeri.gr

Website: womenaidperisteri.blogspot.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Πρέβεζας

Δ/ση: Ιωνίας 6, ΤΚ 481 00, Πρεβέζα

T/Φ: 26820 24444

E: womenaid@1485.syzefxis.gov.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Πύργου

Δ/ση: Γυμνασιάρχου Δούκα και Ξάνθου, ΤΚ 271 31, Πύργος

T: 26210 20532

E: pirgoswomen@outlook.com

- Συμβουλευτικό Κέντρο Ρεθύμνου

Δ/ση: Λ. Κουντουριώτου 98, ΤΚ 741 00, Ρέθυμνο

T: 28310 56607/ Φ: 28310 21270

E: isotitavia.reth@gmail.com

- Συμβουλευτικό Κέντρο Ρόδου

Δ/ση: Πλατεία Αγίων Αποστόλων (παραπλεύρως ΚΕΠ), ΤΚ 851 33, Ρόδος

T: 22410 67155, 67120, 67128/ Φ: 22410 67123

E: ksymbouleytikorodou@gmail.com

Website: www.rhodes.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Σερρών

Δ/ση: Ίωνος Δραγούμη, ΤΚ 621 22, Σέρρες

T: 23210 22253/ Φ: 23210 22268

E: womenaid@serres.gr

Website: <https://womenaidserres.wordpress.com>

- Συμβουλευτικό Κέντρο Σαλαμίνας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Δ/ση: Αγ. Πέτρου 15 Αμπελάκια Σαλαμίνας, ΤΚ 18902, Σαλαμίνα

T: 2104672665

E: woman@salamina.gov.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο δήμου Τρικκαίων

Δ/ση: Θεοδοσοπούλου και Τζουμαγιάς (απέναντι από τη ΔΕΗ), ΤΚ 421 00, Τρίκαλα

T: 24310 27943/ Φ: 24310 25287

E: skg@trikalacity.gr

Website: <http://supportwomen.trikalacity.gr/>

- Συμβουλευτικό Κέντρο Φλώρινας

Δ/ση: Κοντόπουλου 49, Φλώρινα, ΤΚ 531 00

T: 23850 24081/ Φ: 23850 24083

E: symv.kentro.flo@gmail.com

Website: <http://womenaidflorina.blogspot.gr/>

- Συμβουλευτικό Κέντρο Φυλής

Δ/ση: Ι. Καμπόλη 23, ΤΚ 133 41, Άνω Λιόσια

T/Φ: 210 2483360

E: ksfylis@fyli.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Χαλανδρίου

Δ/ση: Στρατάρχου Αλεξάνδρου Παπάγου 7, ΤΚ 152 34, Χαλάνδρι

T/Φ: 210 6899916

E: womenaidhalandri@gmail.com

Website: <http://womenaidhalandri.wordpress.com/>

Συμβουλευτικό Κέντρο Χαλκίδας

Δ/ση: Αγίου Παντελεήμονος & Πολυτεχνείου Δημοτικό Κατάστημα Βασιλικού (Δημοτική Ενότητα Ληλαντίων), ΤΚ 340 02, Βασιλικό Χαλκίδας

T: 2221 351826-7

E: skg.xalkideon@dchalkideon.gr

- Συμβουλευτικό Κέντρο Χίου

Δ/ση: Δερίτη 27, Καμμένος Πύργος, ΤΚ 821 00, Χίος

T: 22713 50040/ Φ: 22713 50010

E: womanaid@outlook.com

Website: www.chioscity.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

- Συμβουλευτικό Κέντρο Καρδίτσας

Δ/ση: Ηρώων Πολυτεχνείου 22, ΤΚ 431 32, Καρδίτσα

T: 24410 71594, 24410 77122/ Φ: 24410 75141

E: info@wck.gr, wckarditsa@gmail.com

Website: www.wck.gr

10.2. Τηλεφωνικές γραμμές

- Τηλεφωνική Γραμμή SOS
(Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων) 15900
- ΕΚΚΑ για άμεση κοινωνική βοήθεια 197
- ΕΚΚΑ και Εθνική γραμμή παιδικής προστασίας 1107
- Συνήγορος του παιδιού 800 11 32000 8001132000
- Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος 11188
- Πανελλαδική τηλεφωνική γραμμή «Μαζί για το Παιδί» 11525
- Γραμμή SOS για παιδιά, εφήβους/ες και γονείς 1056
- ΕΛ.ΑΣ. Άμεση δράση 100
- ΕΚΑΒ για άμεση βοήθεια μεταφοράς σε νοσοκομείο 166
- Ευρωπαϊκός Αριθμός Έκτακτης Ανάγκης: 112
Τηλεφωνική επικοινωνία ή και αποστολή δωρεάν sms ή e-mail στη διεύθυνση contact@112.gov.gr.
Καλώντας τον αριθμό αυτό συνδέεστε απευθείας με τις υπηρεσίες αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών: αστυνομία, ασθενοφόρα, πυροσβεστική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρτινοπούλου, Β., Φαρσεδάκης, Ι., Παπαγιαννοπούλου, Μ.Χ., Ζουλινάκη, Α., Κατσίκη, Γ., Ξυδοπούλου, Ε.Κ., Παπαμιχαήλ Στ. (2003). *Ενδο-Οικογενειακή Βία κατά των Γυναικών: Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)

Αρτινοπούλου, Β. (2006). *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βαΐου, Ντ. Πετράκη, Γ., Στρατηγάκη, Μ.(επιμ.). (2021). *Εμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια

Γαλανού, Μ. (2014). *Ταυτότητα και έκφραση φύλου*, Αθήνα: Πολύχρωμος Πλανήτης

Γατσάς, Β. (2006) *Βία κατά των Γυναικών* Αθήνα: Καλοκάθη

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2020) *1η Ετήσια Έκθεση για την Βία κατά των Γυναικών*. Αθήνα, Νοέμβριος 2020 <http://womensos.gr/1ietisia-ekthesi-gia-ti-via-kata-ton-gyn/>

Γιωτάκος, Ο. και Τσιλιάκου, Μ. (2008). *Ο κύκλος της κακοποίησης: Ενδοοικογενειακή βία-Σεξουαλική κακοποίηση-Trafficking-Bulling*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.

Δρούγα, Κ., Παπαδοπούλου, Θ. (2008): *Οδηγός για Συμβούλους: Trafficking – Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)

Δρούγα, Κ., Παπαθανασίου, Μ., Τσονίδης Α. (2001). *Θύμα ή επιζώσα; Η ρητορική κατασκευή ταυτοτήτων στη συμβουλευτική για την κακοποίηση γυναικών: Μία ανάλυση περίπτωσης*. Θεσσαλονίκη: ΚΕΘΙ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Γιατροί του Κόσμου (2016). *Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης. Αναγνώριση, διαχείριση και πρόληψη της σεξουαλικής και έμφυλης βίας στον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό*. Γιατροί του Κόσμου (MDM)

Θεοφιλόπουλος Θ. (2015) *Ομοφοβική, τρανσφοβική βία και διακρίσεις στην Ελλάδα: Έκθεση αποτελεσμάτων Έργου «Πες το σ' εμάς» 01/04/2014 - 30/11/2015* Αθήνα: Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας

Θεοφιλόπουλος Θ., Σπίνου, Ε. (2015) *Ομοφοβία και τρανσφοβία στην Ελλάδα. Ένας Οδηγός για επαγγελματίες αλλά και για κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη*. Αθήνα: Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας

Κακλειδάκη, Ε.(2012). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών την εποχή της οικονομικής κρίσης*. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

ΚΕΘΙ (2020) *Οδηγός για Επαγγελματίες Υγείας σε θέματα βίας κατά των γυναικών*, Αθήνα: ΚΕΘΙ

Μπεχλιβάνη Ν. (2007). Από τα άδυτα της ιδιωτικότητας στην αναγνώριση ενός κοινωνικού προβλήματος δημοσίου ενδιαφέροντος: Κριτική παρουσίαση του Ν.3500/2006 στα πλαίσια της ιδεολογικής και κατασταλτικής αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας. *Κοινωνική Εργασία*: 86

Ντάνη, Σπ., Μοσχοβάκου, Ν. (2008): *Οδηγός Ευαισθητοποίησης για την πρόληψη και αντιμετώπιση εκφοβισμού σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου*. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)

Πάνα, Α. , Λέστα, Σ. (2012) *Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδακτικής Προσέγγισης*. Κύπρος: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου

Παπαμιχαήλ Π. Σ. (2005) *Κοινωνικές αναπαραστάσεις της κακοποίησης των γυναικών από τους συζύγους/συντρόφους τους*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Πετρουλάκη Κ., Τσιριγιώτη Α., Κουβέλη Ε., Σωτηρίου, Π. (2015) *Οδηγός απόδοσης από μια βίαιη σχέση*. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της βίας

Σουλή, Σ. (2019), *Αθέατη Βία, Η αγάπη δεν πρέπει να πονάει*, *Οδηγός Αυτοβοήθειας για κάθε γυναίκα*, Αθήνα : Άνεμος Εκδοτική

Υπουργείο Εσωτερικών Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (2018) *Οδηγός Συμβουλευτικής για τη βία. Δεν είσαι η μόνη. Δεν είσαι μόνη.* Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων

Χατζηφωτίου Σ. (2016) *Ενδοοικογενειακή βία Κατά των Γυναικών και Παιδιών. Διαπιστώσεις και Προκλήσεις για την κοινωνική εργασία.* Θεσσαλονίκη: Τζιόλα

Belanteri, R. A. et al. (2020) Sexual violence against migrants and asylum seekers. The experience of the MSF clinic on Lesbos Island, Greece. *PLoS ONE. Public Library of Science*, 15(9)

Buss, D. E. (2009) Rethinking "Rape as a Weapon of War", *Fem Leg Stud*, 17:135-163.

Chamberlain, L., Levenson, R. (2013). *A Guide for Obstetric, Gynecologic, Reproductive Health Care Settings. Futures Without Violence*. American College of Obstetricians and Gynecologists

Chatzifotiou, S. Emerson Dobash, R. & Tsougas, M. (2010). The 'Last Violent Event': The Experiences of Greek Battered Women. *Journal of South European Society and Politics* 6 (2).

Deshpande, N-A., Lewis-O'Connor, A. (2013) Screening of Intimate Partner Violence During Pregnanc. *Obstetrics and Gynecology*. 6(3-4): 141-148

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Donna E. Stewart, Anita J. Gagnon, Lisa A. Merry, Cindy-Lee Dennis., (2012). Risk Factors and Health Profiles of Recent Migrant Women Who Experienced Violence Associated with Pregnancy. *Journal of Women's Health* 21(10):1100-6

Edwards, A. (2012) *Violence Against Women under International Human Rights Law*. 1st edn. Cambridge: Cambridge University Press.

European Parliament, Directorate General for Internal Policies (2017). *Violence against women and the EU accession to the Istanbul Convention*. European Union

GBV Sub-Cluster (Turkey Hub-Syria) (2018) *Procedures for Gender-Based Violence Prevention and Response*, November.

GBVIMS (Gender-based Violence Information Management System) Steering Committee, (2017). *Interagency Gender-based Violence Case Management Guidelines: Providing Care and Case Management Service to Gender-based Violence Survivors in Humanitarian Settings*.
<https://gbvresponders.org/response/gbv-case-management/>.

GBVIMS (Gender-based Violence Information Management System) Steering Committee, (2017). *Interagency Gender-based Violence Case Management Guidelines: Providing Care and Case Management Service to Gender-based Violence Survivors in Humanitarian Settings*.
<https://gbvresponders.org/response/gbv-case-management/>.

Global Protection Cluster GBV Area of Responsibility, (2019). *Handbook for Coordinating GBV Interventions in Humanitarian Settings*.
https://gbvaor.net/sites/default/files/201907/Handbook%20for%20Coordinating%20GBV%20in%20Emergencies_fin.pdf.

HM Government (2017). *Multi-agency practice guidelines: Handling cases of Forced Marriage*.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Inter-Agency Standing Committee (IASC), (2015). *Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery*.
https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf.

International Confederation of midwives (2008). *Midwives and Violence against Women and Children*. <http://www.internationalmidwives.org>

International Medical Corps (IMC), (2020). *Managing Gender-based Violence Programmes in Emergencies Training Course: Curriculum Guide*.

International Rescue Committee (IRC), (2019). *GBV Emergency Preparedness and Response Facilitator's*. Διαθέσιμο στο:
Guide.https://gbvresponders.org/wp-content/uploads/2019/08/GBV-EPR-Facilitators-Guide_2019.pdf.

International Rescue Committee (IRC), (2019). *GBV Emergency Preparedness and Response Facilitator's Guide*.
https://gbvresponders.org/wp-content/uploads/2019/08/GBV-EPR-FacilitatorsGuide_2019.pdf.

Jensen, M. A. (2019) Gender-Based Violence in Refugee Camps: Understanding and Addressing the Role of Gender in the Experiences of Refugees, *Inquiries Journal*, 11(2).
<http://www.inquiriesjournal.com/articles/1757/gender-based-violence-in-refugee-camps-understanding-and-addressing-the-role-of-gender-in-the-experiences-of-refugees>

Jasinski, J. L. (2001) Theoretical explanations for violence against women. In: Renzetti, C. M., Edleson, J. L., and Bergen, R. K. (eds.): *From Sourcebook on Violence Against Women*. London: SAGE Publications.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Johansen, A.K., Svendsen B., & Sandet, R.(2017) Children who experience domestic violence - dilemmas in social work practice. *European Journal of Social Work*, Vol 20:5.

Gabriel_Nox Kohnke, G_N., Krämer, K. κ.α. (2019) Οδηγός για επαγγελματίες: η έμφυλη βία μέσα από το πρίσμα της ποικιλομορφίας σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης και χαρακτηριστικών φύλου, για την παροχή υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
https://www.kmop.gr/wp-content/uploads/2020/11/LOOK-WIDE_guide_gr_KMOP.pdf

Martin, S, L., Arcara, J., Pollock,Mc, L. (2013). *Violence During Pregnancy and the Postpartum Period*. <https://vawnet.org/material/violence-during-pregnancy-and-postpartum-period>

NHSEngland / Nusring / Safeguarding (2018). *Female Genital Mutilation (FGM): standards for training healthcare professionals*. NHS

NICE. (2010). *Pregnant women with complex social factors: a model for service provision for pregnant women with complex social factors: Clinical Guideline [CG110]*. London: National Institute for Health and Care Excellence

RHRC Reproductive Health Response in Conflict Consortium, (2004). *Training Manual & Facilitator's Guide: Interagency & Multisectoral Prevention and Response to Gender-based Violence in Populations Affected by Armed Conflict*.
<http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/Interagency%20Multisector%20Response%20to%20GBV.pdf>

Stewart D.E., Gagnon, A.J., Merry, L.A., Dennis, C.L. (2012). Risk factors and health profiles of recent migrant women who experienced violence

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

associated with pregnancy. *J Womens Health (Larchmt)*. Oct;21(10):1100-6. doi: 10.1089/jwh.2011.3415.

UNFPA & East European Institute for Reproductive Health (2015), *Psychosocial services provision. Part of multi-sectoral response to GBV, Standard Operating Procedures*. UNFPA EECARO / East European Institute for Reproductive Health

UNHCR/Γ.Γ.Ι.Φ./Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2011): *Κατευθυντήριες οδηγίες για την προστασία των γυναικών και κοριτσιών κατά την πρώτη υποδοχή στην Ελλάδα και τη διαδικασία ασύλου*. Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

UNHCR (2019). *Sexual and gender-based violence (SGBV) prevention and response*. <https://emergency.unhcr.org/>

UNICEF (2021). *Gender-based violence in emergencies*.
<https://www.unicef.org/protection/gender-based-violence-in-emergencies>

United Nations Population Fund (UNFPA). (2017). *Facilitator's Guide: Understanding the Minimum Standards for Prevention and Response to Gender-Based Violence in Emergencies*.

United Nations Population Fund (UNFPA) (2019). *Establishing Women and Girls' Safe Spaces Training Manual: Facilitation Guide*.

United Nations Population Fund (UNFPA) (2019). *Establishing Women and Girls' Safe Spaces Training Manual: Facilitation Guide*.
<https://gbvaor.net/sites/default/files/201907/Establishing%20WGSS%20Training%20Manual%20UNFPA%202017.pdf>.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Walker, E., L. (1989). *Η κακοποιημένη γυναίκα*. Μπφρ Τ. Ανθούλιας Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

World Health Organization. (2017). *Strengthening health systems to respond to women subjected to intimate partner violence or sexual violence: a manual for health managers*. World Health Organization.

World Health Organization (2017). *Ethical and Safety Recommendations for Researching, Documenting and Monitoring Sexual Violence in Emergencies*. World Health Organization

Xyrichis, A. and Lowton, K. (2008) What fosters or prevents interprofessional teamworking in primary and community care? A literature review. *International Journal of Nursing Studies*, 45, 140-153.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

12. ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ, ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

- The United Nations Fourth World Conference on Women - Beijing, China - September 1995 Action for Equality, Development and Peace: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/violence.htm> (παραθέσεις και μέσω της σελίδας <http://womensos.gr/ti-einai-via-kata-ton-gunaikon/>)
- FRA - Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Πανευρωπαϊκή έρευνα: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-results-at-a-glance> (2014 - Fact Sheet), (2014 - Αποτελέσματα με μια ματιά) (επίσης, διαδραστικά διαγράμματα για ποιοτική μελέτη και οπτικοποίηση των στοιχείων: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/violence-against-women-survey>) καθώς και (VAW-AllSubset-01--All-DVS A01-01--Yes-EN), (VAW-AllSubset-01--All-DVS F01-EN)
- Υπουργείο Εσωτερικών - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων: <http://www.isotita.gr/index.php/statistics/c181/>
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας: <http://www.antiviolence-net.eu/>
- Καμπάνια του Ο.Η.Ε. κατά της βίας των γυναικών: <http://www.unwomen.org/en/news/in-focus/end-violence-against-women>
- Πηγή των παραθεμάτων - Ρήσεις & Αποφθέγματα περί γυναικών: <http://www.sansimera.gr/quotes/categories/29/>
- Βιβλίο: Zimbardo, Philip (2007). The Lucifer Effect. New York: The Random House. ISBN 978-1-4000-6411-3. Επίσης ιστοσελίδα του βιβλίου με αναφορές, πηγές και αποσπάσματα: <http://www.lucifereffect.com/>
- https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/hernetherights_report_2017_for_web.pdf

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ιστοσελίδες

[Αν γνωρίζω ότι κάποιο ενήλικο ή ανήλικό άτομο κακοποιείται συστηματικά, πώς μπορώ να βοηθήσω; - Υπ. Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης - Ελληνική Αστυνομία \(astynomia.gr\)](#)
(http://www.astynomia.gr/index.php?Itemid=421&id=3707&lang=&option=ozo_content&perform=view)

[Ερωτήσεις και απαντήσεις \(europa.eu\)](#)
(https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/QANDA_22_1534)

[Αρχική - #METOO Greece](#) (<https://metoogreece.gr/>)

[Βία κατά των γυναικών | Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας \(kethi.gr\)](#)
(<https://www.kethi.gr/thematikes/bia-kata-ton-gynaikon>)

[Βία Κατά Των Γυναικών \(womensos.gr\)](#) (<https://womensos.gr/>)

<https://www.openbook.gr/about/>

(με αναζήτηση «έμφυλη βία»)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΜΕΡΟΣ Δ'

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ημερ. Λήψης Κ.Ι.:

Αίτημα:

Δομή:

Τρόπος προσέλευσης περιστατικού:

Όνομα:
Επίθετο:
Φύλο:
Ημ/νία Γέννησης:
Υπηκοότητα:
Εθνικότητα:
Μητρική Γλώσσα:
Άλλες γλώσσες:
Γνώση ελληνικής γλώσσας ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ ομιλία ☐ γραφή ☐
Ασυνόδευτο Ανήλικο: Ναι ☐ Όχι ☐
ΑΜΕΑ Ναι ☐ Όχι ☐
Διευκρινήστε:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Αναφερόμενη κατηγορία ευαλωτότητας: ΝΑΙ ☐	ΟΧΙ ☐
Εάν ναι, αναφέρατε είδος ευαλωτότητας	
.....	
Εκπαίδευση:	
A. Προσχολική Αγωγή: ☐	Γ. Γυμνάσιο ☐
B. Δημοτικό ☐	Δ. Λύκειο ☐
Σχόλια/Παρατηρήσεις.....	
.....	
Αίτηση/έγκριση/συμμετοχή σε προν φορείς.....	

A. ΣΥΝΘΕΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ονοματεπώνυμο	Συγγενική Σχέση	Ημ/νια Γέννησης	Εκπαίδευση	Επάγγελμα	Κατάσταση Υγείας
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					

Άλλα άτομα που μένουν με την οικογένεια:

.....
.....

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

.....

Συνθήκες διαμονής (ελλείψεις, προβλήματα, κ.λ.π.)

.....

.....

.....

.....

Β. ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ/ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

.....

.....

.....

.....

.....

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

II. ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ – ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

A. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ – ΣΧΕΣΕΙΣ με τους άλλους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. ΑΛΛΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

III. ΣΧΟΛΙΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η Κοινωνική Λειτουργός

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II : ΦΟΡΜΑ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΣΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, Ν. 4624/2019), σας ενημερώνουμε σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών σας δεδομένων όταν προσέρχετε σε Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης/Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων και Μεταναστών:

1. Υπεύθυνος Επεξεργασίας

Το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ)», οδός Αγράφων αρ. 3-5, ΤΚ 151-23, Μαρούσι, Αττική, τηλ. 210 5212000, το οποίο υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Υγείας.

2. Στοιχεία Επικοινωνίας του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων

Για οποιοδήποτε ζήτημα σχετικό με την προστασία των προσωπικών σας δεδομένων μπορείτε να επικοινωνείτε με τον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων του ΕΟΔΥ στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: dpo@eody.gov.gr.

3. Σκοπός και νομική βάση επεξεργασίας

Ο σκοπός της επεξεργασίας των προσωπικών σας δεδομένων είναι:

- α) η ταυτοποίησή σας κατά την προσέλευσή σας στο Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων και Μεταναστών, η τήρηση του ιατρικού σας αρχείου και η παροχή σε εσάς υπηρεσιών υγείας
- β) η επικοινωνία με δημόσιες αρχές και υπηρεσίες για την επίλυση ποικίλων ζητημάτων σχετικά με την προσωπική σας κατάσταση (τοπική ένταξη, αναζήτηση προστατευόμενου χώρου διαμονής, έκδοση εγγράφων, κλπ)
- γ) η επικοινωνία με νοσοκομεία για ζητήματα που αφορούν στην υγεία σας,
- δ) η επικοινωνία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται για τη διαχείριση ζητημάτων που αφορούν τους πρόσφυγες.

Οι **νομικές βάσεις** για την επεξεργασία των προσωπικών σας δεδομένων είναι οι ακόλουθες:

The **legal bases** for the processing of your personal data are the following:

Η συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση του ΕΟΔΥ για παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας ψυχικής και σωματικής υγείας, η προστασία των ζωτικών σας συμφερόντων, όταν αυτό είναι απαραίτητο, η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, η υποχρέωση των ιατρών και νοσηλευτών για τήρηση ιατρικού αρχείου, η συγκατάθεσή σας, η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

παροχή βοήθειας σε εσάς, η συνεργασία του ΕΟΔΥ με όλους τους αρμόδιους κρατικούς φορείς σε θέματα που αφορούν το προσφυγικό ζήτημα¹.

3. Αποδέκτες

Για να εκπληρώσουμε τους σκοπούς που περιγράφουμε μπορεί να χρειαστεί να διαβιβάσουμε προσωπικά σας δεδομένα σε Νοσοκομεία, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Διοικητές των Κέντρων Φιλοξενίας, Ιατρικό Προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που δραστηριοποιούνται στα Κέντρα Φιλοξενίας και σε οποιαδήποτε αρμόδια διοικητική αρχή χρειαστεί.

4. Χρόνος τήρησης

Ο χρόνος τήρησης των προσωπικών σας δεδομένων καθορίζεται από τη διάταξη του αρ. 14 παρ. 4 του Ν. 3418/2005 (Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας) καθώς και από το σύνολο των εθνικών και διεθνών μέτρων που λαμβάνονται για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος.

5. Τα δικαιώματά σας για την προστασία των προσωπικών σας δεδομένων

Μπορείτε να ασκήσετε τα δικαιώματα πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας με υποβολή αίτησης στο email: dpo@eody.gov.gr.

Σε περίπτωση που θεωρείτε ότι δεν ικανοποιήθηκε κάποιο αίτημά σας, έχετε το δικαίωμα να απευθυνθείτε στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (<http://www.dpa.gr>), Λ. Κηφισίας αρ. 1-3, ΤΚ 115 23, Αθήνα, τηλ. +30-210 6475600, φαξ +30-210 6475628.

Έχω διαβάσει και καταλαβαίνω τις πληροφορίες σε αυτό το έντυπο. Ενημερώθηκα για την επεξεργασία των προσωπικών μου δεδομένων και παρέχω τη συγκατάθεσή μου.

..... (τόπος),/...../20

Ωφελούμενος

Όνομα:

Επώνυμο:

Πατρώνυμο:

- Υπογραφή:

Διαπολιτισμικός Διαμεσολαβητής (Διερμηνέας)

Όνομα:

Επώνυμο:

Οργανισμός:

- Υπογραφή:

¹ (αρ. 6 παρ. 1 περ. α, γ ΓΚΠΔ, αρ. 9 παρ. 2 περ. α, γ, η, θ ΓΚΠΔ, αρ. 22 παρ. 1 Ν. 4624/2019, αρ. 2 Ν. 4633/2019, αρ. 123 Ν. 4549/2018, αρ. 14 Ν. 3418/2005, αρ. 33 Ν. 4368/2016, αρ. 11 Ν. 2731/1999, αρ. 58 Ν. 4686/2020, αρ. 55 παρ. 1 Ν. 4636/2019)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

